

SEXTI PROPERTI

CARMINA

RECOGNOVIT

IOH. PERCIVAL POSTGATE

LONDINI
SVMPTIBVS G. BELL ET
FILIORVM

ET

CANTABRIGIAE
SVMPTIBVS DEIGHTON BELL ET
SOCIORVM

MDCCCXCIV


VE
RI
TAS

J. Douglas Bush.
Vic. '20.

SEXTI PROPERTI

CARMINA

RECOGNOVIT

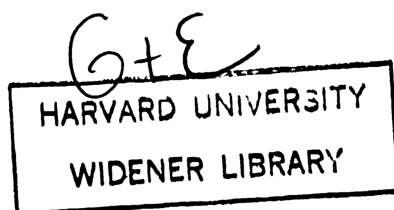
IOH. PERCIVAL POSTGATE

LONDINI ET CANTABRIGIAE

SVMPTIBVS G. BELL ET FILIORVM

SVMPTIBVS DEIGHTON BELL ET SOCIORVM

MDCCCXCIV


G+E
HARVARD UNIVERSITY
WIDENER LIBRARY

PRAEFATIO

PROPERTIO in recognoscendo primum ea subsidia adhibuimus quae congessit Aemilius Baehrens in editione Teubneriana a. 1880. Sunt autem haec:

N codex Neapolitanus uel Guelferbytanus inter Gudianos 224. deficit uno interlapso folio in IV xi 17-76.

A codex Vossianus 38 saec. XIV. deficit post II i 43.

F codex Laurentianus plut. 36. 49, saec. XIV exeuntis uel XV incipientis. quae de eo aliter ac Baehrens rettulimus, ea in ipso codice ita scripta extare testimoniis utimur Margaretae Alford accuratissimis.

D codex Dauentriensis 1792 saec. XV. deficit in I i 1—ii 13.

V codex Ottoboniano-Vaticanus quem Baehrens saec. XIV, alii saec. XV medii esse uoluerunt.

praeter haec adhibuimus

L codicem Holkhamicum 333, a. 1421 scriptum, inter libros comitis de Leycestria Holkhamiae seruatum. liber mutilus a II xxi 3 incipit.

huius libri uarietatem a nobis ipsis excussam publici iuris fecimus *Transactions of the Cambridge Philological Society* tom. IV fasc. i. uidetur ex codicis Laurentiani exemplari profluxisse duplicem iam correcturam passo, alteram ex cognato quodam Dauentriensis atque Ottoboniano-Vaticani codice, alteram ex Neapolitani similiore profectam. quod caue ei uitio uertas, quippe qui ueteris memoriae undecumque repetitam fidem religiose seruauerit.[1]

tum, ut uulnus Neapolitani quodammodo resarciatur, adhibuimus ad IV xi 17-76

μ codicem Parisinum 8233 siue 'Memmianum' a. 1465 scriptum

ν codicem Vrbinatem 641 saec. XV.

quorum uterque et ab eodem quasi fonte haud dubie profluxerunt et cognationem cum N habent artiorem. horum alterius nemo adhuc rationem habuit, de Vrbinate uero nonnulla disputauit Carolus Hosius *Rhein. Mus.* 1891 pp. 577 sqq. 'Memmiani' lectiones, quod quidem ad IV i 17-76 attinet, humanissime nobis uir codicum peritissimus Aemilius Chatelain exscripsit, Vrbinatis uero suffecit Thomae Wil. Allen, adfinis nostri, benignitas.

supra dictorum codicum consensus adfinitatesque breuitatis causa per notas ita distinximus ut in aliqua lectione

Φ consentire libros A F uel F L

Δ consentire libros D V

O consentire Φ et Δ

Ω consentire O et N (uel O et μ ν) indicaret.

minusculis quoque litteris eadem de causa usi sumus ut

n, f, l, d, v lectiones in N F L D V codices a corrigentibus inlatas significarent.

accedit his Baehrensiana illa nota

[1] eadem ex origine in chartaceum quoque codicem Parisinum 7989, a. 1423 descriptum, Properti carmina (nam alii quoque auctores ibi insunt ex quibus Tibulli lectionum uarietatem Lachmannus in editione sua adhibuit, recentiores abiecerunt) uenisse uidentur. hic nonnulla habet cum Holkhamico miro modo conspirantia, uelut illud 'latreus' de quo op. cit. pp. 30, 40 disputauimus. interpolatus quidem est ac nonnullis locis audacius ut in IV 2. 29 'sobrius ad lites. *uitis mihi pone* corona*m*'. tamen potest fieri ut hic illic traditarum a Φ lectionum uestigia melius Holkhamico uel Laurentiano seruauerit, ut II 7. 3 'qui, 'ni' N, 'quis' F cum cett. IV 9. 45 'aliquā' (F, 'aliquem' L cum cett.), ib. 52 'uīcta' (F, 'iuncta' L cum cett.).

ς qua ab illo indicantur "coniecturae Italorum in codicibus interpolatis obuiae." hinc etiam illae lectiones prouenerunt quae ab Ω discrepantes non nominato auctore in textum receptae sunt, exceptis perpaucis quae, unde uenerint, neque Baehrens docuit et nos nescimus. eadem etiam in Ω codicibus breuitate usi quotienscumque lectionem alicuius in adnotatione non commemorauimus eandem aut fere eandem ac quae in textu staret intellegi uoluimus. in quo etiam illud monendum est quae in textu inclinatis siue italicis litteris inpressa sunt, eorum in nullo ex Ω codicibus ne uestigium quidem iam esse.

tot codicum uarietatis copias in breue coegimus, recisa cum corruptelarum uulgarium multitudine, tum maxima parte eorum quae suorum codicum siue in textum intulerunt siue in margine adscripserunt f, d, v manus emendatrices, seruatis tamen haud ita paucis quae ipsorum codicum naturam et fidem clarius indicarent. et fidei quoniam incidimus in mentionem, haud ab re alienum uidetur quae de hac re fusius in op. cit. pp. 73 sq. disputauimus hic summatim referre. hi igitur in Properti carminibus testes respiciendi sunt. primo loco Neapolitanus de cuius aetate et auctoritate peruersissime iudicauit Baehrens sicut pluribus iam uisum est; hunc librum triplici natura esse tenendum est cum alia cum Φ consentientia praebeat, alia cum Δ, alia uero cum neutro. deinceps Φ et Δ quasi stirpium memoria eruenda est, comparatis inter se singulorum qui ab illis originem duxerunt codicum testimoniis, neglectis uero quae intulit correctura nisi quae nonnulla in F correctorum primus (nam unum tantum esse parum recte rettulit Baehrens ut ab eadem M. Alford didicimus) exemplari rursus inspecto emendauerat. itaque quotiens quid in Φ scriptum fuerit requiritur, perpendenda sunt librorum A, F (cum f ex parte) N L testimonia. quod uero ad D V attinet, ipsos a quadam stirpis Φ quasi stirpe originem simplicem duxisse (quod Baehrens contendit) nos statuere non audebimus; lectiones uero quas praebent ita distribuimus, ut una pars earum sit quas cum Φ communes habent quasque nota O breuitatis causa comprehendere commodum sit, altera earum quae N et L auctoritate haud spernenda confirmantur, tertia uero illarum quae in nullo alio codice, qui quidem bonus sit, reperiantur; quae si nullae essent, prorsus abiciendi essent codices audaciore interpolatione foedatae. huc accessura sunt nonnulla ab f et v correcta si "uerum est quod Leo censet Laurentianum et Vaticanum ex codice aliquo Neapolitani haud dissimili certe non ex ipso N correctos esse" (R. Solbisky *de codicibus Propertianis* p. 172) uel si uera, ut certe suptilia, disputauit A. E. Housman *Journal of Philology* xxii pp. 105 seqq.

de codicibus interpolatis paucis transigendum. Baehrensiano illo ς necessitate coacti utimur: ille enim quos codices quibusque eos argumentis interpolatos iudicaret dicere supersedit. certe in eo numero sunt Groninganus Perusinus Helmstadiensis quorum excussa uarietas doctis innotuit. ceteros, siquid de eis nouimus, tutius iudicauimus suo quemque nomine citare; in quibus Passeratii quoque codices, quorum lectiones, ne mentione quidem codicum illorum facta, Passeratio ipsi dissimulanter attribuit Baehrens. quae in talium commemoratione, uelut aliena, uirgulis inclusimus, testimonio aliorum non explorato, uelut Burmanni, nituntur.

in uirorum doctorum coniecturis laudandis Baehrensianas copias nequaquam aemulati sumus, nonnulla tamen quae ille spreuerat uel praeteruiderat, plura etiam post illum felicius temptata recepimus in textum uel in notis commemorauimus. has illis attribuimus quos primos inuenisse uel publici iuris fecisse constabat, quod non moneremus nisi illud quoque monendum esset, cum aliquot ex coniecturis in textum receptis ipsi excudissemus, postea ab aliis occupatas uidissemus, in his nostrum nomen ideo non reticuisse ne alienam tantum auctoritatem secuti esse uideremur. orthographiae interdum taciti subuenimus.

librorum et carminum numerum ordinemque solitum seruauimus, Muellerianae tamen editionis numeris in nullo paene non carmine adscriptis. libro tantum primo qui uulgo dicitur suum CYNTHIAE titulum auctore Martiale (XIV 189) reddidimus; hunc 'monobiblon' esse et Martialis lemma et A F V codices documento sunt, cf. Birt *das antike Buchwesen* pp. 80, 414. quod ad secundum qui dicitur librum attinet, carmina vii-xiii libri tertii fuisse egregia disputatione nobis comprobauit Baehrens, *prolegom.* pp. XLI sqq.

ut iam ad textus constituendi rationes ueniamus, et ad alia et in orthographia codicum scripturam ita castigauimus ut praua eiciantur, media et incerta relinquantur. in uersibus

quidem traiciendis, quod emendandi Properti genus magnus ille Scaliger inuenit infamauitque, fortasse aliquibus liberiores uidebimur. cum enim suptilioris rationis acrioris industriae maioris etiam peritiae sit quo quidque ordine dixerit poeta quam quid dixerit uidere, traiectionibus uersuum etiam necessariis compluribus nocuit uirorum doctorum notatu digna incuria, horum sine argumentis commendantium, illorum pari leuitate indemnatas iugulantium. quae cum ita sint, primo qui traiectionibus omnino negabit utendum, abstineat manum a Propertio. is enim iudex est qui quid inter poetae membra disiecta et scopas quasdam dissolutas intersit dignoscere nequeat. deinde illis qui talem uiam ingredi non refugerint ante omnia Ciceronianum illud uidendum est 'quatenus.' nam de carminibus alia aliis multo magis misere accepta sunt a librariis ut fortasse etiam ex laciniis quibusdam refícta haud absurde putes, quo de genere sunt II vi, III vii, IV xi. in quibus si uera teneri non poterunt, in ueri simillimis erit acquiescendum, nec, si omnia non poterunt, idcirco nulla uulnera sananda; et quoniam huius praefationis fines longiorem excludunt disputationem, quattuor tantum exemplis, ne absentes subitariae audaciae damnemur, cetera quoque a nobis ratione certa siue traici siue alio modo mutari peritos docebimus.

ac primo quidem loco ponemus IV vii 3, 4 'Cynthia namque meo uisa est incumbere fulcro | nuper ad extremae murmur humata uiae'. haec de Cynthia iuxta uiam sita aut peruerse interpretando aut 'marmor' uel 'margine' inferciendo dicta esse cogunt. quid? num Appiam ignoramus, praetextam sepulchris? num Latinam, num Flaminiam, num alias sescentas? mirum ni in aliqua uia extrema sepulta esset Cynthia. 'sed heus tu!' inquit aliquis 'Propertius nonne sciebat locum ubi iaceret sua Cynthia? cur igitur in re nota uerba perderet?' audio. scripsit uero Propertius non sibi qui sciebat sed tibi qui nescis. non tulit has nugas Housman (*Journal of Philology* xvi p. 14), qui tamen cum dicit ad sententiam quidem rectissime Propertium "scribere debuisse '*Tibure ad extremam* nuper humata *uiam*'", non scripsisse ipso uerbo fatetur. quid multa? ut nunc res se habet, Cynthiae sepulchri locum ubi non attinebat, bis commemorauit Propertius, ubi necesse erat, ne semel quidem. ergo quod dest eo quod superest expleatur, uu. 81, 82 post 4 traiectis. ad uiam sepulta est T i b u r e a p u d A n i e n e m f l u u i u m. iamne audis illud 'murmur'? puto nisi surdus es. quod si ne caecus quidem, illud epigramma legas quod laudat Broukhusius ad loc. 'inscriptio uetus in ponte Salario super Anienem. CALCAMVS . RAPIDAS . SVBIECTI . GVRGITIS . VNDAS . | ET . LICET . IRATAE . CERNERE . MVRMVR . AQVAE.'

transeo ad IV ii 35 sq. 'est etiam aurigae species Vertumnus et eius, | traicit alterno qui leue pondus equo'. haec aut spuria aut corrupta esse fatendum. spuria tum demum esse concedam cum alter ille Propertius qui u. 36 scripserit ante oculos mihi sistetur. corruptelae haud unum indicium est. primum quod 'uertumnos' aliquos habes, nouum atque inauditum aurigarum et desultorum genus; deinde illud quod uertumno hoc, si re uera aliquis fuit, nihil magis ἀπροσδιόνυσον. ipsius enim dei εὐτραπελία exemplis inlustranda erat, non equitum species et cognomina explicanda. itaque unum de duobus tolletur mendum si pro 'est etiam' aut 'mentiar' aut 'asciscam' legetur. restabit tamen alterum quod mecum uelim explores. multis iam exposuit Vertumnus quam aptus formis omnibus deus esset. 'cuiusuis ad speciem' inquit 'me orna; ipse fiam: in armis miles, demissis in tunicis institor, piscator cum calamo, cum corbe messor': auriga uero et desultor quo denique cum habitu? num Vertumni? nugae. immo cum eo quod utrumque significabit, '*cum uerbere*'. hoc quod sententia postulat fortasse a scripto longius abesse uidebitur. abest tamen haud ita multum. intercidit *ber* post *uer*, *e* ante *et*, et confusa sunt, sicut sescenties, *c* et *t*; itaque *tumuer* a librariis metro quoque suadente conuersum in *uertum*⟨*nus*⟩.

tertio loco III xi 35 sqq. tractabimus, in quo carmine simplex et cohaerens materia Cleopatrae foeditatis Augustique laudium a librariis tam indigne habita est ut haud iniuria inter corruptissima id ipsum habeatur. ut exordium ab eo quod constet faciamus, Lachmannus uersus 36 et 40 alterum in alterius locum iusserat migrare, uerissime: nam Romae sempiternam esse notam quod Aegyptia harena Pompeio tres triumphos detraxisset Lucano dignius quam Propertio. omissis igitur quae ex u. 35 ab uno F corrupte tradito elicere studet Baehrens, de u. 40 proxime dicendum est. in quo primum soloecismum librariorum, *in* et *ad*, sicut alibi

saepissime et apud Propertium haud semel inter se confusis, emendarunt ueteres (ϛ) reliquerunt recentiores, notulis *ad*uri uel potius comburi dignissimis notam sibi *in*urentes diuturnam. mox nota illa quam dicit poeta de Philippea uel potius Pharsalia caede facillime intellegetur, quod Beroaldus olim docuerat. hanc maximo dolori fuisse Romae et Pompeio pudori testis mihi sit Vergilius *Georg.* I 491 sq. 'nec fuit indignum superis bis sanguine nostro | Emathiam et latos Haemi pinguescere campos'; Manilius I 905 sq. (qui et ipse Pharsaliae campos *Philippeos* uocat) aliique; testis sit Petronius *de bello ciuili* 293 sqq. 'nescis tu, Magne, tueri | Romanas arces? Epidamni moenia quaere | Thessalicosque sinus humano sanguine tingue.' sententiae satis facto de uerbis uidendum, in quibus uocatiuum Baehrens haud absurde desiderauit. haec litterula una mutata, lineola addita sic emendata exhibemus 'inust*e* notā.' nempe librarios deceperat exquisitior accusatiui usus, Vergiliano illi 'flores inscripti nomina regum,' ne multus sim in re tritiore, simillimus. 'at putide *tres—una* inter se opponuntur.' immo, si uis, putidissime, modo poetae cum Graeci tum Romani totiens in hunc modum numeris luserint, modo Propertius ipse ita dixerit 'una decem uicit missa sagitta rates' IV vi 68. hinc alterum habemus Lachmannianae traiectionis firmamentum, cum uersibus transeundi inter se ea causa fuerit quod uterque plane eodem uocabulo terminatus sit. cum Pompeio transegimus, ad Cleopatram reuertamur. uersuum 39, 36, 40-46, quibus reginae illius tangitur superbia, ultimo numeris claudicanti dupliciter succurritur, cum 'dare et' ϛ, *dares* Palmer emendauerit: difficilem electionem mehercule nisi Sextus ipse 'fugi*sti*' scripto alteri adnuisset. tum u. 51-58 ad u. 46 redire recte iubet Housman. sententiae enim inter se cohaerent uinculis artissimis: 'superba eras; *tamen* fugisti, uincta es, in triumpho ducta es.' tum pergit: 'hoc non accepi ab aliis sed ipse spectaui.' quod quomodo uiderit is, ab Dione Cassio docemur. Augustus enim, cum de Cleopatra non posset, de imagine eius triumphauit. atque hoc quidem iniquius hic fecit qui tacitam circumduxit: quid uero illi qui dum 'fuit' in 'fui' u. 55 immutant, 'dixit et' relincunt, ceream quoque imaginem laudes eius sonare coegerunt? his ineptiis merito reiectis Baehrens recte pro 'hoc' *haec* accepit a ϛ, non recte idem 'et ducis' ab Heinsio, coniecturam et languidiorem, cum uacet illud 'ducis', et subaudacem. faciliora nos tibi praestabimus dummodo intellegas haec de Cleopatrae exitio de salute Romae de Augusti laudibus etiam aptius illa tempestate dici qua ipsius species in triumpho circumferretur. quid multa? *fuit* retinemus, *dixi aut* mutatione facillima scribimus. hoc ipso Ouidius uerbo narrantem se inducit ea quae spectaculi cuiusdam nouitas menti cogitationique subiecisset (*Met.* VIII 724 sq. *Tr.* V 8. 12); neque a Propertio aliena haec locutio, qui etiam de futura re dixit I 8. 25 'et *dicam:* licet Atraciis considat in oris | et licet Hylaeis, illa futura mea est.' uersum 56 excipiat u. 58, corruptus sicut Palmero iam uisus est, qui tamen nimis audacter 'turpe' pro 'Marte' coniecit. nam nunc quidem pugnant illa 'femineas—minas *timuit*' et 'Marte *territa*'; at non pugnabunt si sublatis mendis duobus leuiculis et uulgaribus *Marte* cum *femineo* suo (Ou. *Met.* XII 610) coniunxeris, *extimuit* uero cum *minas:* nimirum minas extimuit, non Martem, quae femineo Marte territa est. in sequentibus illud tenebo quod in Propertio emendando semper obseruandum est Σπάρτην ἔλαχες· ταύτην κόσμει, neque hiare eum praeter necessitatem ponam neque ad Baehrensianas uel Muellerianas illas stellulas, plus tenebrarum quam lucis ministrantes, defugiam. ac primo illud *quid nunc* a quo incipit u. 47 alterum *nunc* (u. 67) ad se reuocat, neque in mora ero quin eat; tum uu. 59, 60 loco proximo, sicut suadebat Passeratius, ponendi sunt aut docendum alio pertinere. iamne uides quattuor uersibus interpositis quanto neruosius euadat illud 'si mulier patienda fuit'? uides certe Hauptiano in u. 61 commento 'statuit lamenta' iam nihil opus esse. post 50 reducentur 65 et 66 qui et hic aptissimi sunt ('di' enim Augustum aperte significant) et illic monimentorum seriem interrumpebant. iamque omnia absoluimus, nisi forte quaeretur ubi definienda sit Properti illa oratio. ad hoc breuiter respondendum; eadem Propertius sentiebat quae senserat idemque dixit et quae dixit refert, ut possit oratio eius u. 50, possit quoque u. 72 terminari.[1] sic

[1] similis sed paullo intricatior ratio in IV i 135 sqq. uatem enim loquentem inducit Propertius, uates Apollinem, ita tamen ut Sexti ipsius dictata uterque reddat.

denique in ultimum carmen peruenimus; quod non attingerem nisi pro *in toto—Ionio* Francius 'in tuto' Baehrens 'intrato' temptassent, etsi illud fortius erat et a Seneca (*Ag.* 527) totiens Properti imitatore stabilitum.

finem faciam in IV x 43 ubi immeritos tulit plausus Schraderi emendatio 'illi uirgat*as* *m*aculanti *sanguine* brac*as*,' qua nondum incisa gula bracae sanguine maculari praepostere dicuntur. hunc igitur rerum ordinem commendat Schrader, Propertius uero hunc (u. 37) 'desecta Tolumni ceruix | Romanos sanguine lauit equos.' talemne ut lucreris sententiam, uersus uerba praeter unum omnia uexari patieris? non credo. immo potius Lachmanno uiam praeeunte, eisdem litteris *iaculans it* pro 'iaculantis' rescripseris, *ut* ante '*u*irgatis' amissum loco suo reddideris.[1] sic uidebis Virdomarun illum modo uestitu insignem tela intentantem ante agmina suorum procedere, modo a Romano duce iugulatum spoliatumque iacere: uidebis quod Romanus Gallicusque exercitus uiderunt si fides Plutarcho in *uita Marcelli* c. 7 *ἐν τούτῳ δὲ κατιδὼν ὁ τῶν Γαλατῶν βασιλεὺς—πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων ἐξελάσας ἅμα τῇ φωνῇ προκλητικὸν ἐπαλαλάζων καὶ τὸ δόρυ κραδαίνων ἀνὴρ μεγέθει τε σώματος καὶ πανοπλίᾳ ἐν ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ καὶ βαφαῖς καὶ πᾶσι ποικίλμασιν, ὥσπερ ἀστραπῆ, διαφέρων στιλβούσῃ.*

sed haec hactenus: de ceteris alio tempore, si dis placebit, disseremus. nunc uiris doctis Arturo Palmer et Alberto E. Housman restat ut gratias debitas agamus qui, cum incohatas has curas inspiciendas eis misissemus, complura de emendandis iis monuerint et amice et utiliter.

CANTABRIGIAE SCRIPTVM ID. SEPT. MDCCCXCIV.

[1] hae ipsae syllabae confusae apud Velleium II 29. 2 locum dederunt optimae Maduigii emendationi *Adu.* I p. 18.

SEXTI PROPERTI

CYNTHIA

QVI VVLGO VOCATVR

LIBER PRIMVS

I

CYNTHIA prima suis miserum me cepit ocellis,
  contactum nullis ante cupidinibus.
tum mihi constantis deiecit lumina fastus
  et caput inpositis pressit Amor pedibus,
donec me docuit castas odisse puellas
  improbus et nullo uiuere consilio.
et mihi iam toto furor hic non deficit anno,
  cum tamen aduersos cogor habere deos.
Milanion nullos fugiendo, Tulle, labores
  saeuitiam durae contudit Iasidos.
nam modo Partheniis amens errabat in antris,
  ibat et hirsutas ille uidere feras.
. . . .
  . . . .
ille etiam Hylaei percussus uerbere rami
  saucius Arcadiis rupibus ingemuit.
ergo uelocem potuit domuisse puellam :
  tantum in amore preces et benefacta ualent.
in me tardus Amor non ullas cogitat artes
  nec meminit notas, ut prius, ire uias.
at uos, deductae quibus est fallacia lunae
  et labor in magicis sacra piare focis,
en agedum dominae mentem conuertite nostrae
  et facite illa meo palleat ore magis.
tunc ego crediderim uobis et sidera et amnes
  posse Cytinaeis ducere carminibus.
aut uos, qui sero lapsum reuocatis, amici,
  quaerite non sani pectoris auxilia.
fortiter et ferrum saeuos patiemur et ignes,
  sit modo libertas quae uelit ira loqui.
ferte per extremas gentes et ferte per undas,
  qua non ulla meum femina norit iter.
uos remanete, quibus facili deus adnuit aure,
  sitis et in tuto semper amore pares.
in me nostra Venus noctes exercet amaras,
  et nullo uacuus tempore defit amor.
hoc, moneo, uitate malum : sua quemque moretur
  cura, neque assueto mutet amore torum.
quod si quis monitis tardas aduerterit aures,
  heu referet quanto uerba dolore mea !

II

Quid iuuat ornato procedere, uita, capillo
  et tenues Coa ueste mouere sinus?
aut quid Orontea crines perfundere murra,
  teque peregrinis uendere muneribus,
naturaeque decus mercato perdere cultu
  nec sinere in propriis membra nitere bonis?
crede mihi, non ulla tuae est medicina figurae :
  nudus Amor formae non amat artificem.
aspice quos summittat humus formosa colores,
  ut ueniant hederae sponte sua melius,
surgat et in solis formosius arbutus antris,
  et sciat indociles currere lympha uias.
litora natiuis resplendent picta lapillis,
  et uolucres nulla dulcius arte canunt.
non sic Leucippis succendit Castora Phoebe,
  Pollucem cultu non Hilaira soror,
non, Idae et cupido quondam discordia Phoebo,
  Eueni patriis filia litoribus,
nec Phrygium falso traxit candore maritum
  auecta externis Hippodamia rotis ;
sed facies aderat nullis obnoxia gemmis,
  qualis Apelleis est color in tabulis.
non illis studium uulgo conquirere amantes ;
  illis ampla satis forma pudicitia.
non ego nunc uereor, ne sim tibi uilior istis :
  uni siqua placet, culta puella sat est,
cum tibi praesertim Phoebus sua carmina donet
  Aoniamque libens Calliopea lyram,
unica nec desit iucundis gratia dictis,
  omnia quaeque Venus quaeque Minerua probat.
his tu semper eris nostrae gratissima uitae,
  taedia dum miserae sint tibi luxuriae.

I 1 *fecit* A (Vossianus 38) F (Laurentianus plut. 36, 49). **5** *castas docuit* V[1] (V = Ottoboniano-Vaticanus 1514). **7** *annis* A (F[1] ?) V, hic etiam *totis*. **9** *Minalion* Φ (= A F) N(eapolitanus siue Guelferbytanus inter Gudianos 224) V, corr. Volscus. **12** *illaqueare* Ayrmann, *comminus ille* Palm(er). **13** *Hylaei* Volscus, *psilli* Φ V N. *uerbere* Baehr(ens), *uulnere* N V, *arbore* Φ. aliquid (ante **12**) intercidisse monuit Housm(an). **16** *preces. fides* Fonteine fort. recte. **17** *non nullas* Φ N V. **19** *pellacia* Palmerius et L. Fruterius. **20** *fata* Fonteine, cf. III 1. 1. **23** *et umbras* Clercquius 'manes' intellegens, fort. recte. **24** *Cytinacis* Hertzberg, *ci(y)t(h)alinis* Φ N V, *Cytaines* idem Hertzb. et edd. recentt. **25** *aut* Hemsterhuys, *et* Φ N V. **33** corruptum. *nostra. dura* Francius, fort. *uorsa*, cf. 17 ; *me non nostra* Housm. **34** *Amor* Baehr. male. **36** *nec* F. *torum* Otto, *locum* Φ N V. **II 7** *tua est* Φ N unde *tuaest* L. Muell(er). **8** *formam* Heins(ius). **9** *dumosa* Baehr., *non iussa* Sandström, *morosa* Housm. **10** *ut* Itali, *et* Φ N V. **13** *resplendent* nos, *persuadent* Φ N V (*collucent* ς), *praefulgent* Baehr., *per se dent* Scal(iger). **14** incipit D(auentriensis 1792). *canant* v (= V correctus, similiter f n d). **16** *ilaira* n, *telaria* N, *tela ira* Φ, *thelaira* Δ (= D V). **17** *idae* n v, *ida* Ω (= Φ Δ N). **18** *Eueni* n f mg. v mg., *euenit* O (= Φ Δ), *et uenit* N μ (Parisinus 8233 siue Memmianus). **22** *et* Otto. **23** *uulgo* Ω, *fuco* Eldick, *aquirere amit(c F)tes* Φ, *fulgore anquirere* Housm., fort. *fulgorem anqu. amictus*. **28** *caliopea* Δ. **29** *uerbis* Φ N.

III

Qualis Thesea iacuit cedente carina
languida desertis Gnosia litoribus,
qualis et accubuit primo Cepheia somno
libera iam duris cotibus Andromede,
nec minus assiduis Edonis fessa choreis
qualis in herboso concidit Apidano:
talis uisa mihi mollem spirare quietem
Cynthia non certis nixa caput manibus,
ebria cum multo traherem uestigia Baccho
et quaterent sera nocte facem pueri.
hanc ego, nondum etiam sensus deperditus omnes,
molliter inpresso conor adire toro;
et quamuis duplici correptum ardore iuberent
hac Amor hac Liber, durus uterque deus,
subiecto leuiter positam temptare lacerto
osculaque admota sumere et arma manu,
non tamen ausus eram dominae turbare quietem,
expertae metuens iurgia saeuitiae;
sed sic intentis haerebam fixus ocellis,
Argus ut ignotis cornibus Inachidos.
et modo soluebam nostra de fronte corollas
ponebamque tuis, Cynthia, temporibus,
et modo gaudebam lapsos formare capillos,
nunc furtiua cauis poma dabam manibus,
omnia quae ingrato largibar munera somno,
munera de prono saepe uoluta sinu.
et quotiens raro duxti suspiria motu,
obstupui uano credulus auspicio,
nequa tibi insolitos portarent uisa timores,
neue quis inuitam cogeret esse suam:
donec diuersas praecurrens luna fenestras,
luna moraturis sedula luminibus,
compositos leuibus radiis patefecit ocellos.
sic ait in molli fixa toro cubitum:
'tandem te nostro referens iniuria lecto
alterius clausis expulit e foribus,
nempe ubi longa meae consumpsti tempora noctis,
languidus exactis, ei mihi, sideribus?
o utinam tales perducas, inprobe, noctes,
me miseram qualis semper habere iubes.
nam modo purpureo fallebam stamine somnum,
rursus et Orpheae carmine fessa lyrae;
interdum leuiter mecum deserta querebar
externo longas saepe in amore moras,
dum me iucundis lassam sopor inpulit alis:
illa fuit lacrimis ultima cura meis.'

IV

Quid mihi tam multas laudando, Basse, puellas
mutatum domina cogis abire mea?
quid me non pateris uitae quodcumque sequetur
hoc magis assueto ducere seruitio?
tu licet Antiopae formam Nycteidos et tu
Spartanae referas laudibus Hermionae,
et quascumque tulit formosi temporis aetas,
Cynthia non illas nomen habere sinet;
nedum, si leuibus fuerit collata figuris,
inferior duro iudice turpis eat.
haec sed forma mei pars est extrema furoris:
sunt maiora, quibus, Basse, perire iuuat,
ingenuus color et multis decus artibus et quae
gaudia sub tacita ducere ueste libet:
quo magis et nostros contendis soluere amores,
hoc magis accepta fallit uterque fide.
non inpune feres. sciet haec insana puella
et tibi non tacitis uocibus hostis erit;
nec tibi me post haec committet Cynthia nec te
quaeret; erit tanti criminis illa memor,
et te circum omnis alias irata puellas
differet: heu nullo limine carus eris.
nullas illa suis contemnet fletibus aras,
et quicumque sacer, qualis ubique, lapis.
non ullo grauius temptatur Cynthia damno,
quam sibi cum rapto cessat amore decus,
praecipue nostro. maneat sic semper, adoro,
nec quicquam ex illa quod querar inueniam.

V

Inuide, tu tandem uoces compesce molestas
et sine nos cursu, quo sumus, ire pares.
quid tibi uis, insane? meae sentire furores?
infelix, properas ultima nosse mala
et miser ignotos uestigia ferre per ignes
et bibere e tota toxica Thessalia.
non est illa uagis similis conlata puellis:
molliter irasci non sciet illa tibi.
quod si forte tuis non est contraria uotis,
at tibi curarum milia quanta dabit!
non tibi iam somnos, non illa relinquet ocellos:
illa feros animis alligat una uiros.
a, mea contemptus quotiens ad limina curres,
cum tibi singultu fortia uerba cadent,
et tremulus maestis orietur fletibus horror,
et timor informem ducet in ore notam,
et quaecumque uoles fugient tibi uerba querenti,
nec poteris, qui sis aut ubi, nosse miser.
tum graue seruitium nostrae cogere puellae
discere et exclusum quid sit abire domum;
nec iam pallorem totiens mirabere nostrum,
aut cur sim toto corpore nullus ego.
nec tibi nobilitas poterit succurrere amanti:
nescit Amor priscis cedere imaginibus.
quod si parua tuae dederis uestigia culpae,
quam cito de tanto nomine rumor eris!
non ego tum potero solacia ferre roganti,
cum mihi nulla mei sit medicina mali;
sed pariter miseri socio cogemur amore
alter in alterius mutua flere sinu.
quare, quid possit mea Cynthia, desine, Galle,
quaerere: non inpune illa rogata uenit.

VI

Non ego nunc Hadriae uereor mare noscere tecum,
Tulle, neque Aegaeo ducere uela salo,
cum quo Rhipaeos possim conscendere montes
ulteriusque domos uadere Memnonias;
sed me complexae remorantur uerba puellae,
mutatoque graues saepe colore preces.
illa mihi totis argutat noctibus ignes
et queritur nullos esse relicta deos,
illa meam mihi iam se denegat; illa minatur,
quae solet i*ng*rato tristis amica uiro.

III 7 *spirare* f v n mg., *sper.* O. 12 *cogor* V. 16 pro *et arma* uaria temptauerunt uelut *cara*, *auara*, *amara*. 25 *omniaque* Ω, corr. Dousa. 27 *duxit* Ω. 29 *sibi* Δ. 31 *perc.* Δ. 33 *compositis* O. *ocellis* Φ. 37 *nempe* Burm(ann), *namque* Ω, *iamque* (hoc ÷ Heins.) et in 38 *is* Rossberg. 39 *producas* Gryphiana ed. a. 1551 quod usitatius. 43 *grauiter—loquebar* Δ. 45 *lapsam* Ω, corr. v. IV 7 *formosi* (ex 5 inlatum ut uid.) *temporis* Ω quod ferri nequit, *famosi t.* Baehr. possis etiam *spatiosi t.*, *formosi corporis* Rossberg. 13 *et* om. F, *que* post *ing.* supra lin. add. 14 *dicere* Ω, corr. Itali. *nocte* Palm. olim. 16 *adducta* Markland, fort. *astricta*. *fallit* suspectum, *fallis utrumque* Δ. 22 *differt* Φ, *deferet* Δ. 23 *contempnet* Φ N, *non tinget* (debuit *tinguet*) Heins. 24 *nec* Hoeufft. *quaeret ub.* Housm. 26 *decus* Kraffert, cf. Stat. S. III 5. 69, *deus* Ω. 27 *nostri* Ω. V 3 *meae* Hemsterhuys, *meos* Ω. 7 fort. *contacta*. 8 *sciet* Itali, *solet* Ω, *uolet* Palm. 9 *ruis* Ω, corr. n. *nostris* Ω, corr. n, *uerbis* Housm. VI 3 *quo rhip.* n μ, *corip.* N, *corrip.* O. 4 *domo—Memnonia* Lach. *me(in c* Δ*)monias* O. 6 *dolore* O. 9 *se iam* Heins. 10 *irato* Ω, corr. Itali.

his ego non horam possum durare querelis:
a pereat, siquis lentus amare potest!
an mihi sit tanti doctas cognoscere Athenas
atque Asiae ueteres cernere diuitias,
ut mihi deducta faciat conuicia puppi
Cynthia et insanis ora notet manibus,
osculaque opposito dicat sibi debita uento
et nihil infido durius esse uiro?
tu patrui meritas conare anteire secures
et uetera oblitis iura refer sociis.
nam tua non aetas umquam cessauit amori;
semper at armatae cura fuit patriae:
et tibi non umquam nostros puer iste labores
adferat et lacrimis omnia nota meis.
me sine, quem semper uoluit Fortuna iacere,
hanc animam extremae reddere nequitiae.
multi longinquo periere in amore libenter,
in quorum numero me quoque terra tegat.
non ego sum laudi, non natus idoneus armis:
hanc me militiam fata subire uolunt.
at tu seu mollis qua tendit Ionia seu qua
Lydia Pactoli tinguit arata liquor,
seu pedibus terras seu pontum carpere remis
ibis, et acceptis par eris imperiis,
tum tibi siqua mei ueniet non inmemor hora,
uiuere me duro sidere certus eris.

VII

Dum tibi Cadmeae dicuntur, Pontice, Thebae
armaque fraternae tristia militiae,
atque, ita sim felix, primo contendis Homero,
sint modo fata tuis mollia carminibus:
nos, ut consuemus, nostros agitamus amores
atque aliquid duram quaerimus in dominam;
nec tantum ingenio quantum seruire dolori
cogor et aetatis tempora dura queri.
hic mihi conteritur uitae modus, haec mea fama est,
hinc cupio nomen carminis ire mei.
nec poterunt iuuenes nostro reticere sepulchro: 23
'ardoris nostri magne poeta, iaces.' 24
me laudent doctae solum placuisse puellae, 11
Pontice, et iniustas saepe tulisse minas:
me legat assidue post haec neglectus amator,
et prosint illi cognita nostra mala.
te quoque si certo puer hic concusserit arcu,
quod nolim nostros te uiolasse deos,
longe castra tibi, longe miser agmina septem
flebis in aeterno surda iacere situ,
et frustra cupies mollem componere uersum,
nec tibi subiciet carmina serus amor.
tum me non humilem mirabere saepe poetam;
tunc ego Romanis praeferar ingeniis.
tu caue nostra tuo contemnas carmina fastu:
saepe uenit magno faenore tardus amor.

VIII

Tune igitur demens, nec te mea cura moratur?
an tibi sum gelida uilior Illyria,
et tibi iam tanti, quicumque est, iste uidetur,
ut sine me uento quolibet ire uelis?
tune audire potes uesani murmura ponti
fortis et in dura naue iacere potes?
tu pedibus teneris positas fulcire pruinas,
tu potes insolitas, Cynthia, ferre niues?
o utinam hibernae duplicentur tempora brumae,
et sit iners tardis nauita Vergiliis,
nec tibi Tyrrhena soluatur funis harena,
neue inimica meas eleuet aura preces,
et me defixum uacua patiatur in ora 15
crudelem infesta saepe uocare manu. 16
atque ego non uideam tales subsidere uentos, 13
cum tibi prouectas auferet unda rates; 14
sed quocumque modo de me, periura, mereris, 17
sit Galatea tuae non aliena uiae;
utere felici praeuecta Ceraunia remo;
accipiat placidis Oricos aequoribus.
nam me non ullae poterunt corrumpere, de te
quin ego, uita, tuo limine uera querar;
nec me deficiet nautas rogitare citatos:
'dicite, quo portu clausa puella mea est?'
et dicam 'licet Atraciis considat in oris,
et licet Hylaeis, illa futura mea est.'

Hic erit; hic iurata manet. rumpantur iniqui!
uicimus: assiduas non tulit illa preces.
falsa licet cupidus deponat gaudia liuor:
destitit ire nouas Cynthia nostra uias.
illi carus ego et per me carissima Roma
dicitur, et sine me dulcia regna negat.
illa uel angusto mecum requiescere lecto
et quocumque modo maluit esse mea,
quam sibi dotatae regnum uetus Hippodamiae,
et quas Elis opes ante pararat equis.
quamuis magna daret, quamuis maiora daturus,
non tamen illa meos fugit auara sinus.
hanc ego non auro, non Indis flectere conchis,
sed potui blandi carminis obsequio.
sunt igitur Musae, neque amanti tardus Apollo,
quis ego fretus amo; Cynthia rara mea est.
nunc mihi summa licet contingere sidera plantis:
siue dies seu nox uenerit, illa mea est;
nec mihi riualis certos subducit amores.
ista meam norit gloria canitiem.

IX

Dicebam tibi uenturos, irrisor, amores
nec tibi perpetuo libera uerba fore:
ecce iaces supplexque uenis ad iura puellae,
et tibi nunc quaeuis imperat empta modo.
non me Chaoniae uincant in amore columbae
dicere, quos iuuenes quaeque puella domet.
me dolor et lacrimae merito fecere peritum:
atque utinam posito dicar amore rudis!
quid tibi nunc misero prodest graue dicere carmen
aut Amphioniae moenia flere lyrae?
plus in amore ualet Mimnermi uersus Homero:
carmina mansuetus lenia quaerit Amor.
i quaeso et tristis istos compone libellos,
et cane quod quaeuis nosse puella uelit.
quid si non esset facilis tibi copia? nunc tu
insanus medio flumine quaeris aquam.
necdum etiam palles, uero nec tangeris igni:
haec est uenturi prima fauilla mali.
tum magis Armenias cupies accedere tigres
et magis infernae uincula nosse rotae,
quam pueri totiens arcum sentire medullis

VI **15** om. Φ. **17** *dedita* Δ. *ut posito* Lach. *ponto* Fonteine fort. recte. **24** *uota* F. **25** *quem. iam.* Φ. *uol. semp.* Δ. **26** *huic a. extremam* Housm. **34** ita Pass(eratius), *accepti pars e. imperii* Ω. VII **3** *prisco* v. **15** *percusserit* Guyetus haud scio an recte. **16** *nollim* N. *te uiolasse* Itali (*quo—te u.* Muell.), *euiolasse* Ω, *eualuisse* Canterus. **20** *uerus* O. **23, 24** ante **11** transposuit Housm. VIII **1** *culpa* Φ. **4** *me* om. Φ. **7** *ruinas* Φ N. **13** *laetos* Housm. **15, 16** post **12** transposuit Scal. **15** *patietur* Itali. *arena* Δ ex 11. **19** *ut te* Φ N. *prou.* Δ. **21** *taedae* ς fort. recte. **22** *tuta* O. *lumine* Ω. *uera* Pass., *uerba* Ω. *loquar* Δ. **25** *Autaricis* Volscus, *Artaciis* Palm., *dic. at(h)raciis licet haec* Δ. **26** *Hylaeis* Palm. (cf. III 16. 13), *hi(y Φ)leis* Φ N, *ellaeis* Δ, *Hylleis* ed. Rouilliana, *Eleis* ς. **27–46** a prioribus separauit Lipsius. **36** *equis a. p. opes* F. **44** *seu* Δ, *siue* Φ N. **45** *certos* V N f mg., *summos* A F, *somnus* D. *subducet* f. IX **4** *quouis* v, an *quiduis?* **11** *minnermi* N, *munermi* A (om. F[1]), *numerini* Δ. **12** *leuia* Ω. **13** *combure* Cornelissen. **20** *noscere uincla* Δ fort. recte.

et nihil iratae posse negare tuae.
(nullus Amor cuiquam faciles ita praebuit alas,
ut non alterna presserit ille manu.)
nec te decipiat, quod sit satis illa parata:
acrius illa subit, Pontice, siqua tua est.
quippe, ubi non liceat uacuos seducere ocellos
nec uigilare alio nomine, cedat Amor?
qui non ante patet, donec manus attigit ossa.
quisquis es, assiduas o fuge blanditias.
illis et silices et possint cedere quercus,
nedum tu par sis, spiritus iste leuis.
quare, si pudor est, quam primum errata fatere:
dicere quo pereas saepe in amore leuat.

X

O iucunda quies, primo cum testis amori
adfueram uestris conscius in lacrimis!
o noctem meminisse mihi iucunda uoluptas,
o quotiens uotis illa uocanda meis,
cum te complexa morientem, Galle, puella
uidimus et longa ducere uerba mora!
quamuis labentis premeret mihi somnus ocellos
et mediis caelo Luna ruberet equis,
non tamen a uestro potui secedere lusu:
tantus in alternis uocibus ardor erat.
sed quoniam non es ueritus concredere nobis,
accipe commissae munera laetitiae:
non solum uestros didici reticere calores;
est quiddam in nobis maius, amice, fide.
possum ego diuersos iterum coniungere amantes,
et dominae tardas possum aperire fores,
et possum alterius curas sanare recentis,
nec leuis in uerbis est medicina meis.
Cynthia me docuit semper quae cuique petenda
quaeque cauenda forent: non nihil egit amor.
tu caue, ne tristi cupias pugnare puellae
neue superba loqui neue tacere diu,
neu, siquid petiit, ingrata fronte negaris,
neu tibi pro uano uerba benigna cadant.
irritata uenit, quando contemnitur illa,
nec meminit iustas ponere laesa minas:
at quo sis humilis magis et subiectus amori,
hoc magis effecto saepe fruare bono.
is poterit felix una remanere puella,
qui numquam uacuo pectore liber erit.

XI

Ecquid te mediis cessantem, Cynthia, Bais,
qua iacet Herculeis semita litoribus,
et modo Thesproti mirantem subdita regno
et modo Misenis aequora nobilibus
nostri cura subit memores a ducere noctes?
ecquis in extremo restat amore locus?
an te nescioquis simulatis ignibus hostis
sustulit e nostris, Cynthia, carminibus?
atque utinam mage te remis confisa minutis
paruula Lucrina cymba moretur aqua,
aut teneat clausam tenui Teuthrantis in unda
alternae facilis cedere lympha manu,
quam uacet alterius blandos audire susurros
molliter in tacito litore compositam,
ut solet amoto labi custode puella
perfida, communes nec meminisse deos;
non quia perspecta non es mihi cognita fama,
sed quod in hac omnis parte timetur amor.
ignosces igitur, siquid tibi triste libelli
attulerint nostri: culpa timoris erit.
*n*am mihi non maior carae custodia matris
aut sine te uitae cura sit ulla meae.
tu mihi sola domus, tu, Cynthia, sola parentes,
omni tu nostrae tempore laetitiae.
seu tristis ueniam seu contra laetus amicis,
quicquid ero, dicam 'Cynthia causa fuit.'
tu modo quam primum corruptas desere Baias:
multis ista dabant litora discidium,
litora, quae fuerant castis inimica puellis.
a pereant Baiae, crimen amoris, aquae!

XII

Quid mihi desidiae non cessas fingere crimen,
quod faciat nobis Cynthia, Roma, moram?
tam multa illa meo diuisa est milia lecto,
quantum Hypanis Veneto dissidet Eridano;
nec mihi consuetos amplexu nutrit amores
Cynthia nec nostra dulcis in aure sonat.
olim gratus eram: non illo tempore cuiquam
contigit ut simili posset amare fide:
inuidiae fuimus. num me deus obruit? an quae
lecta Prometheis diuidis herba iugis?
non sum ego qui fueram: mutat uia longa puellas.
quantus in exiguo tempore fugit amor!
nunc primum longas solus cognoscere noctes
cogor et ipse meis auribus esse grauis.
felix qui potuit praesenti flere puellae;
non nihil aspersis gaudet Amor lacrimis:
aut si despectus potuit mutare calores,
sunt quoque translato gaudia seruitio.
mi neque amare aliam neque ab hac desciscere fas est:
Cynthia prima fuit, Cynthia finis erit.

XIII

Tu, quod saepe soles, nostro laetabere casu,
Galle, quod abrepto solus amore uacem.
at non ipse tuas imitabor, perfide, uoces:
fallere te numquam, Galle, puella uelit.
dum tibi deceptis augetur fama puellis,
certus et in nullo quaeris amore moram,
perditus in quadam tardis pallescere curis
incipis et primo lapsus abire gradu.
haec erit illarum contempti poena doloris:
multarum miseras exiget una uices.
haec tibi uulgares istos compescet amores;
nec noua quaerendo semper amicus eris.
haec ego non rumore malo, non augure doctus;
uidi ego: me quaeso teste negare potes?
uidi ego te toto uinctum languescere collo
et flere iniectis, Galle, diu manibus,
et cupere optatis animam deponere membris,

IX 23, 24 melius post 5. 10 locaueris. **26–28** interpungunt alii *acrius—est; quippe ubi—nomine c. A.* **27** *uacuo* Baehr. *subd.* Δ. **28** *cedit* Φ, an *cedet?* **30** *aufuge* Ω, corr. Pass. **31** *salices* O. *possunt* Δ. **32** *possis* Ω, corr. Baehr. fort. *ille.* **34** *qua* ς. **X 2** *thalamis* Huschke. **11** *concedere* Ω, corr. v. **13** *dolores* Ω, corr. Guyetus et Heins. **19** *quaecunque* Δ N f, *quacumque* Φ, corr. Muell. **23** *irata* Burm. **25** *irit.* Δ, *irritatura* Φ. **28** *effectu* ς fort. recte. **XI 4** *et modo* ς Scal. *proxima* Ω. **5** *ah ducere* Scal., *adducere* Ω. **6** *externo* Pass. *extremo pectore restat amor* Heimreich. **11** *Teuthrantis* Scal., *teutrantis* v, *teutantis* Δ N f, *tuet.* Φ. **15, 16** post **8** ponit Housm. quod blanditur. *amota* Φ N. **17** *est* Δ. **20** post *attulerint* interpung. D F N. **21** *nam* Keil, *an* Ω, *an m. nunc* 'Beckius Lips. 1791.' **24** *omnia—tempora* Ω, corr. Fonteine. *leticie* A, *deliciae* Fonteine. **25** *elatus* Baehr. **28** *dabunt* Ω. **29** *fuerunt* Scal. **XII** priori continuat Ω. **2** *cynthia* codd. Pass., *conscia* Ω, interpunx. nos, *Roma* pro uoc. accepere etiam Kraffert et Palm. **6** *sonus* Lach(mann). **8, 9** interpunxit Wakker. *fide. i. fuimus:* uulg. **9** *non me* Φ N. *quem* O. **10** *diuidis* nos, *diuidit* Δ N, *diuitis* Φ. **11** *quod* Burm. fort. recte. **17** *colores* N, *colores* Δ. **19** *desistere* F, *dissistere* A N, *discedere* Δ, corr. Heins. **XIII 5** *forma* Φ. **6** *uiam* Δ. **7** *queritis in* Φ. **8** *adire* Ω, corr. v mg. **11** *nec t.—componet* O. **12** *iniquus* Guyetus (*inicus* Housm.). **13** *uago* Francius. **16** *inl(in l* Φ*)ectis* Φ N. **17** *membris* Scal., *uerbis* Ω, *labris* codd. Pass.

et quae deinde meus celat, amice, pudor.
non ego complexus potui diducere uestros:
tantus erat demens inter utrosque furor.
non sic Haemonio Salmonida mixtus Enipeo
Taenarius facili pressit amore deus,
nec sic caelestem flagrans amor Herculis Heben
sensit ab Oetaeis gaudia prima iugis.
una dies omnis potuit praecurrere amores:
nam tibi non tepidas subdidit illa faces,
nec tibi praeteritos passa est succedere fastus,
nec sinet abduci: te tuus ardor aget.
nec mirum, cum sit Ioue digna et proxima Ledae
et Ledae partu gratior, una tribus,
illa sit Inachiis et blandior heroinis,
illa suis uerbis cogat amare Iouem.
tu uero, quoniam semel es periturus, amore
utere: non alio limine dignus eras.
qui tibi sit felix quoniam nouus incidit error;
et quotcumque uoles, una sit ista tibi.

XIV

Tu licet abiectus Tiberina molliter unda
Lesbia Mentoreo uina bibas opere,
et modo tam celeres mireris currere lintres
et modo tam tardas funibus ire rates;
et nemus omne satas intendat uertice siluas,
urgetur quantis Caucasus arboribus:
non tamen ista meo ualeant contendere amori;
nescit Amor magnis cedere diuitiis.
nam siue optatam mecum trahit illa quietem,
seu facili totum ducit amore diem,
tum mihi Pactoli ueniunt sub tecta liquores,
et legitur rubris gemma sub aequoribus:
tum mihi cessuros spondent mea gaudia reges:
quae maneant, dum me fata perire uolent.
nam quis diuitiis aduerso gaudet Amore?
nulla mihi tristi praemia sint Venere.
illa potest magnas heroum infringere uires,
illa etiam duris mentibus esse dolor.
illa neque Arabium metuit transcendere limen,
nec timet ostrino, Tulle, subire toro
et miserum toto iuuenem uersare cubili:
quid releuant uariis serica textilibus?
quae mihi dum placata aderit, non ulla uerebor
regna uel Alcinoi munera despicere.

XV

Saepe ego multa tuae leuitatis dura timebam,
hac tamen excepta, Cynthia, perfidia.
aspice me quanto rapiat fortuna periclo:
tu tamen in nostro lenta timore uenis,
et potes hesternos manibus componere crines
et longa faciem quaerere desidia,
nec minus Eois pectus uariare lapillis,
ut formosa nouo quae parat ire uiro.
at non sic Ithaci digressu mota Calypso
desertis olim fleuerat aequoribus:
multos illa dies incomptis maesta capillis
sederat, iniusto multa locuta salo,
et quamuis numquam post haec uisura dolebat
illa tamen longae conscia laetitiae.
nec sic Aesoniden rapientibus anxia uentis
Hypsipyle uacuo constitit in thalamo:
Hypsipyle nullos post illos sensit amores,
ut semel Haemonio tabuit hospitio.
Alphesiboea suos ulta est pro coniuge fratres,
sanguinis et cari uincula rupit amor.
coniugis Euadne miseros delata per ignes
occidit, Argiuae fama pudicitiae.
quarum nulla tuos potuit conuertere mores,
tu quoque uti fieres nobilis historia.

Desine iam reuocare tuis periuria uerbis,
Cynthia, et oblitos parce mouere deos
audax a nimium, nostro dolitura periclo,
siquid forte tibi durius inciderit.
(nulla prius uasto labentur flumina ponto,
annus et inuersas duxerit ante uices,
quam tua sub nostro mutetur pectore cura:
sis quodcumque uoles, non aliena tamen.)
tam tibi ne uiles isti uideantur ocelli,
per quos saepe mihi credita perfidia est!
hos tu iurabas, siquid mentita fuisses,
ut tibi suppositis exciderent manibus:
et contra magnum potes hos attollere solem,
nec tremis admissae conscia nequitiae?
quis te cogebat multos pallere colores
et fletum inuitis ducere luminibus?
quis ego nunc pereo similes moniturus amantes
'o nullis tutum credere blanditiis!'

XVI

Quae fueram magnis olim patefacta triumphis,
ianua Tarpeiae nota pudicitiae,
cuius inaurati celebrarunt limina currus,
captorum lacrimis umida supplicibus,
nunc ego, nocturnis potorum saucia rixis,
pulsata indignis saepe queror manibus,
et mihi non desunt turpes pendere corollae
semper et exclusi signa iacere faces.
nec possum infamis dominae defendere noctes
nobilis obscenis tradita carminibus.
nec tamen illa suae reuocatur parcere famae
purior et saecli uiuere luxuria.
has inter grauius cogor deflere querelas,
supplicis a longis tristior excubiis.
ille meos numquam patitur requiescere postes,
arguta referens carmina blanditia:
'ianua uel domina penitus crudelior ipsa,
quid mihi tam duris clausa taces foribus?
cur numquam reserata meos admittis amores,
nescia furtiuas reddere mota preces?
nullane finis erit nostro concessa dolori,
tristis et in tepido limine somnus erit?
me mediae noctis, me sidera prona iacentem,
frigidaque Eoo me dolet aura gelu.
tu sola humanos numquam miserata dolores
respondes tacitis mutua cardinibus.
o utinam traiecta caua mea uocula rima
percussas dominae uertat in auriculas!
sit licet et saxo patientior illa Sicano,
sit licet et ferro durior et chalybe,
non tamen illa suos poterit compescere ocellos;
surget et inuitis spiritus in lacrimis.
nunc iacet alterius felici nixa lacerto:
at mea nocturno uerba cadunt Zephyro.
sed tu sola mei, tu maxima causa doloris,
uicta meis numquam, ianua, muneribus.
te non ulla meae laesit petulantia linguae,

XIII 24 *ab* Scal., *in* Ω. *Oetaeis* Scal., *oe*(*o* supra ę scr. V)*theis* Δ, (*a*)*eth*(*a*)*eis* Φ N, *aethereis* Rossberg. *rogis* Schrader. **25** *amantes* Ω, corr. Lach. **35** *qui* Palm., *quae* Ω. **36** *quotc.* Fruterius, *quoc.* Φ N, *quaec.* Δ, an *quamc.*? **XIV 1** *ulua* Markland. **5** *unde* Lach. *ut tendat* Rothstein. **22** *releuent* O. **24** *aut* Muell., *nec* ς. **XV 2** *fac* N. **5** *esternos* V, *ext.* D F. **7** *Eois* Δ, *hec choyis* F, *haec chois* A, *et chois* N. **15, 16** post **20** transp. Markland Schrader. **21** *delata* ς fort. a *delapsa* oriundum, *elata* Ω. **25** a prioribus separauit Ribbeck. **27** *et nostro* Lach. **29–32** hic alieni fort. post 18. 16 ponendi. **29** *nulla* cod. Pass., *multa* Ω. **33** *tam* (*mihi*) Madv., *quam* Ω. **XVI 8** *exclusi* Lipsius, *exclusis* Ω. *tenere* V. **9** et **10** post 12 transp. Baehr. **9** *uoces* Housm. **12** *turpior* Ω, corr. Fonteine. **13** *grauibus—querelis* Ω, corr. Scal. **22** *turpis* Ω. **23** *noctis* Housm. coll. Ou. Am. I 6. 44, *noctes* Ω. *plena* Ω.

quae solet †irato dicere tota loco,
ut me tam longa raucum patiare querela
sollicitas triuio peruigilare moras.
at tibi saepe nouo deduxi carmina uersu,
osculaque inpressis nixa dedi gradibus.
ante tuos quotiens uerti me, perfida, postes,
debitaque occultis uota tuli manibus!'
haec ille et siquae miseri nouistis amantes
et matutinis obstrepit alitibus.
sic ego nunc dominae uitiis et semper amantis
fletibus alterna differor inuidia.

XVII

Et merito, quoniam potui fugisse puellam,
nunc ego desertas alloquor alcyonas.
nec mihi Cassiope solito uisura carinam,
omniaque ingrato litore uota cadunt.
quin etiam absenti prosunt tibi, Cynthia, uenti:
aspice, quam saeuas increpat aura minas!
nullane placatae ueniet fortuna procellae?
haecine parua meum funus harena teget?
tu tamen in melius saeuas conuerte querelas:
sat tibi sit poenae nox et iniqua uada.
an poteris siccis mea fata reposcere ocellis,
ossaque nulla tuo nostra tenere sinu?
a pereat, quicumque rates et uela parauit
primus et inuito gurgite fecit iter.
nonne fuit leuius dominae peruincere mores
(quamuis dura, tamen rara puella fuit),
quam sic ignotis circumdata litora siluis
cernere et optatos quaerere Tyndaridas?
illic siqua meum sepelissent fata dolorem,
ultimus et posito staret amore lapis,
illa meo caros donasset funere crines,
molliter et tenera poneret ossa rosa:
illa meum extremo clamasset puluere nomen,
ut mihi non ullo pondere terra foret.
at uos, aequoreae formosa Doride natae,
candida felici soluite uela choro:
si quando uestras labens Amor attigit undas,
mansuetis socio parcite *pe*ctoribus.

XVIII

Haec certe deserta loca et taciturna querenti,
et uacuum Zephyri possidet aura nemus:
hic licet occultos proferre inpune dolores,
si modo sola queant saxa tenere fidem.
unde tuos primum repetam, mea Cynthia, fastus?
quod mihi das flendi, Cynthia, principium?
qui modo felices inter numerabar amantes,
nunc in amore tuo cogor habere notam.
quid tantum merui? quae te mihi crimina mutant?
an noua tristitiae causa puella tuae?
sic mihi te referas leuis, ut non altera nostro
limine formosos intulit ulla pedes.
quamuis multa tibi dolor hic meus aspera debet,
non ita saeua tamen uenerit ira mea,
ut tibi sim merito semper furor et tua flendo
lumina deiectis turpia sint lacrimis.
an quia parua damus mutato signa calore,
et non ulla meo clamat in ore fides?
uos eritis testes, siquos habet arbor amores,
fagus et Arcadio pinus amica deo.
a, quotiens uestras resonant mea uerba sub umbras,
scribitur et teneris Cynthia corticibus!
a, tua quot peperit nobis iniuria curas,
quae solum tacitis cognita sunt foribus!
omnia consueui timidus perferre superbae
iussa neque arguto facta dolore queri.
pro quo mi nudi montes et frigida rupes
et datur inculto tramite dura quies;
et quodcumque meae possunt narrare querelae,
cogor ad argutas dicere solus aues.
sed qualiscumque es, resonent mihi 'Cynthia' siluae,
nec deserta tuo nomine saxa uacent.

XIX

Non ego nunc tristes uereor, mea Cynthia, Manes,
nec moror extremo debita fata rogo;
sed ne forte tuo careat mihi funus amore,
hic timor est ipsis durior exequiis.
non adeo leuiter nostri*s* puer haesit ocellis,
ut meus oblito puluis amore uacet.
illic Phylacides iucundae coniugis heros
non potuit caecis inmemor esse locis,
sed cupidus falsis attingere gaudia palmis
Thessalis antiquam uenerat umbra domum.
illic quicquid ero, semper tua dicar imago:
traicit et fati litora magnus amor.
illic formosus ueniant chorus heroinae,
quas dedit Argiuis Dardana praeda uiris;
quarum nulla tua fuerit mihi, Cynthia, forma
gratior, et (Tellus hoc, ita iusta, sinat)
quamuis te longae remorentur fata senectae,
cara tamen lacrimis ossa futura meis:
quae tu uiua mea possis sentire fauilla!
tum mihi non ullo mors sit amara loco.
quam uereor, ne te contempto, Cynthia, busto
abstrahat a nostro puluere iniquus amor,
cogat et inuitam lacrimas siccare cadentes:
flectitur adsiduis certa puella minis.
quare, dum licet, inter nos laetemur amantes:
non satis est ullo tempore longus amor.

XX

Hoc pro continuo te, Galle, monemus amore;
id tibi ne uacuo defluat ex animo;
saepe inprudenti fortuna occurrit amanti
crudelis: Minuis hic erat Ascanius.
est tibi non infra specie, non nomine dispar
Thiodamanteo proximus ardor Hylae:
huic tu, siue leges Vmbrae *sacra* flumina siluae,
siue Aniena tuos tinxerit unda pedes,
siue Gigantea spatiabere litoris ora,
siue ubicumque uago fluminis hospitio,

XVI 38 *ingrato* Fruterius et Dousa, *immerito* cod. Pass. *tota* Ω, *turba* ς, *probra* Rossberg, alii alia. *loco* Ω, *ioco* ς. **42** *nixa* suspectum, *fixa* Graeuius et Heins., *mixta* sc. carminibus, cf. III 13. 29. **48** (*a*)*eterna* Ω, corr. Markland. *diff.* v, *def.* Ω. **XVII 3** corruptum. *solitam* Pass., *solio* Verrall post Heins. qui *e solio* (sed Cassiopeae 'sella' magis tritum), *Castoreast stella inuisura* Housm. (cf. 18), *Cassiopes statio* Lach. **6** *increpet* Δ. **11** *reponere* Ω, corr. Baehr. **19** *meum. demum* A, om. F spatio relicto. **24** *tum m.* cod. Pass. **26** *choro* Φ N, *noto* Δ. **28** *pectoribus* Housm., *choribus* F, *littoribus* cett. **XVIII 9** *carmina* Ω. **16** *delectis* N v, *dilectis* O. **17** *colore* v mg., *colore* Ω. **20** *amata* Δ. **21, 22** *uestras—teneris* Schrader et Koppiers, *teneras—uestris* (*nostris* Φ) Ω. **23** et **24** post **6** ponit Housm. fort. recte. **23** *an t. quod* Ω. **24** *foliis* Baehr. **27** *mi* nos, *nudi montes* Markland, *diuini fontes* Ω, *dumosi montes* Heins., *dumeti sentes* Housm., *decidui* (melius esset *decliui* uel *-es*) *fontes* Fonteine. **31** *resonant* Φ. *tibi* F[1]. **XIX 4** *obsequiis* F[1]. **5** *nostris* v, *noster* Ω. **8–11** om. F. **10** *Thessalus* A N. *uerberat* Δ. **13** *ueniat* Δ. *formosus* Housm., *formosae* Ω. **15–17** om. F[1]. **15** *harum* Heins. **16** interpunxit Leo. **17** *longe te* A N. **19** uix sanum. fort. *quas uiua mea te possit* coll. Ou. Tr. III 3. 81–84 (*quod si in te me possim* cod. Pass.), *quae cum mixta mea possim* Baehr. **22** *e* Ω. **XX 1** *Nec* Φ, *Haec* ς. **3, 4** interpunxit Rutgersius. *minuis* μ, *miniis* N, *minius* peioraue O. *hic* (= talis) nos, (*sic*) *erat* Baehr., *dixerat* O, *dixerit* N, *trux erat* Housm. **5** *specie* Heins., *speciem* Ω. **6** *Therodamant*(*h*)*eo* Ω. **7** *hunc* Φ N, *nunc* Δ, corr. Auratus. *umbrosae fl.* Ω, corr. Hoeufft.

Nympharum cupidas semper defende rapinas
(non minor Ausonias est amor *H*ydriadas),
ne tibi sit, durum, montes et frigida saxa,
Galle, neque expertos semper adire lacus;
quae miser ignotis error perpessus in oris
Herculis indomito fleuerat Ascanio.
namque ferunt olim Pagasae naualibus Argon
egressam longe Phasidos isse uiam,
et iam praeteritis labentem Athamantidos undis
Mysorum scopulis adplicuisse ratem.
hic manus heroum, placidis ut constitit oris,
mollia composita litora fronde tegit.
at comes inuicti iuuenis processerat ultra,
sacram sepositi quaerere fontis aquam.
hunc duo sectati fratres, Aquilonia proles,
hunc super et Zetes, hunc super et Calais,
oscula suspensis instabant carpere palmis,
oscula et alterna ferre supina fuga.
ille sub extrema pendens secluditur ala
et uolucres ramo submouet insidias.
iam Pandioniae cessit genus Orithyiae:
a dolor, ibat Hylas, ibat Enhydriasin.
hic erat Arganthi Pege sub uertice montis
grata domus Nymphis umida Thyniasin;
quam supra nullae pendebant debita curae
roscida desertis poma sub arboribus,
et circum irriguo surgebant lilia prato
candida purpureis mixta papaueribus.
quae modo decerpens tenero pueriliter ungui
proposito florem praetulit officio,
et modo formosis incumbens nescius undis
errorem blandis tardat imaginibus.
tandem haurire parat demissis flumina palmis
innixus dextro plena trahens umero.
cuius ut accensae *H*ydriades candore puellae
miratae solitos destituere choros,
prolapsum leuiter facili traxere liquore:
tum sonitum rapto corpore fecit Hylas.
cui procul Alcides iterat responsa: sed illi
nomen ab extremis fontibus aura refert.
his, o Galle, tuos monitus seruabis amores,
formosum ni uis perdere rusus Hylam.

XXI

Tu, qui consortem properas euadere casum,
miles, ab Etruscis saucius aggeribus,
qui nostro gemitu turgentia lumina torques,
pars ego sum uestrae proxima militiae.
sic te seruato possint gaudere parentes,
ut soror acta tuis sentiet e lacrimis,
Gallum per medios ereptum Caesaris enses
effugere ignotas non potuisse manus;
et quaecumque super dispersa inuenerit ossa
montibus Etruscis, haec sciat esse mea.

XXII

Qualis et unde genus, qui sint mihi, Tulle, Penates,
quaeris pro nostra semper amicitia.
si Perusina tibi patriae sunt nota sepulchra
Italiae duris funera temporibus,
cum Romana suos egit discordia ciues,
(sic, mihi praecipue, puluis Etrusca, dolor,
tu proiecta mei perpessa es membra propinqui,
tu nullo miseri contegis ossa solo),
proxima subposito contingens Vmbria campo
me genuit terris fertilis uberibus.

LIBER SECVNDVS VT VVLGO DICITVR

I

Quaeritis, unde mihi totiens scribantur amores,
unde meus ueniat mollis in ora liber.
non haec Calliope, non haec mihi cantat Apollo;
ingenium nobis ipsa puella facit.
siue lyrae carmen digitis percussit eburnis, 9
miramur, facilis ut premat arte manus: 10
seu uidi ad frontem sparsos errare capillos, 7
gaudet laudatis ire superba comis: 8
siue illam Cois fulgentem incedere coccis, 5
hac totum e Coa ueste uolumen erit: 6
seu cum poscentes somnum declinat ocellos, 11
inuenio causas mille poeta nouas:
seu nuda erepto mecum luctatur amictu,
tum uero longas condimus Iliadas:
seu quicquid fecit siue est quodcumque locuta,
maxima de nihilo nascitur historia.
quod mihi si tantum, Maecenas, fata dedissent,
ut possem heroas ducere in arma manus,
non ego Titanas canerem, non Ossan Olympo
impositam, ut caeli Pelion esset iter,
non ueteres Thebas, nec Pergama nomen Homeri,
Xerxis et imperio bina coisse uada,
regnaue prima Remi aut animos Carthaginis altae,
Cimbrorumque minas et benefacta Mari:
bellaque resque tui memorarem Caesaris, et tu
Caesare sub magno cura secunda fores.
nam quotiens Mutinam aut ciuilia busta Philippos
aut canerem Siculae classica bella fugae
euersosque focos antiquae gentis Etruscae
et Ptolomaeei litora capta Phari,

XX 11 *semper cupidas* Φ N. **12** *Ausonias* (*—Adryadas*) Perreius, cf. Catull. 91. 6, *ausoniis* Ω. *Hydriasin* Lach. (*-adas* nos), *adriacis* Ω, *Adryasin* Struuius, *et Dryasin* Heins. sed Dryades arborariae non aquatiles. **13** *sint duri* Ω, corr. v mg. *turbida* Φ unde Gronouius *torrida* sc. gelu. **14** *experto* Liuineius. **21** *placitis* Heins. **24** *sacram* Rutgersius, *raram* Ω. **26** *zet(h)us* Φ N. fort. *super it.* **27** *palmis* ('remigio alarum') Ω, *plantis* v mg. **31** *cesset* Ω, *cessat* v. **32** *Enydriasin* (*Enhyd.* nos) Baehr., *at Hydriasin* Unger, *amadrias* (*ham.* Δ) *hinc* Ω, *Hamadryasin* uulg. **33** *Pege* Turnebus, *Pegae* Scal., *pheye* Ω. **45** *quoius* Δ. *dri(dry* Δ*)ades* Ω uulg., corr. Unger. **48** *tum comitem r. c. ciuit* Sandström. **49** *ter 'Hyla' respondet: at* Fonteine, *iterat responset: at* Haupt. **51** *monitis* Δ. **52** *nymphis credere* Ω, corr. Palm. *rursus* v Palm. (*rusus* Housm.), *uisus* Ω. **XXI** priori continuat O. **3** *quid* Ω, *quin* J. H. Onions. **4** *maxima* v mg. **5** *si* D. *ut* post *seru.* add. Ω, del. Pass. **6** *ut* nos (cf. 5), *ne* Ω, *haec* Beroaldus. *sentiet* nos, *sentiat* Ω. **9** *quicunque* Δ. **XXII** priori continuat N. **3** *sepultae* codd. Pass. **6** *sit* Ω, *sis* Scal. **8** *tu* N, *et* Φ D fort. V[1]. post **8** Housm. inserit II 30. 21, 22 et post **10** IV 1. 65, 66. **9** an *subpositos—campos*?

II I **3** *caliope* Δ, ?Φ. **5, 6** post **7, 8** posuit Fonteine (Lach.), **7, 8** post **9, 10** Lach. **5** *illam. iuuat* Housm. traditum ordinem seruans qui sic quoque seruari poterit si in **5** *seu uidi* legeris et in **7** *siue illi.* *coccis* Lach., *cogis* Φ N, *togis* Δ. **6** *hac* Kuinoel, *hoc* Ω. *actutum c* Rossberg. **10** *faciles* Δ. *premat* suspectum, *regat* Schrader et Hemsterhuys, *facili ut temperat* nos. **11** *cum. iam* Baehr., *tum* Housm. 11, 12 post 13, 14 positis. **14** *tunc* Φ. **20** *impositum* Δ fort. recte. **21** *nec* Δ N. **23** *Karthaginis* D. **24** *Cimbrorumue* Lach. **30** *ptolomenei* N, *pthol.* V, *thol.* Φ, *ptholomeae* D.

aut canerem *Aegyptum* et Nilum, cum atratus in urbem
septem captiuis debilis ibat aquis,
aut regum auratis circumdata colla catenis,
Actiaque in Sacra currere rostra Via,
te mea Musa illis semper contexeret armis,
et sumpta et posita pace fidele caput.
(Theseus infernis, superis testatur Achilles,
hic Ixioniden, ille Menoetiaden.)
sed neque Phlegraeos Iouis Enceladique tumultus
intonet angusto pectore Callimachus,
nec mea conueniunt duro praecordia uersu
Caesaris in Phrygios condere nomen auos.
nauita de uentis, de tauris narrat arator;
enumerat miles uulnera, pastor oues;
nos contra angusto uersantis proelia lecto:
qua pote quisque, in ea conterat arte diem.
laus in amore mori; laus altera, si datur uno
posse frui: fruar o solus amore meo!
si memini, solet illa leuis culpare puellas,
et totam ex Helena non probat Iliada.
seu mihi sunt tangenda nouercae pocula Phaedrae,
pocula priuigno non nocitura suo,
seu mihi Circaeo pereundum est gramine siue
Colchis Iolciacis urat ahena focis,
una meos quoniam praedata est femina sensus,
ex hac ducentur funera nostra domo.
omnis humanos sanat medicina dolores:
solus amor morbi non *habet* artificem.
tarda Philoctetae sanauit crura Machaon,
Phoenicis Chiron lumina Phillyrides;
et deus extinctum Cres*s*is Epidaurius herbis
restituit patriis Androgeona focis;
Mysus et Haemonia iuuenis, qua cuspide uulnus
senserat, hac ipsa cuspide sensit opem.
hoc siquis uitium poterit mihi demere, solus
Tantale*ae* poterit tradere poma manu:
dolia uirgineis idem ille repleuerit urnis,
ne tenera adsidua colla grauentur aqua:
idem Caucasea soluet de rupe Promethei
bracchia et a medio pectore pellet auem.
quandocumque igitur uitam mea fata reposcent,
et breue in exiguo marmore nomen ero,
Maecenas, nostrae spes inuidiosa iuuentae,
et uitae et morti gloria iusta meae,
si te forte meo ducet uia proxima busto,
esseda caelatis siste Britanna iugis,
taliaque illacrimans mutae iace uerba fauillae:
'huic misero fatum dura puella fuit.'

II

(Liber eram et uacuo meditabar uiuere lecto,
at me composita pace fefellit Amor.)
cur haec in terris facies humana moratur?
Iuppiter, ignosco pristina furta tua.
fulua coma est longaeque manus, et maxima toto
corpore, ut incedit uel Ioue digna soror,
aut cum Dulichias Pallas spatiatur ad aras,
Gorgonis anguiferae pectus operta comis.
qualis et Ischomache Lapithae genus heroine,
Centauris medio grata rapina mero,
Mercurio *Ossaeis* fertur Boebeidos undis
uirgineum primo composuisse latus.
cedite iam, diuae, quas pastor uiderat olim
Idaeis tunicas ponere uerticibus.
hanc utinam faciem nolit mutare senectus,
etsi Cumaeae saecula uatis aget.

III

'Qui nullam tibi dicebas iam posse nocere,
haesisti, cecidit spiritus ille tuus.
uix unum potes, infelix, requiescere mensem,
et turpis de te iam liber alter erit.'
quaerebam, sicca si posset piscis harena
nec solitus ponto uiuere toruus aper,
aut ego si possem studiis uigilare seueris:
differtur, numquam tollitur ullus amor.
nec me tam facies, quamuis sit candida, cepit
(lilia non domina sunt magis alba mea)
nec de more comae per leuia colla fluentes,
non oculi, geminae, sidera nostra, faces,
nec siqua Arabio lucet bombyce puella 15
(non sum de nihilo blandus amator ego), 16
ut Maeotica nix minio si certet Hibero, 11
utque rosae puro lacte natant folia, 12
quantum quom posito formose saltat Iaccho, 17
egit ut euhantes dux Ariadna choros,
et quantum, Aeolio cum temptat carmina plectro,
par Aganippeae ludere docta lyrae,
et sua cum antiquae committit scripta Corinnae,
'carmina quae quiuis non putet aequa suis.'
num tibi nascenti primis, mea uita, diebus
candidus argutum sternuit omen Amor?
haec tibi contulerunt caelestia munera diui,
haec tibi ne matrem forte dedisse putes.
non non humani sunt partus talia dona:
ista decem menses non peperere bona.
nec semper nobiscum humana cubilia uises; 31
Romana accumbes prima puella Ioui. 30
gloria Romanis una es tu nata puellis: 29
post Helenam haec terris forma secunda redit. 32
hac ego nunc mirer si flagrat nostra iuuentus?
pulchrius hac fuerat, Troia, perire tibi.
olim mirabar, quod tanti ad Pergama belli
Europae atque Asiae causa puella fuit:
nunc, Pari, tu sapiens et tu, Menelae, fuisti,
tu quia poscebas, tu quia lentus eras.
digna quidem facies, pro qua uel obiret Achilles
uel Priamus, belli causa probanda fuit.
siquis uult fama tabulas anteire uetustas,
hic dominam exemplo ponat in arte meam.
siue illam Hesperiis siue illam ostendet Eois,
uret et Eoos, uret et Hesperios.

IV (His saltem ut tenear iam finibus! ei mihi. siquis,

I **31** *giptum* f, *cy*(*i* F)*ptum* Φ N, *cyprum* Δ, *coptum* Baehr. *atratus* Baehr., *attractus* A N, *tractactus* F, *tractus* Δ. **35** *contexerit* Ω. **37, 38** ponendi uid. ante III 9. 33, 34 quos u. hic inserere uult Housm. **41** *praeueniunt* F et ex *conu.* A[1]. **45** *uersantis* Muell., *uersantes* Ω. **47** *uno* = *uni* quod coni. Hoeufft et H. Bosscha. **53** *sanguine* d mg. *siue* languet, num *seu mi*? **54** *Iolciacis* Scal., *C*(*h*)*olciacis* Ω. a u. **57** nouam elegiam constituit Heimreich post **70** insertis 4. 7–16 (17–26) praeeunte Scal. **58** *habet* 'Vossianus quartus', *amat* Ω ex I 2. 8. **61** *Cresis* Ω. **63** interpunximus. *Haemonii* Heins. post hunc u. deficit A. **66** *Tantelea* N, *Tantalea* O (= F D V), corr. Beroaldus. **67** *umbris* Baehr. **71** *me* Heins. **78** nouum carmen in N. **II 1, 2** hic alienos ante 3. 5 Scal. posuit. **4** *ignoro* Ω, corr. n v, *agnosco* Burm. **6** *ut* nos, *et* Ω. **7** *aut.* fort. *uel*, *ut* ς. **9–12** post I 3. 6 ponit Housm. **9** *Ischomachi* Schneidewin. **11** *Mercurioque* Δ. *Ossaeis* Burm., *satis* Ω, *talis* Haupt, *Sais* D. Calderinus. *bobeidos* Ω μ, corr. n. **12** *Brimo* Turnebus. **13** *iam* ς, *etiam* Ω. **III 1** *nullum* Ω, corr. Heins. **9–44** priori carmini adnectit Housm. **10** *sint* F N. **11, 12** post **16** transp. Housm. **11** *et M.* F. **17** *quom* Lach., *quod* Ω. **18** *adriagna* N[1], *adrianna* F, *adriana* Δ, corr. n. **22** *quiuis* Ω, *lyrines* v mg. Vrbinas 641(υ) unde *-que Erinnes* Volscus Beroaldus, alia alii temptarunt uelut *quaeuis* Palm. *putet* nos, *putat* Ω. **23** *non* N, *nunc* Δ. **24** *candidus* Macrobius (Gr. Lat. Keil V p. 626, 15) cod. Vat. ap. Pass., *ardidus* F N, *aridus* Δ. *augustae* Macrob. **25** *contulerint* F N et post ras. V, *cum tulerint* D. **26** *me* O. **27** *partus sunt* N f. **29** et **31** inter se transp. Sterke Lach. **30** *accumbens* Ω. **33** *at* D F. *nun* V, *non* in *nunc* corr. N, *num* Burm. *flagrat* Fonteine Keil, *flagret* Ω. **34** *Priamus*, interpunxit Hemsterhuys. **42** *arte* D, *ante* cett. **45–54** ad priora plane non pertinentes cum **IV** coniungunt Schrader alii. **45, 46** cum sequentibus non cohaerere uidit Scal. *hei* Lach., *ā* F, *aut* N Δ, *ah* Puccius.

acrius ut moriar, uenerit alter amor !)
ac ueluti primo taurus detractat aratra,
post uenit assueto mollis ad arua iugo,
sic primo iuuenes trepidant in amore feroces,
dehinc domiti post haec aequa et iniqua ferunt.
turpia perpessus uates est uincla Melampus, 51
cognitus Iphicli subripuisse boues ;
quem non lucra, magis Pero formosa coegit,
mox Amythaonia nupta futura domo.

IV

Multa prius dominae delicta queraris oportet,
saepe roges aliquid, saepe repulsus eas,
et saepe inmeritos corrumpas dentibus ungues,
et crepitum dubio suscitet ira pede.
15 (nequiquam perfusa meis unguenta capillis, 5
ibat et expenso planta morata gradu.)
non hic herba ualet, non hic nocturna Cytaeis,
non Perimedeae gramina cocta manus ;
25 nam cui non ego sum fallaci praemia uati? 15
26 quae mea non decies somnia uersat anus? 16
21 non eget hic medicis, non lectis mollibus aeger, 11
huic nullum caeli tempus et aura nocet ;
ambulat, et subito mirantur funus amici :
sic est incautum, quidquid habetur amor ;
19 quippe ubi nec causas nec apertos cernimus ictus : 9
20 unde tamen ueniant tot mala, caeca uia est. 10
27 hostis siquis erit nobis, amet ille puellas : 17
gaudeat in puero, siquis amicus erit.
tranquillo tuta descendis flumine cymba :
30 quid tibi tam parui litoris unda nocet? 20
alter saepe uno mutat praecordia uerbo ;
altera uix ipso sanguine mollis erit.

V

Hoc uerum est tota te ferri, Cynthia, Roma
et non ignota uiuere nequitia?
haec merui sperare? dabis mihi, perfida, poenas :
et nobis aliquo, Cynthia, uentus erit.
inueniam tamen e multis fallacibus unam,
quae fieri nostro carmine nota uelit,
nec mihi tam duris insultet moribus et te
uellicet : heu sero flebis amata diu.
nunc est ira recens, nunc est discedere tempus :
si dolor afuerit, crede, redibit amor.
non ita Carpathiae uariant Aquilonibus undae
nec dubio nubes uertitur atra Noto,
quam facile irati uerbo mutantur amantes :
dum licet, iniusto subtrahe colla iugo.
nec tu non aliquid, sed prima nocte, dolebis :
omne in amore malum, si patiare, leue est.
at tu per dominae Iunonis dulcia iura
parce tuis animis, uita, nocere tibi.
non solum taurus ferit uncis cornibus hostem,
uerum etiam instanti laesa repugnat ouis.
nec tibi periuro scindam de corpore uestes,
nec mea praeclusas fregerit ira fores,
nec tibi conexos iratus carpere crines
nec duris ausim laedere pollicibus :
rusticus haec aliquis tam turpia proelia quaerat,
cuius non hederae circumiere caput. 26

scribam igitur, quod non umquam tua deleat aetas,
'Cynthia forma potens, Cynthia uerba leuis.'
crede mihi, quamuis contemnas murmura famae,
hic tibi pallori, Cynthia, uersus erit.

VI

Non ita complebant Ephyreae Laidos aedes,
ad cuius iacuit Graecia tota fores,
turba Menandreae fuerat nec Thaidos olim
tanta, in qua populus lusit Erichthonius,
nec quae disiectas potuit componere Thebas,
Phryne tam multis facta beata uiris.
quin etiam falsos fingis tibi saepe propinquos,
oscula nec desunt qui tibi iure ferant.
me iuuenum pictae facies, me nomina laedunt,
me tener in cunis et sine uoce puer.
me laedet si multa tibi dabit oscula mater,
me soror et cum qua dormit amica simul :
omnia me laedent : timidus sum (ignosce timori)
et miser in tunica suspicor esse uirum.
his olim, ut fama est, uitiis ad proelia uentum est ;
his Troiana uides funera principiis. 16
aspera Centauros eadem dementia iussit
frangere in aduersum pocula Pirithoum.
cur exempla petam Graium? tu criminis auctor,
nutritus duro, Romule, lacte lupae :
tu rapere intactas docuisti inpune Sabinas :
per te nunc Romae quidlibet audet Amor.
(felix Admeti coniunx et lectus Vlixis,
et quaecumque uiri femina limen amat.)
templa Pudicitiae quid opus statuisse puellis,
si cuiuis nuptae quidlibet esse licet?

quae manus obscenas depinxit prima tabellas
et posuit casta turpia uisa domo,
illa puellarum ingenuos corrupit ocellos
nequitiaeque suae noluit esse rudes.
a gemat in terris ista qui protulit arte
iurgia sub tacita condita laetitia.
non istis olim uariabant tecta figuris :
tum paries nullo crimine pictus erat.

sed non inmerito uelauit aranea fanum
et mala desertos occupat herba deos.

quos igitur tibi custodes, quae limina ponam,
quae numquam supra pes inimicus eat?
nam nihil inuitae tristis custodia prodest :
quam peccare pudet, Cynthia, tuta sat est.

(nos uxor numquam, numquam seducet amica :
semper amica mihi, semper et uxor eris.)

VII

Gauisa es certe sublatam, Cynthia, legem,
qua quondam edicta flemus uterque diu,
ni nos diuideret : quamuis diducere amantes
non queat inuitos Iuppiter ipse duos.
'at magnus Caesar.' sed magnus Caesar in armis :
deuictae gentes nil in amore ualent.
nam citius paterer caput hoc discedere collo,
quam possem nuptae perdere more faces,

III 51 *nylampus* N V, *uil.* F. 53 *nunc* D F. IV 5, 6 hic alienos esse censet Housm. 7 *nocitura* D. 8 *per mede(a)e* Ω. disticha 9–10 et 15–16 locum inter se mutare iussimus, 15–16 post 8 transp. Birt 15 *praeuia* Δ. 17 *ipse* D F. 20 *limitis* Palm. V continuat priori F N[1]. 3 *mi* F N. 4 *aliquo* H. Bosscha (et Lach.), *aquilo* Ω. 10 *abf.* Δ, *aff.* F N. 21 *periurae* Δ. VI 2 *pedes* Δ. 5 *disiectas* Schrader, *delectas* Ω, *deletas* f v edd. 8 *nec* Δ N, *ue* F, *ne desint* f. 9 *numina* codd. Pass. et Gebhardi, fort. recte. 11 *laedit* ς edd. *dedit* v edd. 12 *quae* Dousa filius uulg. 13 *laedunt* (-*ant* μ) ς edd. 15 *uentum* Lach. 20 *durae* ς. 23 *ameti* Ω. 23, 24 ante 41 ponit Heimreich. post 24, 26, 34, 36, 40 lacunas indicauit Lach. 26 *cuiuis* N, *cuius* F, *quoui(iu D)s* Δ. *quoilibet* Δ Baehr., *cuilibet* F. 31 *tenebris* Fonteine. 32 *turpia* Herwerden, *orgia* Ruhnken. *sub.* *sed* F. 35 *si* Heydenreich uu. 35–36 ante 27 traiectis, melius foret *nunc non*. 41 *me ducet* Ω, corr. Birt. 41, 42 sequentis carminis fuisse docet Baehr. VII 1 *est* Ω, *es* Schrader Koppiers. 2 *stemus* Ω. 3 *ni* N, *quis* O. 8 *prodere* Pass. *amore* Δ.

aut ego transirem tua limina clausa maritus,
  respiciens udis prodita luminibus.
a mea tum qualis caneret tibi tibia somnos,
  tibia funesta tristior illa tuba!

*

unde mihi patriis natos praebere triumphis?
  nullus de nostro sanguine miles erit.
(quod si nostra meae comitarent castra puellae,
  non mihi sat nauus Castoris iret equus.
hinc etenim tantum meruit mea gloria nomen,
  gloria ad hibernos lata Borysthenidas.)
tu mihi sola places: placeam tibi, Cynthia, solus:
  hic erit et patrio *nom*ine pluris amor.

VIII

Eripitur nobis iam pridem cara puella,
  et tu me lacrimas fundere, amice, uetas!
(nullae sunt inimicitiae nisi amoris acerbae:
  ipsum me iugula, lenior hostis ero.)
possum ego in alterius positam spectare lacerto? 5
  nec mea dicetur, quae modo dicta mea est? 6
magni saepe duces, magni cecidere tyranni, 9
  et Thebae steterunt altaque Troia fuit. 10
omnia uertuntur: certe uertuntur amores: 7
  uinceris aut uincis; haec in amore rota est. 8
(munera quanta dedi uel qualia carmina feci! 11
  illa tamen numquam ferrea dixit 'amo.')

ergo tam multos nimium temerarius annos,
  inproba, qui tulerim teque tuamque domum,
ecquandone tibi liber sum uisus? an usque
  in nostrum iacies uerba superba caput?

Sic igitur prima moriere aetate, Properti?
  sed morere, interitu gaudeat illa tuo.
exagitet nostros Manes, sectetur et umbras,
  insultetque rogis, calcet et ossa mea.
(quid? non Antigonae tumulo Boeotius Haemon
  corruit ipse suo saucius ense latus
et sua cum miserae permiscuit ossa puellae,
  qua sine Thebanam noluit ire domum?)
sed non effugies: mecum moriaris oportet;
  hoc eodem ferro stillet uterque cruor.
quamuis ista mihi mors est inhonesta futura,
  mors inhonesta quidem, tu moriere tamen.
ille etiam abrepta desertus coniuge Achilles
  cessare in tectis pertulit arma sua.
uiderat ille fuga stratos in littore Achiuos,
  feruere et Hectorea Dorica castra face;
uiderat informem multa Patroclon harena
  porrectum et sparsas caede iacere comas,
omnia formosam propter Briseida passus:
  tantus in erepto saeuit amore dolor.
at postquam sera captiua est reddita poena,
  fortem illum Haemoniis Hectora traxit equis.
inferior multo cum sim uel matre uel armis,
  mirum, si de me iure triumphat Amor?

IX

Iste quod est, ego saepe fui, sed fors et in hora
  hoc ipso eiecto carior alter erit.
Penelope poterat bis denos salua per annos
  uiuere, tam multis femina digna procis;
coniugium falsa poterat differre Minerua,
  nocturno soluens texta diurna dolo;
uisura et quamuis numquam speraret Vlixen,
  illum expectando facta remansit anus.
necnon exanimem amplectens Briseis Achillen
  candida uesana uerberat ora manu,
et dominum lauit maerens captiua cruentum
  appositum fluuiis in Simoente uagis,
foedauitque comas, et tanti corpus Achilli
  maximaque in parua sustulit ossa manu,
cum tibi nec Peleus aderat nec caerula mater,
  Scyria nec uiduo Deidamia toro.
tunc igitur ueris gaudebat Graecia nu*pt*is;
  tunc etiam felix inter et arma pudor.
at tu non una potuisti nocte uacare,
  impia, non unum sola manere diem. 20
quid si longinquos retinerer miles ad Indos, 29
  aut mea si staret nauis in Oceano? 30
quin etiam multo duxistis pocula risu: 21
  forsitan et de me uerba fuere mala.
hic etiam petitur, qui te prius ipse reliquit:
  di faciant, isto capta fruare uiro!
haec mihi uota tuam propter suscepta salutem,
  cum capite hoc Stygiae iam poterentur aquae,
et lectum flentes circum staremus amici?
  hic ubi tum, pro di, perfida, quisue fuit?
sed uobis facile est uerba et componere fraudes: 31
  hoc unum didicit femina semper opus.
non sic incerto mutantur flamine Syrtes,
  nec folia hiberno tam tremefacta Noto,
quam cito feminea non constat foedus in ira,
  siue ea causa grauis, siue ea causa leuis.
nunc, quoniam ista tibi placuit sententia, cedam:
  tela, precor, pueri, promite acuta magis;
figite certantes atque hanc mihi soluite uitam:
  sanguis erit uobis maxima palma meus.

sidera sunt testes et matutina pruina
  et furtim misero ianua aperta mihi,
te nihil in uita nobis acceptius umquam:
  nunc quoque erit, quamuis sis inimica, nihil.
nec domina ulla meo ponet uestigia lecto:
  solus ero, quoniam non licet esse tuum.
atque utinam, si forte pios eduximus annos,
  ille uir in medio fiat amore lapis!

non ob regna magis diris cecidere sub armis
  Thebani media non sine matre duces,
quam, mihi si media liceat pugnare puella,
  mortem ego non fugiam morte subire tua.

VII 11 *caneret.* fort. *quateret. tibi* om. F. *tibia* Ω, *Cynthia* ς. **14** *erat* Baehr. **13** nouum carmen in Ω. *gnatos* Δ N. **15–18** hic alieni; quid enim Propertius miles ad Propertium patrem? *nostra* nos, *uera* Ω, *q. mea si tenerae* Heins. haud male si *uerae* (h. e. 'fidae') scripsisset. **16** *nauus* Housm., *magnus* Ω. **18** *hibernas* coniecimus pro *hibernos* Ω; nam 'Borysthenid*ae*' ignotum. **20** *patriae* D V[1] (?). *nomine* nos, *sanguine* Ω ex u. 14. **VIII 3, 4** ad 9. 49–52 pertinent; alienos hic esse uidit Housm. **4** *segnior* Δ. **7, 8** post **10** transp. Scal. **8** *at uinces* Palm. fort. recte. **10** *steterant* Ω, corr. Scal. **11, 12** alienos hic esse monuit Housm., **13–16** Lach. **13** *iam* Ω. **14** *quin* N[1] unde *qum* Muell. **17** a prioribus separauit Lach. **21–24** hic alienos post 28. 40 reicit Housm. **21** *boetius* Ω. **23** *misera —puella* Tyrrell. **25–28** ad 9. 49–52 pertinere putat Burm. *efficies* O μ. **29** sqq. a prioribus separauit Baehr. **30** *Teucros* cod. Pass., *Teucris* Housm. **31** *fuga* Pass., *fugas* Ω. *stratos* Pass., *tractos* Ω. **38** *idem* Mueller, *ille* Kooten. **39** *matre* cod. Pass., *marte* (*in arte* D) Ω. **IX 2** *electo* F N V. **3** *salua.* fort. *orba, sola* Latinus Latinius. **8** *illi* Lach. **12** *propositum* F N. *simoente* Guyetus Housm., *simoenta* Ω. *uagis* Unger, *uadis* Ω, *flauis—uadis* Heins. cum Xanthi epitheto. **13, 14** ante 11 ponit Vahlen., *et tanti* uix sanum, fort. *et humati*, cf. Quint. Sm. 3. 723 sqq. *siccans tibi c., Achille* Birt, facilius esset *et tum tibi c., Achille. Achillis* O. **15** *quom t.* Δ, *quando ibi* cod. Pass., *cui tum* Housm. **16** *toro* ς, *uiro* Ω. **17** *uiris* F N, *castis* Δ. *nuptis* Baehr., *natis* Ω. **18** *otia tunc* Housm. bene. **21** *duxisti* O. **26** *potarentur* F, *peterentur* Δ. **28** *quidue* Otto. **29, 30** post **20** transp. Housm. **38** *precor. quidem* F. **41–48** loco non suo esse monuit Wakker. **43** *nobis* F N, *nobis est* D, *magis est* V. **44** *erit* nos, *eris* Ω. *sic* N, *sit* F[1]. *nihil* nos, *mihi* Ω. **49** sqq. cf. ad 8. 3, 4, et 25–28. **52** *superbe* Birt.

X [III I]

Sed tempus lustrare aliis *H*elicona choreis,
  campum et Maeonio iam dare tempus equo.
iam libet et fortes memorare ad proelia turmas
  et Romana mei dicere castra ducis.
quod si deficiant uires, audacia certe
  laus erit: in magnis et uoluisse sat est.
(aetas prima canat Veneres, extrema tumultus:
  bella canam, quando scripta puella mea est.)
nunc uolo subducto grauior procedere uultu,
  nunc aliam citharam me mea Musa docet.
surge, anime, ex humili; iam, carmina, sumite uires;
  Pierides, magni nunc erit oris opus:
iam negat Euphrates equitem post terga tueri
  Parthorum et Crassos se tenuisse dolet:
India quin, Auguste, tuo dat colla triumpho,
  et domus intactae te tremit Arabiae:
et siqua extremis tellus se subtrahit oris,
  sentiat illa tuas postmodo capta manus.
haec ego castra sequar: uates tua castra canendo
  magnus ero: seruent hunc mihi fata diem!
ut caput in magnis ubi non est tangere signis,
  ponitur hic imos ante corona pedes,
sic nos nunc, inopes laudis conscendere in arcem,
  pauperibus sacris uilia tura damus.
nondum etiam Ascraeos norunt mea carmina fontes,
  sed modo Permessi flumine lauit Amor.

XI [III II]

Scribant de te alii uel sis ignota licebit:
  laudet, qui sterili semina ponit humo.
omnia, crede mihi, tecum uno munera lecto
  auferet extremi funeris atra dies:
et tua transibit contemnens ossa uiator,
  nec dicet 'cinis hic docta puella fuit.'

XII [III III]

Quicumque ille fuit, puerum qui pinxit Amorem,
  nonne putas miras hunc habuisse manus?
is primum uidit sine sensu uiuere amantes
  et leuibus curis magna perire bona.
idem non frustra uentosas addidit alas,
  fecit et h*au* uano corde uolare deum;
scilicet alterna quoniam iactamur in unda,
  nostraque non ullis permanet aura locis:
et merito hamatis manus est armata sagittis,
  et pharetra ex umero Gnosia utroque iacet;
ante ferit quoniam, tuti quam cernimus hostem,
  nec quisquam ex illo uulnere sanus abit.
in me tela manent, manet et puerilis imago:
  sed certe pennas perdidit ille suas;
euolat heu nostro quoniam de pectore nusquam
  assiduusque meo sanguine bella gerit.
quid tibi iucundum est siccis habitare medullis?
  si pudor est, alio traice tela tua.
intactos isto satius temptare ueneno:
  non ego, sed tenuis uapulat umbra mea.

quam si perdideris, quis erit qui talia cantet
  (haec mea Musa leuis gloria magna tua est),
qui caput et digitos et lumina nigra puellae
  et canat ut soleant molliter ire pedes.

XIII [III IV]

Non tot Ach*a*emeniis armatur †etrusca sagittis,
  spicula quot nostro pectore fixit Amor.
hic me tam graciles uetuit contemnere Musas,
  iussit et Ascraeum sic habitare nemus,
non ut Pieriae quercus mea uerba sequantur,
  aut possim Ismaria ducere ualle feras,
sed magis ut nostro stupefiat Cynthia uersu,
  tunc ego sim Inachio notior arte Lino.
non ego sum formae tantum mirator honestae,
  nec siqua illustres femina iactat auos:
me iuuet in gremio doctae legisse puellae,
  auribus et puris scripta probasse mea.
hoc ubi contigerit, populi confusa ualeto
  fabula: nam domina iudice tutus ero.
quae si forte bonas ad pacem uerterit aures,
  possum inimicitias tunc ego ferre Iouis.

XIII[b] [III V]

Quandocumque igitur nostros mors claudet ocellos,
  accipe quae serues funeris acta mei.
5 nec mihi tunc fulcro sternatur lectus eburno, 21
6   nec sit in Attalico mors mea nixa toro; 22
3 nec mea tunc longa spatietur imagine pompa, 19
4   nec tuba sit fati uana querela mei; 20
7 desit odoriferis ordo mihi lancibus, adsint 23
  plebei paruae funeris exequiae.
sat mea sic magn*ast*, si tres sint pompa libelli,
  quos ego Persephonae maxima dona feram.
tu uero nudum pectus lacerata sequeris,
  nec fueris nomen lassa uocare meum,
osculaque in gelidis pones suprema labellis,
  cum dabitur Syrio munere plenus onyx.
deinde, ubi subpositus cinerem me fecerit ardor,
  accipiat Manes paruula testa meos;
et sit in exiguo laurus super addita busto
  quae tegat extincti funeris umbra locum;
et duo sint uersus: QVI NVNC IACET HORRIDA PVLVIS
  VNIVS HIC QVONDAM SERVVS AMORIS ERAT.
nec minus haec nostri notescet fama sepulchri,
  quam fuerant Phthii busta cruenta uiri.
tu quoque si quando uenies ad fata, (memento)
  hoc iter ad lapides cana ueni memores.
interea caue sis nos aspernata sepultos:
  nonnihil ad uerum conscia terra sapit.
atque utinam primis animam me ponere cunis
  iussisset quaeuis de tribus una soror!
nam quo tam dubiae seruetur spiritus horae?
  Nestoris est uisus post tria saecla cinis:
cui s*i* longaeuae minuisset fata senectae
  Gallicus Iliacis miles in aggeribus,
non ille Antilochi uidisset corpus humari,
  diceret aut 'o Mors, cur mihi sera uenis?'

X continuat priori F, hinc nouum librum ordiuntur Lach. alii, initium periisse uidetur. **1** *Est* D. **2** *et camp.* Ω, transp. Housm. *Maeonio* Heins., *(h)(a)emonio* Ω. **7, 8** hic alieni et fortasse cum IV 1. 87, 88 coniungendi. **10** *nunc* N V, *namque* D F, *iamque* ς. **11** *anima* Ω, corr. Heins. *carmine* Δ N edd. multi ut cum *humili* coniungant. **13** *timeri* malim. **14** *metuisse* V d mg., *timuisse* v mg. **15** *quis* Ω. **22** *hac* F N. **23** *in a.* Birt, *carmen* Ω, *culmen* ς. **25** *etenim* Nodell al. **XI** multis fragmentum uidetur. **1** *uel* Ω, *ue* F. **3** *secum* ς. **5** *hic* Ω et μ, *haec* Birt cum n. **XII 1** *puerum. primus* F. **3** *hic* F. **6** *haud uano* Nodell, *humano* Ω. **7, 8** uix sani, Fonteine *aura* et in **8** *umbra* Baehr. **10** fort. *latet.* **11** *tectum* Burm. **12** *erit* D F. **15** *heu* Muretus, *e* O (*é* N), *a* Baehr. **18** *puer* Ω, corr. v. *tela tua* ς, *puella tuo* Ω. **XIII 1** *achimeniis* Ω. *armantur* O. *Eruthra* Housm., *armantur Susa* Itali. **12** *pueris* F N V. **13** *hoc* Santen, *haec* Ω. *contigerint* F N. **16** et **17** cohaerentia in O separarunt Hemsterhuys et Schrader. **21, 22** post **18** transp. Otto. **24** *obsequiae* F N (sed corr. N[1]). **25** *sic* Baehr., *sit* Ω, *sat* ς. *est* add. ς, *-st* Baehr. **28** *tu nec eris* Rossberg. **38** *funere quam* Housm. recte ut uid. **39** *adfata* Housm. passiue accipiendum. **46** *iussus* Δ. **47** *cui si* Liuineius, *quis* Ω. *tam* (ex 45) *long.* Ω. *meminisset* Δ, *iurauisset* F. **48** *Gallicus* corruptum ut uid., *caerulus* (= Memnon) Naeke, praestaret *Ilius* (hoc Lach.) *Argolicis*, cf. Hom. Il. 8. 80 sqq. **49** *ille* om. N, unde *aut* Mueller.

tu tamen amisso non numquam flebis amico :
fas est praeteritos semper amare uiros.
testis, cui niueum quondam percussit Adonem
uenantem Idalio uertice durus aper.
illis formosus iacuisse paludibus, illuc
diceris effusa tu, Venus, isse coma.
sed frustra mutos reuocabis, Cynthia, Manes :
nam mea quid poterunt ossa minuta loqui ?

XIV [III VI]

Non ita Dardanio gauisus Atrida triumpho est,
cum caderent magnae Laumedontis opes,
nec sic errore exacto laetatus Vlixes,
cum tetigit carae litora Dulichiae,
nec sic Electra, saluum cum aspexit Oresten,
cuius falsa tenens fleuerat ossa soror,
nec sic incolumem Minois Thesea uidit,
Daedalium lino cum duce rexit iter,
quanta ego praeterita collegi gaudia nocte :
inmortalis ero, si altera talis erit.
at dum demissis supplex ceruicibus ibam,
dicebar sicco uilior esse lacu.
nec mihi iam fastus opponere quaerit iniquos,
nec mihi ploranti lenta sedere potest.
atque utinam non tam sero mihi nota fuisset
condicio ! cineri nunc medicina datur.
ante pedes caecis lucebat semita nobis :
scilicet insano nemo in amore uidet.
hoc sensi prodesse magis : contemnite, amantes :
sic hodie ueniet siqua negauit heri.
pulsabant alii frustra dominamque uocabant :
mecum habuit positum lenta puella caput.
haec mihi deuictis potior uictoria Parthis ;
haec spolia, haec reges, haec mihi currus erunt.
magna ego dona tua figam, Cytherea, columna,
taleque sub nostro nomine carmen erit : 26
HAS PONO ANTE TVAM TIBI DIVA PROPERTIVS AEDEM
EXVVIAS TOTA NOCTE RECEPTVS AMANS.
(nunc in te, mea lux, ueniat mea litora nauis
seruata, an mediis sidat honusta uadis.
quod si forte aliqua nobis mutabere culpa,
uestibulum iaceam mortuus ante tuum.)

XV [III VII]

O me felicem ! nox o mihi candida, et o tu
lectule deliciis facte beate meis !
quam multa adposita narramus uerba lucerna,
quantaque sublato lumine rixa fuit !
nam modo nudatis mecum est luctata papillis,
interdum tunica duxit operta moram.
illa meos somno lapsos patefecit ocellos
ore suo et dixit 'sicine, lente, iaces ?'
quam uario amplexu mutamus bracchia ! quantum
oscula sunt labris nostra morata tuis !
non iuuat in caeco Venerem corrumpere motu :
si nescis, oculi sunt in amore duces.
ipse Paris nuda fertur periisse Lacaena,
cum Menelaeo surgeret e thalamo,
nudus et Endymion Phoebi cepisse sororem
dicitur et nudae concubuisse deae.
quod si pertendens animo uestita cubaris,
scissa ueste meas experiere manus :
quin etiam, si me ulterius prouexerit ira,
ostendes matri bracchia laesa tuae.
necdum inclinatae prohibent te ludere mammae :
uiderit haec siquam iam peperisse pudet.
dum nos fata sinunt, oculos satiemus amore ;
nox tibi longa uenit nec reditura dies.
ac ueluti folia arentis liquere corollas, 51
quae passim calathis strata natare uides,
sic nobis, qui nunc magnum spiramus amantes,
forsitan includet crastina fata dies. 54
tu modo, dum lucet, fructum ne desere uitae. 49
omnia si dederis oscula, pauca dabis. 50
errat, qui finem uesani quaerit amoris : 29
uerus amor nullum nouit habere modum. 30
exemplo iunctae tibi sint in amore columbae, 27
masculus et notum femina coniugium. 28
atque utinam haerentes sic nos uincire catena 25
uellet, uti numquam solueret ulla dies ! 26
terra prius falso partu deludet arantes, 31
et citius nigros Sol agitabit equos,
fluminaque ad caput incipient reuocare liquores,
aridus et sicco gurgite piscis erit,
quam possim nostros alio transferre calores :
huius ero uiuus, mortuus huius ero.
quod mihi si interea tales concedere noctes
illa uelit, uitae longus et annus erit :
si dabit haec multas, fiam inmortalis in illis :
nocte una quiuis uel deus esse potest.
qualem si cuncti cuperent decurrere uitam
et pressi multo membra iacere mero,
non ferrum crudele neque esset bellica nauis,
nec nostra Actiacum uerteret ossa mare,
nec totiens propriis circum oppugnata triumphis
lassa foret crines soluere Roma suos.
haec certe merito poterunt laudare minores :
laeserunt nullos pocula nostra deos.

XVI [III VIII]

Praetor ab Illyricis uenit modo, Cynthia, terris,
maxima praeda tibi, maxima cura mihi.
non potuit saxo uitam posuisse Cerauno ?
a Neptune, tibi qualia dona darem !
nunc sine me plena fiunt conuiuia mensa,
nunc sine me tota ianua nocte patet.
quare, si sapis, oblatas ne desere messes
et stolidum pleno uellere carpe pecus :
deinde, ubi consumpto restabit munere pauper,
dic alias iterum nauiget Illyrias.
Cynthia non sequitur fasces nec curat honores ;
semper amatorum ponderat illa sinus.
semper in Oceanum mittit me quaerere gemmas 17
et iubet ex ipsa tollere dona Tyro. 18
ergo muneribus quiuis mercatur amorem ? 15
Iuppiter, indigna merce puella perit. 16
atque utinam Romae nemo esset diues et ipse 19
straminea posset dux habitare casa ! 20
numquam uenales essent ad munus amicae,
atque una fieret cana puella domo ;

XIII 53 *cui* Huschke, *qui* Ω. **55** *illic* ς. *formosus* nos, *formosum* Ω quo seruato *lauisse* ς, *ciuisse* Baehr. **58** *qui* N. **XIV 1** *est* Ω, om. Charisius p. 67, 11 (Keil). **2** om. F. **5** *suum saluum* Δ unde *cum salu.* Housm., fort. *sic lacta suum saluum conspexit O.* **6** *soror. sinu* Heins. **11** *oum* D F. **16** *condito* N. **27** *tuas—aedes* Ω, corr. Scal., *tuas—aras* Baehr. **29-32** huc non pertinere uidit W. Fischer. **29** *in te* D'Orville, *ad te* Ω. *ueniat* ς, *ueniet* Ω, *teneat* Heins. *mea* Ω, *mihi* J. H. Voss. *litore* Δ N f quod retineri poterit si in **30** *salua sit an* scripseris. **30** *an* F N, *in* Δ. **31** *que* (i.e. *quae*) *si* F quod mauult Housm. **XV** perturbati carminis uersus ordinauimus ita: **1-24, 51-54** (nos), **49, 50** (Palm.), **29, 30** (Housm.), **27, 28** (Housm.), **25, 26** (Palm.), **31-48.** 41-48 post 30. 18 ponit Housm. **1** *Ah* Δ. *o nox* Ω, *et* om. F, *Io—io nox—io tu* Housm. **7** *lassos* Ω. **8** *lecte* F N. **16** *nitidae* Palm., *cupidae* Baehr. **17** *cubares* Ω, *cubaris* Muret., *pertendes—cubare* J. Rivius. **22** *hoc* Δ. **26** *uelles* Δ N. *uti* Baehr., *ut* Ω. **28** *notum* Volpi, *totum* Ω. **35** *calores* Beroaldus, *dolores* Ω. **37** *interea* nos, *tecum* Ω, *interdum* Housm., *tales iterum* Baehr. **41** *cuperent*, *uellem* F[1] unde *uellent* d mg. **42** *et* Ω, *nec* Fonteine. **43** *esset neque* Δ. **47** *h(a)ec* f n, *nec* Ω. **49** *licet* Δ, *licet* F. *licet o* Muell. **53** *magn. nob. nunc qui* N. *spir.* Scal., *sper.* Ω. **XVI 12** *una* F N. **13, 14** u. ad 28. **15** *amicam* F. **16** *indignum* ς. **17, 18** post **12** transp. Housm. **18** *ipso* Ω. **21** *non tam* cod. Pass. *essent* languidum, fortasse *issent*.

numquam septenas noctes seiuncta cubares,
  candida tam foedo bracchia fusa uiro,
non quia peccarim, testor te, sed quia uulgo
  formosis leuitas semper amica fuit.
barbarus excussis agitat uestigia lumbis
  et subito felix nunc mea regna tenet.
at tu nunc nostro, Venus, o succurre dolori,
  rumpat ut assiduis membra libidinibus.
nullane sedabit nostros iniuria fletus?
  a, dolor hic uitiis nescit abesse tuis.
tot iam abiere dies, cum me nec cura theatri
  nec tetigit Campi nec mea mensa iuuat.
a, pudeat certe, pudeat; nisi forte, quod aiunt,
  turpis amor surdis auribus esse solet.
cerne ducem, modo qui fremitu compleuit inani
  Actia damnatis aequora militibus.
hunc infamis amor uersis dare terga carinis
  iussit et extremo quaerere in orbe fugam.
(Caesaris haec uirtus et gloria Caesaris haec est:
  illa, qua uicit, condidit arma manu.)
sed quascumque tibi uestes, quoscumque smaragdos,
  quosue dedit flauo lumine chrysolithos,
haec uideam rapidas in uanum ferre procellas;
  quae tibi terra, uelim, quae tibi fiat aqua.
aspice quid donis Eriphyla inuenit amaris,
  arserit et quantis nupta Creusa malis.
non semper placidus periuros ridet amantes
  Iuppiter et surda neglegit aure preces.
uidistis toto sonitus percurrere caelo
  fulminaque aetherea desiluisse domo:
non haec Pleiades faciunt neque aquosus Orion,
  nec sic de nihilo numinis ira cadit:
periuras tunc ille solet punire puellas,
  deceptus quoniam fleuit et ipse, deus.
quare ne tibi sit tanti Sidonia uestis,
  ut timeas, quotiens nubilus Auster erit.

XVII [III IX]

Mentiri noctem, promissis ducere amantem,
  hoc erit infectas sanguine habere manus.
nunc iacere e duro corpus iuuat, impia, saxo,
  sumere et in nostras trita uenena manus.
horum ego sum uates, quotiens desertus amaras
  expleui noctes, fractus utroque toro.
uel tu Tantalea moueare ad flumina sorte,
  ut liquor arenti fallat ab ore sitim;
uel tu Sisyphios licet admirere labores,
  difficile ut toto monte uolutet onus:
durius in terris nihil est quod uiuat amante,
  nec, modo si sapias, quod minus esse uelis.
quem modo felicem inuidia adridente ferebant,
  nunc decimo admittor uix ego quoque die.
nec licet in triuiis sicca requiescere luna
  aut per rimosas mittere uerba fores.
quod quamuis ita sit, dominam mutare cauebo:
  tum flebit, cum in me senserit esse fidem.

XVIII [III X, XI]

(Assiduae multis odium peperere querelae:
  frangitur in tacito femina saepe uiro.
siquid uidisti, semper uidisse negato:
  aut siquid doluit forte, dolere nega.)
quid mea si canis aetas marcesceret annis,
  et faceret scissas languida ruga genas?
at non Tithoni spernens Aurora senectam
  desertum Eoa passa iacere domo est:
illa deos currum conscendens dixit iniquos,
  inuitum et terris praestitit officium;
illum saepe suis decedens fouit in ulnis,
  nec prius abiunctos sedula lauit equos:
illum ad uicinos cum amplexa quiesceret Indos,
  maturos iterum est questa redire dies.
cui maiora senis Tithoni gaudia uiui
  quam grauis amisso Memnone luctus erat.
cum sene non puduit talem dormire puellam
  et canae totiens oscula ferre comae:
at tu etiam iuuenem odisti me, perfida, cum sis
  ipsa anus haut longa curua futura die.
quin ego deminuo curam, quod saepe Cupido
  huic malus esse solet cui bonus ante fuit.

Nunc etiam infectos demens imitare Britannos,
  ludis et externo tincta nitore caput?
ut natura dedit, sic omnis recta figura est:
  turpis Romano Belgicus ore color.
illi sub terris fiant mala multa puellae,
  quae mentita suas uertit inepta comas.
an si caeruleo quaedam sua tempora fuco
  tinxerit, idcirco caerula forma bona est?
deme; mihi per te poteris formosa uideri;
  mi formosa sat es, si modo saepe uenis.
cum tibi nec frater nec sit tibi filius ullus,
  frater ego et tibi sim filius unus ego,
ipse tuus semper tibi sit custodia lectus,
  nec nimis ornata fronte sedere uelis.
(credam ego narranti, noli committere, famae:
  et terram rumor transilit et maria.)

XIX [III XII]

Etsi me inuito discedis, Cynthia, Roma,
  laetor quod sine me deuia rura coles.
nullus erit castis iuuenis corruptor in agris,
  qui te blanditiis non sinat esse probam;
ulla neque ante tuas orietur rixa fenestras,
  nec tibi clamatae somnus amarus erit.
sola eris et solos spectabis, Cynthia, montes
  et pecus et fines pauperis agricolae.
illic te nulli poterunt corrumpere ludi
  fanaque peccatis plurima causa tuis:
illic assidue tauros spectabis arantes
  et uitem docta ponere falce comas,
atque ibi rara feres inculto tura sacello,
  haedus ubi agrestis corruet ante focos,
protinus et nuda choreas imitabere sura;
  omnia ab externo sint modo tuta uiro.
ipse ego uenabor: iam nunc me sacra Dianae
  suscipere et Veneris ponere uota iuuat:
incipiam captare feras et reddere pinu
  cornua et audaces ipse monere canes;
non tamen ut uastos ausim temptare leones
  aut celer agrestes comminus ire sues.
haec igitur mihi sit lepores audacia molles

XVI 23 *nunquam* Palm., *non quia* Ω. *cubaris* Ω, corr. Itali. **27** *exclusis*(*-it* N) Ω. **13, 14** post **28** transp. Housm. **29, 30** post **46** transp. Carutti. **32** *ah* Lach., *an* Ω quod seruari poterit si *ullane* legas in **31**. *suis* Ω. **34** *musa* ς edd. plerique. **35** *ah* Δ, *at* F N. **41, 42** hic alienos esse sensit Fonteine, post III 11. 38 transp. Housm. **XVII 1** *fallere* D. **13, 14** post **2** transp. Housm., post **16** Lach. qui in **13** *iubet* legit. in **3** *harum* coni. Wimbolt. **7** *a miserere* Baehr. **9** *admirante* Ω, corr. nos cf. Mart. V 6. 5. **14** *tetra* ς. **XVIII 1–4** hic alienos esse monuit Rossberg. **5** *mea si* N, *si iam* O. *marcesceret* Heins., *mea caneret* O, *canesceret* N, *marceret* (hoc Palm.) *ab annis* Housm. **7** *at* v mg., *an* Ω. **9** *undis* Ω. **10** *nec* nos, *quam* Ω. *adiunctos* Δ, *aduinctos* N, om. F[1], corr. Scal. **13, 14** ante **9** transp. Burm. **15** *cui* F N, *quoi* v mg., *quae* Δ. **20** *haud* f, *aut* Ω. **22** *huic* N f v, *nunc* O. *cui* F N, *qui* Δ. **23** sqq. separauit a prioribus Kuinoel. *tune etiam* Housm. **24** *uadis* Housm., *laedis* Kraffert. **29** *deme* Par. 7989, *de me* Ω. *mi* Δ. *per te* Hoeufft al., *certe* Ω. **30** *sat es* Heins., *satis* Ω. **31, 32** post **28** transp. Baehr. **31** *succo* Δ. **34** *ego*, interp. Paley, sed **33, 34** fort. hic alieni sicut censet Housm. **37, 38** pertinere ad eleg. 19 monuit Housm. **38** *terras* Guyetus fort. recte. **XIX 1** *Et sine me* Δ. **2** *colis* Ω. **4** *probam* F N, *meam* Δ. **5** *nulla* Ω, corr. 'Commelini liber.' **17-24** hic alienos esse putat Housm. **18** *Veneris* Housm., *Veneri* Ω. **20** *mouere* O.

excipere et stricto figere auem calamo,
qua formosa suo Clitumnus flumina luco
integit et niueos abluit unda boues.
tu quotiens aliquid conabere, uita, memento
uenturum paucis me tibi Luciferis.
sic me nec solae poterunt auertere siluae
nec uaga muscosis flumina fusa iugis,
quin ego in assidua mutem tua nomina lingua,
absenti nemo non nocuisse uelit.

XX [III XIII]

Quid fles abducta grauius Briseide? quid fles
anxia captiua tristius Andromacha?
quidue mea de fraude deos, insana, fatigas?
quid quereris nostram sic cecidisse fidem?
non tam nocturna uolucris funesta querela
Attica Cecropiis obstrepit in foliis,
nec tantum Niobae bis sex ad busta superbae
sollicito lacrimans defluit *os* Sipylo.
me licet aeratis astringant bracchia nodis,
sint tua uel Danaes condita membra domo:
in te ego et aeratas rumpam, mea uita, catenas,
ferratam Danaes transiliamque domum.
de te quodcumque ad surdas mihi dicitur aures:
tu modo ne dubita de grauitate mea.
ossa tibi iuro per matris et ossa paterna
(si fallo, cinis heu sit mihi uterque grauis)
me tibi ad extremas mansurum, uita, tenebras:
ambos una fides auferet, una dies.
quod si nec nomen nec me tua forma teneret,
posset seruitium mite tenere tuum.
septima iam plenae deducitur orbita lunae,
cum de me et de te compita nulla tacent:
interea nobis non numquam ianua mollis,
non numquam lecti copia facta tui.
nec mihi muneribus nox ulla est empta beatis:
quicquid eram, hoc animi gratia magna tui.
cum te tam multi peterent, tu me una petisti:
possum ego naturae non meminisse tuae?
tum me uel tragicae uexetis Erinyes et me
inferno damnes, Aeace, iudicio,
atque inter Tityi uolucres mea poena uagetur,
tumque ego Sisypheo saxa labore geram.
nec tu supplicibus me sis uenerata tabellis:
ultima talis erit, quae mea prima fides.
haec mihi perpetuo laus est, quod solus amator
nec cito desisto nec temere incipio.

XXI [III XIV]

A quantum de me Panthi tibi pagina finxit,
tantum illi Pantho ne sit amica Venus!
sed tibi iam uideor Dodona uerior augur?
uxorem ille tuus pulcher amator habet.
tot noctes periere: nihil pudet? aspice, cantat
liber: tu nimium credula sola iaces.
et nunc inter eos tu sermo es; te ille superbus
dicit se inuito saepe fuisse domi.
dispeream, si quicquam aliud quam gloria de te
quaeritur: has laudes ille maritus habet.
Colchida sic hospes quondam decepit Iason:
eiecit Aesonia namque Creusa domo.
sic a Dulichio iuuene est elusa Calypso:
uidit amatorem pandere uela suum.
a nimium faciles aurem praebere puellae,
discite desertae non temere esse bonae.
hinc quoque (qui*d* sat er*it*?) iam pridem quaeritur alter:
experta in primo, stulta, cauere potes.
nos quocumque loco, nos omni tempore tecum
siue aegra pariter siue ualente sumus.

XXII [III XV]

Scis here mi multas pariter placuisse puellas,
scis mihi, Demophoon, multa uenire mala.
nulla meis frustra lustrantur compita plantis.
o nimis exitio nata theatra meo,
siue aliquis molli diducit candida gestu
bracchia seu uarios incinit ore modos!
interea nostri quaerunt sibi uulnus ocelli,
candida non tecto pectore siqua sedet,
siue uagi crines puris in frontibus errant,
Indica quos medio uertice gemma tenet.
quae si forte aliquid uultu mihi dura negarat,
frigida de tota fronte cadebat aqua.
quaeris, Demophoon, cur sim tam mollis in omnes?
quod quaeris, 'quare?' non habet ullus amor.
cur aliquis sacris laniat sua bracchia cultris,
et Phrygis insanos caeditur ad numeros?
uni cuique dedit uitium natura; creato
mi fortuna aliquid semper amare dedit.
me licet et Thamyrae cantoris fata sequantur,
numquam ad formosas, inuide, caecus ero.
sed tibi si exiles uideor tenuatus in artus,
falleris; haut umquam est culta labore Venus.
percontere licet: saepe est experta puella
officium tota nocte ualere meum.
Iuppiter Alcmenae geminas requieuerat Arctos,
et caelum noctu bis sine rege fuit;
nec tamen idcirco languens ad fulmina uenit:
nullus amor uires eripit ipse suas.
quid? cum e complexu Briseidos iret Achilles,
num fugere minus Thessala tela Phryges?
quid? ferus Andromachae lecto cum surgeret Hector,
bella Mycenaeae non timuere rates?
ille uel hic classes poterant uel perdere muros:
hic ego Pelides, hic ferus Hector ego.
aspice, uti caelo modo sol modo luna ministret:
sic etiam nobis una puella parum est.
altera me cupidis teneat foueatque lacertis,
altera si quando non sinit esse locum,
aut si forte irata meo sit facta ministro,
ut sciat esse aliam, quae uelit esse mea.
nam melius duo defendunt retinacula nauim,
tutius et geminos anxia mater alit.

[III XVI]

aut si es dura, nega: sin es non dura, uenito.
quid iuuat, a, nullo ponere uerba loco?
hic unus dolor est ex omnibus acer amanti,
speranti subito siqua uenire negat.
quanta illum toto uersant suspiria lecto,
cum recipi, que*m* non nouerit, ille putat!
et rursus puerum quaerendo audita fatigat,
quem, quae scire timet, quaerere plura iubet.

XIX 25, 26 fort. post **2** ponendi. **26** *pedes* Δ. **29–32** hic alieni uidentur. **29** *sic* Ω, *set* Munro, *hic* cod. Pass. **31** *in. ibi* Baehr. *metuam* Jacob. **32** *non.* fort. *mi.* **XX** priori continuat F. **7** *niobe—superbe* Ω. **8** *lacrimas* N. *os* Housm., *a* Ω. **9** *mi* ς. **10** *tua* Santen, *mea* Ω. *uel* N V, *nec* D F. **11** *ego ferratas* Δ. **12** *stas iliamque* Ω. **15** *parentis* Ω, corr. Hoeufft. **23, 24** *umquam—umquam* Δ N. **31** uersum corruptum sic refingere poteris *adque iecur* (*iec.* Darbishire) *Tityi uolucri mea poena cauetur* (uel *utque—nouetur*). **35** *hoc—ius* Ω, corr. Housm. **XXI 3** incipit L (Holkhamicus 333). **5** *pudet* om. F L (= Φ). **6** *sola. turba* D mg. **7** *te* om. Φ. **12** *eiecit Aesonia* (hoc Heins.) Housm., *eiecta est tenuis* Ω. **13** *delusa* Δ. **17** *huic* Δ L N. (*quid sat erit?*) nos, *qui restat* Ω. **XXII 4** fort. *omnia* (codd. Pass.) *et.* **5** *did.* Pass., *ded.* Ω. **6** *inicit* Δ. **16** *quaeritur* D F^1. **17** *natura;* interpunximus. **19** *sequentur* Δ. **22** *haud* Δ L, *hoc* F. *nunquam* D F^1. **24** *hospitium* Φ. **30** *non* Δ N. **31** *e lecto* Hertzb. **33** *poterat* O. **38** *sinat* Δ. **39** *deo—sinistro* Baehr. **43–50** alienos hic esse notarunt Itali, post 17. 4 ponit Housm. **48** *cur* Ω, *cum* v mg. *quem* ς, *quae* Ω, *quasi* Markland. *illa* Δ. *putat* ς, *uetat* Ω, *necat* Heyne fort. recte. **50** om. N. *quae quoque* Δ L. *quaerere. promere* Baehr. *fata* Φ unde *furta* Palm., *facta* Baehr.

XXIII [III XVII]

Cui fugienda fuit indocti semita uulgi,
ipsa petita lacu nunc mihi dulcis aqua est.
ingenuus quisquam alterius dat munera seruo,
ut promissa suae uerba ferat dominae?
et quaerit totiens 'quaenam nunc porticus illam
integit?' et 'campo quo mouet illa pedes?'
deinde, ubi pertuleris quos dicit fama labores
Herculis, ut scribat 'muneris ecquid habes?'
cernere uti possis uultum custodis amari,
captus et inmunda saepe latere casa?
quam care semel in toto nox uertitur anno!
a pereant, siquos ianua clausa iuuat!
contra, reiecto quae libera uadit amictu,
custodum et nullo saepta timore, placet;
cui saepe inmundo Sacra conteritur Via socco,
nec sinit esse moram, siquis adire uelit.
differet haec numquam nec poscet garrula, quod te
astrictus ploret saepe dedisse pater;
nec dicet 'timeo, propera iam surgere, quaeso:
infelix, hodie uir mihi rure uenit.'
et quas Euphrates et quas mihi misit Orontes,
me iuerint: nolim furta pigenda tori.
libertas quoniam nulla il*l*am restat amanti,
nullus liber erit, siquis amare uolet.

XXIV [III xviii]

'tu quereris, cum sis iam noto fabula libro,
et tua sit toto Cynthia lecta foro?'
cui non his uerbis aspergat tempora sudor?
a, pudor ingenuis haut reticendus amor.
quod si tam facilis spiraret Cynthia nobis,
non ego nequitiae dicerer esse caput,
nec sic per totam infamis traducerer urbem,
urerer et quamuis no*n* bene, uerba darem.
quare ne tibi sit mirum me quaerere uiles:
parcius infamant: num tibi causa leuis?
(et modo pauonis caudae flabella superbae
et manibus dura frigus habere pila
et cupit iratum talos me poscere eburnos,
quaeque nitent Sacra uilia dona Via.
a peream, si me ista mouent dispendia: sed me
fallaci dominae iam pudet esse iocum.)

XXIV[b] [III XIX]

Hoc erat in primis quod me gaudere iubebas?
tam te formosam non pudet esse leuem?
una aut altera nox nondum est in amore peracta,
et dicor lecto iam grauis esse tuo.
me modo laudabas et carmina nostra legebas:
ille tuus pennas tam cito uertit amor?

*

contendat mecum ingenio, contendat et arte,
in primis una discat amare domo:
si libitum tibi erit, Lernaeas pugnet ad hydras
et tibi ab Hesperio mala dracone ferat;
taetra uenena libens et naufragus ebibat undas
et numquam pro te deneget esse miser
(quos utinam in nobis, uita, experiare labores):
iam tibi de timidis iste superbus erit,
qui nunc se in tumidum iactando uenit honorem:
discidium uobis proximus annus erit.
at me non aetas mutabit tota Sibyllae,
non labor Alcidae, non niger ille dies.
tu*m* me compones et dices 'ossa, Properti,
haec tua sunt: eheu tu mihi certus eras,
certus eras eheu, quamuis nec sanguine auito
nobilis et quamuis non ita diues eras.'
nil ego non patiar, numquam me iniuria mutat:
ferre ego formosam nullum onus esse puto.
credo ego non paucos ista periisse figura,
credo ego sed multos non habuisse fidem.
paruo dilexit spatio Minoida Theseus,
Phyllida Demophoon, hospes uterque malus.
iam tibi Iasonia uecta est Medea carina
et modo seruato sola relicta uiro.
(dura est, quae multis simulatum fingit amorem,
et se plus uni siqua parare potest.)
noli nobilibus, noli conferre beatis:
uix uenit, extremo qui legat ossa die;
hi tibi nos erimus: sed tu potius precor ut me
demissis plangas pectora nuda comis.

XXV [III XX]

Vnica nata meo pulcherrima cura dolori,
excludit quoniam sors mea saepe 'ueni,'
ista meis fiet notissima forma libellis,
Calue, tua uenia, pace, Catulle, tua.
miles depositis annosus secubat armis,
grandaeuique negant ducere aratra boues;
putris et in uacua requiescit nauis harena,
et uetus in templo bellica parma uacat:
at me ab amore tuo deducet nulla senectus,
siue ego Tithonus siue ego Nestor ero.
nonne fuit satius duro seruire tyranno
et gemere in tauro, saeue Perille, tuo?
Gorgonis et satius fuit obdurescere uultu?
Caucaseas etiam si pateremur aues?
sed tamen obsistam. teritur rubigine mucro
ferreus et paruo saepe liquore silex:
at nullo teritur, durae sub limine amor qui
restat et inmerita sustinet aure minas.
ultro contemptus rogat et peccasse fatetur
laesus et inuitis ipse redit pedibus.
tu quoque, qui pleno fastus adsumis amore,
credule, nulla diu femina pondus habet.
an quisquam in mediis persoluit uota procellis,
cum saepe in portu fracta carina natet?
aut prius infecto deposcit praemia cursu,
septima quam metam triuerit ante rota?
mendaces ludunt flatus in amore secundi:
siqua uenit sero, magna ruina uenit.
tu tamen interea, quamuis te diligat illa,
in tacito cohibe gaudia clausa sinu.
namque in amore suo semper sua maxima cuique
nescioquo pacto uerba nocere solent.
quamuis te persaepe uocet, semel ire memento:
inuidiam quod habet, non solet esse diu.
at si saecla forent gratis antiqua puellis,
essem ego, quod nunc tu: tempore uincor ego.
non tamen ista meos mutabunt saecula mores:
unus quisque sua nouerit ire uia.
at uos, qui officia in multos reuocatis amores,
quantum sic cruciat lumina uestra dolor!
uidistis pleno teneram candore puellam,

XXIII 1 *Cui* Φ, *Qui* Δ N. *fuit ind. fugienda* (*et* add. Φ N, *haec* ς uulg.) Ω, corr. Housm. 4 fort. *serat.* 11 *nam cardo—uix uertitur* Heimreich. 22 *me capiant* O. *pigenda* nos, *pudica* Ω. 23 *nulla illam* (uel *-as*) nos, *nulli iam* Ω. **XXIV** 1 nouam el. in Δ F N (L mg.) cum priore coniunxit Scal. *quereris* nos, *loqueris* Ω. *sit* Ω. 3 *quoi* Δ, *cui* Φ N. 4 *a p.* Housm. (qui *ingenuus reiciendus a.*), *aut p.* Ω, *haut p.* Haupt qui etiam *ingenuis haut* pro *ingenuus aut* Ω, post hos *a p. ingenuis haut r.* nos, alia alii. 8 *ureret* Ω. *non bene* Housm., *nomine* Ω. 10 *nunc* Δ. 11–16 huc non pertinere uidit Scal. 13 an *inuitum*? 15 *ac p.* Δ. *si me* Ω. 17 sqq. a prioribus separauit Scal. 23 lacunam notauit Muell. 31 *tumide* F unde *se tumide i. inuenit* Paley. 35–38 post 52 transp. Rossberg. 35 *tum* Baehr., *tu* Ω. *me* Porson, *mea* Ω. 36, 37 *heu heu* Δ. 38 *nauita* Ω, corr. Pontanus. 45 *uecta* Heins., *nota* Ω. 46 *seruato* N, *ab infido* Δ, om. Φ. 47, 48 hic alienos esse uid. Scal. al. 51 *hic* 'Leidensis secundus.' *me. mi* Sandström. **XXV** 2 *uenit* N[1], interpunximus cum μ, '*saepe u.*' uulg. 12 *saepe* Ω. 17 *dominae* (*dñae*) *teritur* Φ N, *de me t.* Δ, corr. nos. *sublimine* N, *sub lumine* Δ F. 26 *ante* Ω, *axe* Burm., *arte* ς uulg. 35 *gratis antiqua* cod. Pass., *antiquis grata* Ω. 38, 39 om. L. 39 *in* om. Δ F. 40 *si* Ω. 41 *pleno* Ω, *niueo* Housm., *plenam tenero* Heins.

uidistis fuscas, ducit uterque color :
uidistis patriam Argiuas prodente figura,
uidistis nostras, utraque forma rapit :
illaque plebeio uel sit sandycis amictu,
haec atque illa mali uulneris una uia est.
*
cum satis una tuis insomnia portet ocellis,
una sit et cuiuis femina multa mala.

XXVI [III XXI]

Vidi te in somnis fracta, mea uita, carina
Ionio lassas ducere rore manus,
et quaecumque in me fueras mentita fateri,
nec iam umore graues tollere posse comas,
qualem purpureis agitatam fluctibus Hellen,
aurea quam molli tergore uexit ouis.
quam timui, ne forte tuum mare nomen haberet,
teque tua labens nauita fleret aqua !
quae tum ego Neptuno, quae tum cum Castore fratri,
quaeque tibi excepi, iam dea Leucothoe !
at tu, uix primas extollens gurgite palmas,
saepe meum nomen iam peritura uocas.
quod si forte tuos uidisset Glaucus ocellos,
esses Ionii facta puella maris,
et tibi ob inuidiam Nereides increpitarent,
candida Nesaee, caerula Cymothoe.
sed tibi subsidio delphinum currere uidi,
qui, puto, Arioniam uexerat ante lyram.
iamque ego conabar summo me mittere saxo,
cum mihi discussit talia uisa metus.

XXVIb [III XXII]

Nunc admirentur quod tam mihi pulchra puella
seruiat et tota dicar in urbe potens.
non, si gaza Midae redeant et flumina Croesi,
dicat ' de nostro surge, poeta, toro.'
nam mea cum recitat, dicit se odisse beatos :
carmina tam sancte nulla puella colit.
(multum in amore fides, multum constantia prodest :
qui dare multa potest, multa et amare potest.)
*
11 unum litus erit positis *torus* unaque tecto 31
12 arbor, et ex una saepe bibemus aqua, 32
9 seu mare per longum mea cogitet ire puella, 29
10 hanc sequar et fidos una aget aura duos. 30
13 et tabula una duos poterit componere amantes, 33
prora cubile mihi seu mihi puppis erit.
omnia perpetiar : saeuus licet urgeat Eurus
uelaque in incertum frigidus Auster agat,
quicumque et uenti miserum uexastis Vlixen
et Danaum Euboico litore mille rates,
et qui mouistis *montis* duo, cum ratis Argo
dux erat ignoto missa columba mari.
illa meis tantum non umquam desit ocellis,
incendat nauem Iuppiter ipse licet.
certe isdem nudi pariter iactabimur oris :
me licet unda ferat, te modo terra tegat.
sed non Neptunus tanto crudelis amori,
Neptunus fratri par in amore Ioui.
testis Amymone, latices cum ferret, in Argis
compressa et Lernae pulsa tridente palus.
iam deus amplexae uotum persoluit, at illi
aurea diuinas urna profudit aquas.
crudelem et Boream rapta Orithyia negauit :
hic deus et terras et maria alta domat.
crede mihi, nobis mitescet Scylla nec umquam
alternante uocans uasta Charybdis aqua ;
ipsaque sidera erunt nullis obscura tenebris :
purus et Orion, purus et Haedus erit.
quod mihi si ponenda tuo sit corpore uita,
exitus hic nobis non inhonestus erit.

XXVII [III XXIII]

At uos incertam, mortales, funeris horam
quaeritis, et qua sit mors aditura uia,
quaeritis et caelo, Phoenicum inuenta, sereno,
quae sit stella homini commoda quaeque mala.
seu pedibus Parthos sequimur seu classe Britannos,
et maris et terrae caeca perinde uia *est* ;
rursus et obiectum fles tu caput esse tumultu,
cum Mauors dubias miscet utrimque manus ;
praeterea domibus flammam *metuis*que ruinas,
neu subeant labris pocula nigra tuis.
solus amans nouit, quando periturus et a qua
morte, neque hic Boreae flabra neque arma timet.
iam licet et Stygia sedeat sub *h*arundine remex,
cernat et infernae tristia uela ratis :
si modo clamantis reuocauerit aura puellae,
concessum nulla lege redibit iter.

XXVIII [III XXIV]

*
Venit enim tempus, quo torridus aestuat aer, 3
incipit et sicco feruere terra Cane.
sed non tam ardoris culpa est neque crimina caeli,
quam totiens sanctos non habuisse deos.
hoc perdit miseras, hoc perdidit ante puellas : 6
quicquid iurarunt, uentus et unda rapit.
num sibi collatam doluit Venus ipsa ? peraeque
prae se formosis inuidiosa dea est.
an contempta tibi Iunonis templa Pelasgae ?
Palladis aut oculos ausa negare bonos ?
semper, formosae, non nostis parcere uerbis.
hoc tibi lingua nocens, hoc tibi forma dedit.
sed tibi uexatae per multa pericula uitae
extremo ueniet mollior hora die.
Io uersa caput primos mugiuerat annos :
nunc dea, quae Nili flumina uacca bibit.
Ino etiam prima terris aetate uagata est :
hanc miser inplorat nauita Leucothoen.
Andromede monstris fuerat deuota marinis :
haec eadem Persei nobilis uxor erat.
Calisto Arcadios errauerat ursa per agros :
haec nocturna suo sidere uela regit.
quod si forte tibi properarint fata quietem,

XXV 42 *fuscas* Markland, *fusco* Ω. *ducit* N, *dulcis* Δ F, *lucus* L. **43** *quadam* N, *quandam* O uulg., corr. Housm. coll. Moret. 32. *Argiuas* Housm., *Argiua* Ω uulg. *prodire* N uulg. **45** fort. *istaque*. **47** lacunam indicauit Housm. **XXVI 5** *agitaui*(*-it* L) Φ. **6** fort. *tam m*. **8** *teq*. Heins., *atq*. Ω. **10** *quae t. suscepi* Heins. *iam. tum* Beroaldus. **11, 12** post **18** transp. Heimreich al. **15** *prae inuidia* Δ F. **16** *nisc(a)e* Ω, corr. Fruterius. **21** sqq. a prioribus sep. Burm. **23** *gaza Midae* Palm. (nos coll. Stat. Silu. II 2. 121, I 3. 105), *cambis(a)e* Ω. **27, 28** hic alieni fort. ante 24. 49 ponendi. fort. *praestat*. post **28** nou. el. in N, lacunam indicauit Housm. idem huc **31, 32** transp. **31** *positis torus* Housm., *sopitis* Ω. **36** *turbidus A*. cod. Pass. Puccius. **39** *montis duo* Palm. cf. Val. Fl. II 381, IV 707 cett., *duo litora* Ω. **41** *desit*. *spectat* Φ, an *numquam secedat*? **44** *modo* N, *quoque* O ex I 6. 28. **47** *dum* N. *aruis* O. **49** *nam* Vahlen. *amplexae* (passiuo genere) nos, *amplexu* Ω. **53** *mitescet* F N, *mutescet* Δ L. **54** *uacans* Ayrmann (*uoc*. Housm.), *uorans* Ω. **XXVII 6** *pericla uiae* Ω, corr. Waardenburg. **7** *fles tu* Housm., *fletus* N, *flemus* O. *capiti* Δ L. *tumultu* cod. Mus. Brit. 23766, *tumultum* Ω. **8** *uterque* D. **9** *domibusq*. Ω, corr. Muell. **12** *nec arma* Δ. **14** *seruat* Δ. **XXVIII 1, 2** uid. ad **33**. **7** *paremque* F praue. **9** *non* N. *illa* Ω. **11** *templa* a *contempta* genitum, *membra* Waardenburg, *forma* Stamp. **16** *uenit* Ω, corr. v. **21** *deuota* N, *monstrata* O. **22** *erat* corruptum, fort. *abit*.

ipsa, sepultura facta beata tua,
narrabis Semelae, quo sit formosa periclo;
credet et illa, sua docta puella malo;
et tibi Maeonias omnis heroidas inter
primus erit nulla non tribuente locus.
nunc, utcumque potes, fato gere saucia morem:
et deus et durus uertitur ipse dies.

XXVIII^b [III XXV]

Iuppiter, affectae tandem miserere puellae: 1
tam formosa tuum mortua crimen erit. 2
hoc tibi uel poterit coniunx ignoscere Iuno: 33
frangitur et Iuno, siqua puella perit. 34
1 deficiunt magico torti sub carmine rhombi, 35
et tacet extincto laurus adusta foco,
et iam Luna negat totiens descendere caelo,
nigraque funestum concinit omen auis.
7 si non unius, quaeso, miserere duorum. 41
8 uiuam, si uiuet: si cadet illa, cadam. 42
5 una ratis fati nostros portabit amores 39
6 caerula ad infernos uelificata lacus. 40
9 pro quibus optatis sacro me carmine damno: 43
scribam ego 'per magnum est salua puella Iouem';
11 ante tuosque pedes illa ipsa operata sedebit, 45
narrabitque sedens longa pericla sua.

XXVIII^c [III XXVI]

Haec tua, Persephone, maneat clementia, nec tu,
Persephonae coniunx, saeuior esse uelis.
sunt apud infernos tot milia formosarum:
pulchra sit in superis, si licet, una locis.
uobiscum est Iope, uobiscum candida Tyro,
uobiscum Europe nec proba Pasiphae,
†et quot Troia tulit uetus et quot Achaia formas,
†et Phoebi et Priami diruta regna senis:
et quaecumque erat in numero Romana puella,
occidit: has omnis ignis auarus habet. 56
(nec forma aeternum aut cuiquam est fortuna perennis:
longius aut propius mors sua quemque manet.)
tu quoniam es, mea lux, magno dimissa periclo,
munera Dianae debita redde choros,
redde etiam excubias diuae nunc, ante iuuencae,
uotiuas; noctes et mihi solue decem.

XXIX [III XXVII]

Hesterno modo cum potu *sub* nocte uagarer,
nec me seruorum duceret ulla manus,
obuia, nescioquot pueri, mihi turba minuta
uenerat (hos uetuit me numerare timor),
quorum alii faculas, alii retinere sagittas,
pars etiam uisa est uincla parare mihi;
sed nudi *hi* fuerant. quorum lasciuior unus,
'arripite hunc,' inquit 'nam bene nostis eum:
hic erat, hunc mulier nobis irata locauit.'
dixit, et in collo iam mihi nodus erat.
hic alter iubet in medium propellere, at alter
'intereat qui nos non putat esse deos!
haec te non meritum totas expectat in horas:
at tu nescioquas quaeris, inepte, fores.
quae cum Sidoniae nocturna ligamina mitrae
soluerit atque oculos mouerit illa graues,
adflabunt tibi non Arabum de gramine odores,
sed quos ipse suis fecit Amor manibus.
parcite iam, fratres, iam certos spondet amores,
et iam ad mandatam uenimus ecce domum.'
atque ita me in tectu*m* duxerunt rursus amicae:
'i nunc et noctes disce manere domi.'
mane erat, et uolui, si sola quiesceret illa,
uisere; et in lecto Cynthia sola fuit.
obstupui: non illa mihi formosior umquam
uisa, neque ostrina cum fuit in tunica,
ibat et intactae narratum somnia Vestae,
neu sibi neue mihi quae nocitura forent:
talis uisa mihi somno dimissa recenti.
en quantum per se candida forma ualet!
'quid tu matutinus' ait 'speculator amicae?
me similem uestris moribus esse putas?
non ego tam facilis: sat erit mihi cognitus unus,
uel tu uel siquis uerior esse potest.
apparent non ulla toro uestigia presso,
signa uolutantis nec iacuisse duos.
aspice, ut in toto nullus mihi corpore surgat
spiritus admisso motus adulterio.'
dixit, et opposita propellens sauia dextra
prosilit in laxa nixa pedem solea.
sic ego tam sancti custos deludor amoris:
ex illo felix nox mihi nulla fuit.

XXX [III XXVIII]

Quo fugis a demens? nulla est fuga (tu licet usque
ad Tanain fugias, usque sequetur Amor),
non si Pegaseo uecteris in aere dorso,
nec tibi si Persei mouerit ala pedes.
uel si te sectae rapiant talaribus aurae,
nil tibi Mercurii proderit alta uia.
instat semper Amor supra caput, instat amanti;
et grauis ipse super libera colla sedet.
excubat ille acer custos et tollere numquam
te patietur humo lumina capta semel.
et, iam si pecces, deus exorabilis ille est,
si modo praesentis uiderit esse preces.

ista senes licet accusent conuiuia duri,
nos modo propositum, uita, teramus iter.
illorum antiquis onerentur legibus aures:
hic locus est in quo, tibia docta, sones,
quae non iure uado Maeandri iacta natasti,
turpia cum faceret Palladis ora tumor.

XXVIII 26 ita Kuinoel, *illa sepulturae fata b. tuae* Ω, ante eum *ipsa* et *facta* ς, *sepultura—tua* Markland. **29** *inter her. omn.* Φ N. cum **2** Pass. **33, 34** coniunxit (Housm. etiam 35-38). **35** hinc nouum carmen in N (et μ). *sub imagine* F. **36** *tacet* Canterus, *iacet* Ω. **38** *concinit* v mg., *condidit* Ω. **39, 40** post **42** transp. Otto. **40** *lacus* Ω, *locos* Baehr. post h. u. 8. 21-24 transp. uult. Housm. **44** *est* om. ς. **45** *operata* Vaticanus 3188 pro uar. lect., *operta* Ω. **47** sqq. a prioribus sep. Lach. **51** *est iope* Ω, *Hesione* Housm., *est Iole* ς. **53** *troia* Ω corruptum, *Creta* Rossberg, *Phthia* Wassenberg. **54** *ph(o)ebi* Ω, *Beli* Jacob, *Thebae* Scal. **57, 58** hic alienos ante III 18. 25 ponit Housm. **59** *demissa* Ω. **60** *tholo* cod. Pass. **62** *uotiuas;* ita punctum add. Gebhardi cod. (nos). **XXIX** a prioribus separatum in N v et μ. **1** *Hesterno* nos, *Hesterna* Ω, *Extrema* Heins. post *modo* O (*mea* N) *lux* add. in Ω ex 28. 59, deleuit Baehr. *potu sub* nos, *potus* Ω. **7** *sed nudi* (sc. inermes cum et faces et sagittae tela sint) *hi* nos, *sed nudi* Ω. *fuerunt* Heins. **9** *notauit* C. F. W. Mueller. **10** *dixerat* Δ. **11** *at* N, *et* O. **14** *foris* Dousa pater. **21** *lecto duxer. rur. amictu* Ω, corr. W. Fischer. **24** *at* Ω. **27** *intactae* nos, *hinc castae* Ω. *narrabat* Φ. **29** *talis* Ω, *qualis* Broukh(usius). *demissa* Ω. **30** *en* Muell., *heu* Ω. **31** *quod* Φ N, *quo* ς. **36** *uolutantis* L f, *uoluntatis* F N, *uoluptatis* Δ. *non* O. **38** *motus* Marcilius, *notus* Ω, *natus* Dousa pater. **39** *dextra* ς, *nostra* Φ D N, om. V[1]. **40** *laxa* f mg. v, *saxa* Ω. **41** *custos* Δ, *custode* L N, *custodis* F. *deludor* olim Palm. sed in aliena aberrans, *eludor* Burm., *recludor* Δ, *reludor* N, *rector* Φ, fort. *retrudor*. **42** *non* Ω. **XXX** continuat priori O. **2** *tantam* Φ D. **8, 9** fort. *ille—ipse*. **11** *at* J. H. Voss. **13–18** separauit Heimreich. **15** *onerantur* Ω. **17** *menandri* O N[1]. **18** *pallidus* O. *timor* Δ F.

(num tu, dure, paras Phrygias nunc ire per undas
et petere Hyrcani litora muta maris ?)
(spargereque alterna communes caede Penates
et ferre ad patrios praemia dira Lares)

unu*m* contentum pudeat me uiuere amica ?
hoc si crimen erit, crimen Amoris erit :
mi nemo obiciat. libeat tibi, Cynthia, mecum
rorida muscosis antra tenere iugis.
illic aspicies scopulis haerere sorores
et canere antiqui dulcia furta Iouis,
ut Semela est combustus, ut est deperditus Io,
denique ut ad Trois tecta uolarit auis.
nec tu uirginibus reuerentia moueris ora : 33
hic quoque non nescit quid sit amare chorus, 34
si tamen Oeagri quaedam compressa figura 35
Bistoniis olim rupibus accubuit. 36
quod si nemo extat qui uicerit alitis arma, 31
communis culpae cur reus unus agor ? 32
hic ubi te prima statuent in parte choreae, 37
et medius docta cuspide Bacchus erit,
tum capiti sacros patiar pendere corymbos :
nam sine te nostrum non ualet ingenium.

XXXI [III XXIX]

Quaeris, cur ueniam tibi tardior. aurea Phoebi
porticus a magno Caesare aperta fuit.
tanta erat in speciem Poenis digesta columnis,
inter quas Danai femina turba senis.
tum medium claro surgebat marmore templum 9
et patria Phoebo carius Ortygia. 10
et duo Solis era*n*t supra fastigia currus ;
et ualuae, Libyci nobile dentis opus,
altera deiectos Parnasi uertice Gallos,
altera maerebat funera Tantalidos.
deinde inter matrem deus ipse interque sororem 15
Pythius in longa carmina ueste sonat. 16
hic equidem Phoebo uisus mihi pulchrior ipso 5
marmoreus tacita carmen hiare lyra : 6
atque aram circum steterunt armenta Myronis, 7
quat*t*uor artifices, uiuida signa, boues. 8

*

XXXII [III XXX]

Hoc utinam spatiere loco, quodcumque uacabis, 7
Cynthia ! sic tibi me credere turba uetat. 8
qui uidet, is peccat : qui te non uiderit ergo, 1
non cupiet : facti lumina crimen habent.
nam quid Praenesti dubias, o Cynthia, sortes,
quid petis Aeaei moenia Telegoni ?
cur nocte Herculeum deportant esseda Tibur, 5
Appia cur totiens te uia *Lanuuium* ?
cur uidet accensis deuotam currere taedis 9
in nemus et Triuiae lumina ferre deae ? 10
scilicet umbrosis sordet Pompeia columnis
porticus, aulaeis nobilis Attalicis,
et creber platanis pariter *s*urgentibus ordo,
flumina sopito quaeque Marone cadunt,
et leuiter lymphis toto crepitantibus orbe
quam subito Triton ore recondit aquam.
fallis, et ista tui furtum uia monstrat amoris :
non urbem, demens, lumina nostra fugis :
nil agis, insidias in me componis inanes,
tendis iners docto retia nota mihi.
sed de me minus est : famae iactura pudicae
tanta tibi miserae, quanta meretur, erit.
nuper enim de te nostra*s* mala iecit ad aures
rumor, et in tota non bonus urbe fuit.
'sed tu non debes inimicae credere linguae :
semper formosis fabula poena fuit.'
'non tua depreso damnata est fama ueneno :
testis eris puras, Phoebe, uidere manus.
sin autem longo nox una uel altera lusu
consumpta est, non me crimina parua mouent.'
'Tyndaris externo patriam mutauit amore
et sine decreto uiua reducta domum est.
ipsa Venus, quamuis corrupta libidine Martis,
nec minus in caelo semper honesta fuit,
quamuis Ida, Rhea, pastorem dicat amasse
atque inter pecudes accubuisse deam.
hoc et Hamadryadum spectauit turba sororum
Silenique senes et pater ipse chori,
cum quibus Idaeo legisti poma sub antro,
supposita excipiens, Nai caduca, manu.
an quisquam in tanto stuprorum examine quaerit
'cur haec tam diues ? quis dedit ? unde dedit ?'
o nimium nostro felicem tempore Romam,
si contra mores una puella facit !
haec eadem ante illam *iam* inpune et Lesbia fecit :
quae sequitur, certe est inuidiosa minus.
qui quaerit Tatios ueteres duras*que* Sabinas,
hic posuit nostra nuper in urbe pedem.
tu prius et fluctus poteris siccare marinos
altaque mortali deripere astra manu,
quam facere, ut nostrae nolint peccare puellae.
is mos Saturno regna tenente fuit :
at cum Deucalionis aquae fluxere per orbem,
et post antiquas Deucalionis aquas,
dic mihi, quis potuit lectum seruare pudicum,
quae dea cum solo uiuere sola deo ?
uxorem quondam magni Minois, ut aiunt,
corrupit torui candida forma bouis.
nec minus aerato Danae circumdata muro
non potuit magno casta negare Ioui.'
'quod si tu Graias aequesque imitata Latinas,
semper uiue meo libera iudicio.'

XXXIII [III XXXI]

Tristia iam redeunt iterum sollemnia nobis :
Cynthia iam noctes est operata decem.
atque utinam pereat, Nilo quae sacra tepente
misit matronis Inachis Ausoniis !
quae dea tam cupidos totiens diuisit amantes ?
quaecumque illa fuit, semper amara fuit.

XXX **19–22** Carutti, **19–20** Housm. ante **1**, **2** ponunt. **19** *nunc tu* (om. F) *dura p.* O, *non* (*num* n mg.) *tamen inmerito* N mire. **20** *muta* nos coll. Sen. H. F. 540, *nota* Ω, *nuda* Lach., *nauta* Hertzb. **21** *-que* O, *et* N, de hoc disticho hic alieno conf. ad I 22. 8. **23** sqq. a prioribus separauit Lach. *una* Ω, corr. Baehr. **26** *tedere* L, *detenere* N[1], *de rege* μ υ. **30** *troiae* Ω, corr. Ruhnken. **31**, **32** post **36** transp. Rossberg. **35** *figurae* Housm. **37** *me* Ω. **38** *eris* Rossberg. **XXXI** priori continuat Ω, sep. μ v. **3** *tota* ς, *quanta* Baehr. *Poenis* om. Φ D. *columbis* Ω, corr. f v mg. **6** *habere* D. **7** *steterant* Δ L N. **8** *artificis* Ω. **10** *clarior* O. **11** *et quo—erat* Ω, corr. Hertzb. post **16** Dousa transp. **5-8**, lac. notauit Perreius. **XXXII** priori continuat Ω. **2** *crimina lumen* Ω, corr. Vat. 3188 uar. **3** *Praenestis* Itali. **5** *nocte* nos, *uate* N, *uatem* Ω, *tua te* Baehr. *deportant* suspectum, fort. *te raptant.* **6** *Lanuuium* Jortin, *du*(*di* f N)*cit anum* Ω. **7**, **8** ante **1** transp. Housm. **8** *sic* nos, *sed* Ω, *nam* ς. *tibi me* Δ, *time* N, *timeo* Φ. **9** *cur* Baehr., *cum* Ω. **13** *platanis* ante *creb.* N, post *creb.* Δ, post *par.* Φ. *urgentibus* Ω, corr. Calphurnius. **15** *toto* Heins., *lato* Housm., *tota* Ω. *orbe* Heins., *urbe* Ω. **16** *quam* Housm., *cum* Ω. **17** *falleris* Ω, corr. Baehr. duce Lach. **22** *mereris* O. **23** *nostras* f, *nostra* Ω. *mala iecit* nos, *me l*(*a*)*edit* (*-et* Δ) Ω, *mala fudit* Palm., *male dixit* Schneidewin. *aure* F. **25** *te* Scal. **29** *uel* L, *aut* Δ F N. *luxu* Δ. **32** *decreto* corruptum, *dedecore est—domum* Santen. **33** *quamuis* O, *fertur* N. *Martis. uixit* L. **35** *Rhea* nos, *parim* Ω. **37** *hoc* Δ N, *non* Φ. **38** *senis* Ω. **40** *Nai caduca*, nos (*Nai, cad.* Scal.), *naica dona* Ω. **45** *iam* add. ς. **47** *durosque Sabinos* Ω, corr. Heins. **50** *deripere* Burm., *deicere* Ellis, *deligere* Ω. **52** *HIs* F, *Hic* L N. **53** *at* Beroaldus, *et* Ω. **54** *antiqui* Markland. **61** *si* Ω, *seu* cod. Pass. *aequesque* Muell. (*aeques* Lach.), *tuque es* Φ N, *siue es* Δ, *que es* μ, fort. *tuue is imitare.* **XXXIII** continuat priori N.

tu certe Iouis occultis in amoribus, Io,
  sensisti, nullas quid sit inire uias,
cum te iussit habere puellam cornua Iuno
  et pecoris duro perdere uerba sono.
a quotiens quernis laesisti frondibus ora
  mandisti *et* stabulis arbuta pasta tuis!
an, quoniam agrestem detraxit ab ore figuram
  Iuppiter, idcirco facta superba dea es?
an tibi non satis est fuscis Aegyptus alumnis?
  cur tibi tam longa Roma petita uia?
quidue tibi prodest uiduas dormire puellas?
  sed tibi, crede mihi, cornua rursus erunt,
aut nos e nostra te, saeua, fugabimus urbe:
  cum Tiberi Nilo gratia nulla fuit.
at tu, quae nostro nimium purgata dolore es,
  noctibus his uacui ter faciamus iter.
non audis et uerba sinis mea ludere, cum iam
  flectant Icarii sidera tarda boues.
lenta bibis: mediae nequeunt te frangere noctes.
  an nondum est talos mittere lassa manus?
a pereat, quicumque meracas repperit uuas
  corrupitque bonas nectare primus aquas!
Icare Cecropiis merito iugulate colonis,
  pampineus nosti quam sit amarus odor.
tuque o Eurytion uino Centaure peristi,
  nec non Ismario tu, Polypheme, mero.
uino forma perit, uino corrumpitur aetas,
  uino saepe suum nescit amica uirum.
me miserum, ut multo nihil est mutata Lyaeo!
  iam bibe: formosa es: nil tibi uina nocent,
cum tua praependent demissae in pocula sertae
  et mea deducta carmina uoce legis.
largius effuso madeat tibi mensa Falerno,
  spumet et aurato mollius in calice.
nulla tamen lecto recipit se sola libenter:
  est quiddam, quod uos quaerere cogat Amor.
semper in absentes felicior aestus amantes:
  eleuat assiduos copia longa uiros.

XXXIV [III XXXII]

Cur quisquam faciem dominae nunc credit amori?
  sic erepta mihi paene puella mea est.
expertus dico, nemo est in amore fidelis:
  formosam raro non sibi quisque petit.
polluit ille deus cognatos, soluit amicos,
  et bene concordes tristia ad arma uocat.
hospes in hospitium Menelao uenit adulter:
  Colchis et ignotum nonne secuta uirum est?
Lynceu, tune meam potuisti, perfide, curam
  tangere? nonne tuae tum cecidere manus?
quid si non constans illa et tam certa fuisset?
  posses in tanto uiuere flagitio?
tu mihi uel ferro corpus uel perde ueneno:
  a domina tantum te modo tolle mea.
te socium uitae, te pectoris esse licebit,
  te dominum admitto rebus, amice, meis:
lecto te socium, lecto te deprecor uno:
  riualem possum non ego ferre Iouem.
ipse meas solus, quod nil est, aemulor umbras,
  stultus, quod nullo saepe timore tremo.
una tamen causa est, qua crimina tanta remitto,
  errabant multo quod tua uerba mero.
sed numquam uitae me fallet ruga seuerae:
  omnes iam norunt quam sit amare bonum.
Lynceus ipse meus seros insanit amores.
  solum te nostros laetor adire deos.

*

XXXIV^b^

Quid tua Socraticis tibi nunc sapientia libris
  proderit aut rerum dicere posse uias?
aut quid Crethei tibi prosunt carmina *plectri*?
  nil iuuat in magno uester amore senex.
tu satius musis leuiorem imitere Philetam
  et non inflati somnia Callimachi.
nam cursus licet Aetoli referas Acheloi,
  fluxerit ut magno factus amore liquor;
atque etiam ut Phrygio fallax Maeandria campo
  errat et ipsa suas decipit unda uias;
qualis et Adrasti fuerit uocalis Arion
  tristis ad Archemori funera uictor equos:
Amphiarea tibi non prosint fata quadrigae
  aut Capanei magno grata ruina Ioui.
desine et Aeschyleo componere uerba coturno,
  desine, et ad molles membra resolue choros.
incipe iam angusto uersus includere torno,
  inque tuos ignes, dure poeta, ueni.
tu non Antimacho, non tutior ibis Homero: 45
  despicit et magnos recta puella deos. 46
harum nulla solet rationem quaerere mundi, 51
  nec cur fraternis Luna laboret equis,
nec si post Stygias aliquis *s*edet arbiter undas,
  nec si consulto fulmina missa tonent. 54
sed non ante graui taurus succumbit aratro, 47
  cornua quam ualidis haeserit in laqueis,
nec tu tam duros per te patieris amores:
  trux tamen a nobis ante domandus eris. 50
aspice me, cui parua domi fortuna relicta est, 55
  nullus et antiquo Marte triumphus aui,
ut regnem mixtas inter conuiua puellas
  hoc ego, quo tibi nunc eleuor, ingenio.

XXXIV^c^

Me iuuet hesternis positum languere corollis,
  quem tetigit iactu certus ad ossa deus,
Actia Vergiliu*m* custodis litora Phoebi,
  Caesaris et fortes dicere posse rates,
qui nunc Aeneae Troiani suscitat arma
  iactaque Lauinis moenia litoribus.
cedite Romani scriptores, cedite Grai:

XXXIII **8** *nullas* nos (*uias* Lach. 'itinera' (u. 22) esse docuit), *multas* Ω. *uias.* et in **10** *sono*, interpungit Housm. **9** *habere* post *te* D, post *pu.* F. **12** *mansisti—abdita* Ω, corr. Palm. *et* add. Heins. **16** *uia est* Δ. **19** *fugauimus* O. **21** *placata* Ω, corr. nos. **23** *mea.* melius *me.* **25–40** non huius carminis esse arbitratur Baehr. **31** *tu que o* O, *tu quoque* L. **37** ita N et Charisius p. 107, 25 K., *demissa—serta* O, *praep.* Φ N Char., *perp.* Δ. **42** *nos* O. **43** fort. *absenti—amante.* **XXXIV** continuat priori Ω, separauere Itali. **1** *non credit* O, *iam credat* N, *nunc credit* nos corr. *amari* v, *amico* Itali. **4** *formam* L, *et formam* Δ F. **7** *hospes* Ω, fort. *hostis* cf. Ou. F. II 785 sqq., *Tros et* Mueller. **8** *nocte* Baehr. **9, 10** *tangere—perfide* O. **12** *posses* (*-t* F) *et i.* O, *possesne i.* Heins. **13** *corpus* nos, *pectus* Ω. **15** *pectoris* nos, *corporis* Ω. **17** *socium* nos, *solum* Ω. **21** *qua* O, *cur* N. **23** *fall. me* N. **25** *sacros* O. **27** sqq. (**25** sqq. alii) a prioribus nos separauimus lacuna quoque notata. uersuum ordinem grauiter turbatum restituere conatus est Munro Journal of Philology vi 325 sqq. **29** *Crethei* Ω (*Cretheis* Homeri mater), *erecthei* v (mg.) μ, uaria atque inutilia coniecere. *plectri* Palm., *lecta* Ω, *lecti* codd. nescioqui. **30** *noster* D F. **31** *mus. memorem* O, *mem. mus.* N, (*musam*) *leuiorem* (*i. Philetae*) inuenit Santen, *Meropem musis* Jacob, *mem. lusus* Unger. **33** *iam* ς. *rursus* (*rur* L) Ω, *casus* Markland. **34** *luxerit* Heins. *magno* Ω, *tenuis* Palm. *factus* Ω, *fractus* ς, *tactus* Heins. **38** *tristia* Heins. **39** ita nos, *non amphiareae* (*-rerae* N) *prosint* (*-sunt* F) *tibi f. q.* Ω, alii alia aut numeris durissimum uersum aut *Amphiaraeae* nouum uerbum excudentes. **40** *magno* om. O, *irato* Heins. **41** *et* (*a*)*echileo* Φ N unde *Achilleo* Scal. **42** *thoros* F, *toros* (*s* om. D) Δ. **43** *augusto* O. *incl.* N L, *componere* Δ F. **47–50** ante **55** transp. Muell. **47** *si* O. *grauis* Ω unde *succ. taurus* Housm. **48** *lacrimis* Φ. **53** ita Jacob, *aliquid* Ω, tum *restabit erūpnas* Φ, *restabit* N, *restauerit undas* Δ, *aliquid restabit* (malim *restabis*) *harenas* uir doctus ap. Burm. **59** sqq. a prioribus separauit Housm. *hest.* v mg., *ext.* N, *et.* Φ, *aeternum* Δ. **61** *uirgilio* Ω.

nescioquid maius nascitur Iliade.
tu canis umbrosi subter pineta Galaesi
Thyrsin et adtritis Daphnin harundinibus,
utque decem possint corrumpere mala puellas,
missus et inpressis haedus ab uberibus.
felix, qui uiles pomis mercaris amores !
huic licet ingratae Tityrus ipse canat.
felix intactum Corydon qui temptat Alexin
agricolae domini carpere delicias !
quamuis ille sua lassus requiescat auena,
laudatur facilis inter Hamadryadas.
ut canis Ascraei ueteris praecepta poetae,
quo seges in campo, quo uiret uua iugo,
tale facis carmen docta testudine quale
Cynthius inpositis temperat articulis :
non tamen haec ulli uenient ingrata legenti,
siue in amore rudis siue peritus erit ;
nec minor hic animis, ut sit minor ore, canorus
anseris indocto carmine cessit olor.
haec quoque perfecto ludebat Iasone Varro,
Varro Leucadiae maxima flamma suae ;
haec quoque lasciui cantarunt scripta Catulli,
Lesbia quis ipsa notior est Helena ;
haec etiam docti confessa est pagina Calui,
cum caneret miserae funera Quintiliae ;
et modo formosa qui multa Lycoride Gallus
mortuus inferna uulnera fleuit aqua.
Cynthia quin etiam uersu laudata Properti,
hos inter si me ponere Fama uolet.

LIBER TERTIVS [VEL QVARTVS]

I

Callimachi Manes et Coi sacra Philetae,
in uestrum, quaeso, me sinite ire nemus.
primus ego ingredior puro de fonte sacerdos
Itala per Graios orgia ferre choros.
dicite, quo pariter carmen tenuastis in antro ?
quoue pede ingressi ? quamue bibistis aquam ?
a ualeat, Phoebum quicumque moratur in armis !
exactus tenui pumice uersus eat ;
quo me Fama leuat terra sublimis, et a me
nata coronatis Musa triumphat equis,
et mecum in curru parui uectantur Amores,
scriptorumque meas turba secuta rotas.
quid frustra missis in me certatis habenis ?
non datur ad Musas currere lata uia.
multi, Roma, tuas laudes annalibus addent,
qui finem imperii Bactra futura canent :
sed, quod pace legas, opus hoc de monte sororum
detulit intacta pagina nostra uia.
mollia, Pegasides, date uestro serta poetae :
non faciet capiti dura corona meo.
at mihi quod uiuo detraxerit inuida turba,
post obitum duplicei faenore reddet *H*onos.
omnia post obitum fingit maiora uetustas ;
maius ab exequiis nomen in ora uenit.
nam quis equo pulsas abiegno nosceret arces,
fluminaque Haemonio comminus isse uiro,
Idaeum Simoenta Iouis cum *prole Scamandro*,
Hectora ter campos ter maculasse rotas ?
Deiphobumque Helenumque et Polydamanta *et* in armis
qualemcumque Parin uix sua nosset humus.
exiguo sermone fores nunc, Ilion, et tu,
Troia, bis Oetaei numine capta dei.
nec non ille tui casus memorator Homerus
posteritate suum crescere sensit opus.
meque inter seros laudabit Roma nepotes :
illum post cineres auguror ipse diem.
ne mea contempto lapis indicet ossa sepulcro,
prouisum est Lycio uota probante deo.

II [I 39-64]

Carminis interea nostri redeamus in orbem ; I 39
gaudeat in solito tacta puella sono. I 40
Orphea delenisse feras et concita dicunt
flumina Threicia sustinuisse lyra ;
saxa Cithaeronis Thebas agitata per artem
sponte sua in muri membra coisse ferunt ;
quin etiam, Polypheme, fera Galatea sub Aetna
ad tua rorantes carmina flexit equos :
miremur, nobis et Baccho et Apolline dextro,
turba puellarum si mea uerba colit ?
quod non Taenareis domus est mihi fulta columnis,
nec camera auratas inter eburna trabes,
nec mea Phaeacas aequant pomaria siluas,
non operosa rigat Marcius antra liquor :
at Musae comites et carmina cara legenti,
et defessa choris Calliopea meis.
fortunata, meo siqua es celebrata libello !
carmina erunt formae tot monumenta tuae.
nam neque pyramidum sumptus ad sidera ducti,
nec Iouis Elei caelum imitata domus,
nec Mausolei diues fortuna sepulchri
mortis ab extrema condicione uacant.
aut illis flamma aut imber subducet honores,
annorum aut ictus pondera uicta ruent.
at non ingenio quaesitum nomen ab aeuo
excidet : ingenio stat sine morte decus.

III [II]

Visus eram molli recubans Heliconis in umbra,
Bellorophontei qua fluit umor equi,
reges, Alba, tuos et regum facta tuorum,

XXXIV 72 *hinc* O. *ipsa* Ω, corr. f v mg. **75** *auenas* codd. Pass., *suas—auenas* Pass. **77** *ut* nos, *tu* Ω ; **77-80** post **66** ponit Ribbeck. **78** *herba* D. *uenit* Schrader, *uiget* cod. nescioquis. **83** *hic* Lach. ed. Berolinensis. *animi* Φ. *aut sim* Ω, corr. Housm. **91** *quam* Ω. **92** *fleuit* (i.e. flere non destitit) nos, cf. IV 4. 39 sq., *lauit* Ω.

III **I 1** *sacra* Ω, *fata* Baehr. ('umbra,' cf. Mela II 2). **5** *tenuistis* O. **13** *inmissis* Auratus. **22** *reddet* f v, *reddit* Ω. *onus* Ω. **23** *omnia* O, *famae* N latet aliquid. *uetustae* N. **25** *pulsas* suspectum, fort. *pressas*. *artes* Ω. **26** *esse* D N, *ille* F. **27** *cu(a L)nabula parui* O, om. N, corr. G. Wolff. **28** *ter* cod. Pass., *per* Ω. **29** ita Lach., *pu(Φ, po Δ N)li-damantes in a.* Ω, *Polydamanta sub a.* cod. Pass. **38** *est* om. Φ. **39** hinc nouum carmen Ω, edd. multi ab *Orphea* incipiunt, multi cum prioribus coniungunt. **40** *in* Ω, *ut* v quod melius nisi *laeta* malis legere. **II 1** *delenisse* Ayrmann, *detinuisse* L N quod defendi potest, *detenuisse* F V, *te tenuisse* D. **2** *su(b)st.* Φ N, *det.* Δ. **7** *nobis*. *nostro* Φ. **11** *pheacias* Ω. **12** *martius* Ω. **13** *comites* f v, *comitis* (*s* om. Φ) Ω. *grata* ς. **14** *nec d.* Baehr. Palm. sed cf. Stat. Silu. I 5. 2. **15** *est* Ω. **20** *uacat* Δ L. **22** *ictus* Δ Housm., *ictu* F N. *pondere* Δ L N. **III 5** *iam* Guyetus et Heins.

tantum operis, neruis hiscere posse meis;
paruaque tam magnis admoram fontibus ora,
unde pater sitiens Ennius ante bibit,
et cecinit Curios fratres et Horatia pila,
anseris et tutum uoce fuisse Iouem,
uictricesque moras Fabii pugnamque sinistram
Cannensem et uersos ad pia uota deos,
Hannibalemque Lares Romana sede fugantes,
regiaque Aemilia uecta tropaea rate,
cum me Castalia speculans ex arbore Phoebus
sic ait, aurata nixus ad antra lyra:
'quid tibi cum tali, demens, est flumine? quis te
carminis heroi tangere iussit opus?
non hic ulla tibi speranda est fama, Properti:
mollia sunt paruis prata terenda rotis,
ut tuus in scamno iactetur saepe libellus,
quem legat expectans sola puella uirum.
cur tua praescriptos euecta est pagina gyros?
non est ingenii cumba grauanda tui.
alter remus aquas, alter tibi radat harenas:
tutus eris: medio maxima turba mari est.'
dixerat, et plectro sedem mihi monstrat eburno,
qua noua muscoso semita facta solo est.
hic erat adfixis uiridis spelunca lapillis,
pendebantque cauis tympana pumicibus,
orgia mystarum, et Sileni patris imago
fictilis et calami, Pan Tegeaee, tui;
et Veneris dominae uolucres, mea turba, columbae
tingunt Gorgoneo punica rostra lacu,
diuersaeque nouem sortitae iura puellae
exercent teneras in sua dona manus.
haec hederas legit in thyrsos, haec carmina neruis
aptat, at illa manu texit utraque rosam.
e quarum numero me contigit una dearum:
ut reor a facie, Calliopea fuit:
'contentus niueis semper uectabere cygnis,
nec te fortis equi ducet ad arma sonus.
nil tibi sit rauco praeconia classica cornu
flare nec Aonium tinguere Marte nemus,
aut quibus in campis Mariano proelia signo
stent et Teutonicas Roma refringat opes,
barbarus aut *Suebo* perfusus sanguine Rhenus
saucia maerenti corpora uectet aqua.
quippe coronatos alienum ad limen amantes
nocturnaeque canes ebria signa fugae,
ut per te clausas sciat excantare puellas,
qui uolet austeros arte ferire uiros.'
talia Calliope, lymphisque a fonte petitis
ora Philetaea nostra rigauit aqua.

IV [III]

Arma deus Caesar dites meditatur ad Indos,
et freta gemmiferi findere classe maris.
magna, uiri, merces; parat ultima terra triumphos:
Tigris et Euphrates sub tua iura fluent:
sera, sed Ausoniis ueniet prouincia uirgis:
adsuescent Latio Partha tropaea Ioui.
ite agite, expertae bello date lintea prorae,
et solitum armigeri ducite munus equi.
omina fausta cano. Crassos clademque piate;
ite et Romanae consulite historiae.
ipsa tuam serua prolem, Venus: hoc sit in aeuum,
cernis ab Aenea quod superesse caput.
Mars pater et sacrae fatalia lumina Vestae,
ante meos obitus sit, precor, illa dies,
qua uideam spoliis oneratos Caesaris axes,
ac uulgi plausu saepe resistere equos,
inque sinu carae nixus spectare puellae
incipiam, et titulis oppida capta legam,
tela fugacis equi et bracati militis arcus
et subter captos arma sedere duces.
praeda sit haec illis, quorum meruere labores:
me Sacra sat erit plaudere posse Via.

V [IV]

Pacis Amor deus est; pacem ueneramur amantes:
sat mihi cum domina proelia dura mea.
nec mihi mille iugis Campania pinguis aratur,
nec bibit e gemma diuite nostra sitis:
nec tamen inuiso pectus mihi carpitur auro,
nec, *misera*, aera paro clade, Corinthe, tua.
o prima infelix fingenti terra Prometheo!
ille parum cauti pectoris egit opus:
corpora disponens mentem non uidit in arte.
recta animi primum debuit esse uia.
nunc maris in tantum uento iactamur, et hostem
quaerimus, atque armis nectimus arma noua.
haut ullas portabis opes Acherontis ad undas:
nudus at inferna, stulte, uehere rate.
uictor cum uictis pariter miscebitur umbris:
consule cum Mario, capte Iugurtha, sedes.
Lydus Dulichio non distat Croesus ab Iro:
optima mors, parca quae uenit apta die.
me iuuat in prima coluisse Helicona iuuenta
Musarumque choris implicuisse manus:
me iuuat et multo mentem uincire Lyaeo
et caput in uerna semper habere rosa.
atque ubi iam Venerem grauis interceperit aetas,
sparserit et nigras alba senecta comas,
tum mihi naturae libeat perdiscere mores,
quis deus hanc mundi temperet arte domum,
qua uenit exoriens, qua deficit, unde coactis
cornibus in plenum menstrua luna redit,
unde salo superant uenti, quid flamine captet
Eurus, et in nubes unde perennis aqua,
sit uentura dies, mundi quae subruat arces,
purpureus pluuias cur bibit arcus aquas,
aut cur Perrhaebi tremuere cacumina Pindi,
solis et atratis luxerit orbis equis,
cur serus uersare boues et plaustra Bootes,
Pleiadum spisso cur coit igne chorus,
curue suos fines altum non exeat aequor,
plenus et in partes quat*tuor* annus eat,
sub terris sint iura deum et tormenta Gigantum,
num rota, num scopuli, num sitis inter aquas,
aut Alcmaeoniae furiae aut ieiunia Phinei,
Tisiphones atro si furit angue caput,
num tribus infernum custodit faucibus antrum

III 8 et **12** inter se transp. Polster. **11** *lares* F, *lacres* L V¹ μ, *lacies* N, *alacres* D v. **16** *heroyci* L. **17** *hinc* Fruterius. **21** ita Scal. *praescripto seuecta est* (om. Φ) *p. gyro* Ω. **22** *cymba* Δ N, *turba* L v mg. **26** *quo* N. **29** *orgia* Heins., *ergo* Ω (pro *imago* d mg. et v mg. *origo*). *mystarum* Unger, cf. Sen. Oed. 437, *musarum* Ω. **32** *gorgonio* L, -*ico* Δ F. *nostra* Φ D N, corr. f (? V). **33** *diuerseq*. F. *iura* 'Vaticanus quintus' Scal., *rura* Ω. **36** *et* F. **41** *praeconica* Δ F. **42** *flere* Ω, corr. Fruterius. *tingere* D F, *cingere* V. **45** *Sueuo* Itali, *s(a)euo* Ω. **52** *philitea* Δ F N. **IV 4** cf. Aus. Epigr. 31 (4), *flue* L. *Thybris, et—fluet* Housm. fort. recte. **5** *Seres et* Janus Gulielmius, quo accepto *uenient* Heins. **14** ita G. F. Barth fauente Ou. Tr. IV 2. 53, *ad u. plausus* Ω. **19, 20** post **10** nos transp. **19** *prolem serua* O. **22** *mi* ς. ita nos, *sacra* om. L, post *sat erit* habent N V, *sat erit media* D F. **V** priori coniunxere Muret. Scal. Baehr. **2** *sat* Liuineius, *stant* Ω. **3** et **5** transp. Housm. **3** malim *non t.* **6** *misera* Heins., *miser* Ω, *mixta* Ruhnken. *aere* N, *ire* O. *clade* N f, *pace* F, *classe* Δ L. **8** *cauti* ς, *caute* Ω. **9** *uidit in arte* corruptum, *u. inertem* ς, malim *indit in arcem* (*in arce* cod. Pass.), *indidit* (*arti*) Baehr. **11** corruptum. *uento* Ω, *ponto* Housm. **12** *nectimus* N V, *qu(a)erimus* Φ D. **14** *ad infernas—rates* Ω Lach., corr. Schrader. **15** malim *uictrix*. **18** *parca* corruptum, *carpta* Baehr., *Parcae* Lach. *apta* Δ F, *acta* L N. **24** *sparserit et* N, *sparsit et* Φ, *sparserit* Δ. *nigras* ς, *integras* Ω. **27, 28** fort. post **34** ponendi. **31** *arcem* Δ F bonum et hoc. **34** *attractis* Δ F. **35** *et flamma palustra* Φ, *et flamma boon* N (*boones* μ). **39** *Gigantum* om. N unde *nocentum* Lobeck, *reorum* Housm. **40** et **42** inter se transp. Housm. **42, 43** pro *num* quater *non* N et L (hic primum *non* ex corr.).

Cerberus, et Tityo iugera pauca nouem ;
an ficta in miseras descendit fabula gentis, 45
et timor haut ultra quam rogus esse potest.
exitus hic uitae superet mihi : uos, quibus arma
grata magis, Crassi signa referte domum.

VI [V]

Dic mihi de nostra quae sentis uera puella :
sic tibi sint dominae, Lygdame, dempta iuga.
omnis enim debet sine uano nuntius esse, 5
maioremque timens seruus habere fidem.
nunc mihi, siqua tenes, ab origine dicere prima
incipe : suspensis auribus ista bibam. 8
num me laetitia tumefactum fallis inani, 3
haec referens, quae me credere uelle putas ? 4
sicine eam incomptis uidisti flere capillis ? 9
illius ex oculis multa cadebat aqua ? 10
nec speculum strato uidisti, Lygdame, lecto ?
ornabat niueas nullane gemma manus ?
ac maestam teneris uestem pendere lacertis,
scriniaque ad lecti clausa iacere pedes ?
tristis erat domus, et tristes sua pensa ministrae 15
carpebant, medio nebat et ipsa loco,
umidaque inpressa siccabat lumina lana,
rettulit et querulo iurgia nostra sono ?
'haec te teste mihi promissa est, Lygdame, merces ?
est poenae seruo rumpere teste fidem. 20
ille potest nullo miseram me linquere facto,
et qualem nolo dicere habere domi !
gaudet me uacuo solam tabescere lecto.
si placet, insultet, Lygdame, morte mea.
non me moribus illa, sed herbis inproba uicit : 25
staminea rhombi ducitur ille rota ;
illum turgentis ranae portenta rubetae
et lecta exectis anguibus ossa trahunt,
et strigis inuentae per busta iacentia plumae,
cinctaque funesto lanea uitta toro. 30
si non uana canunt mea somnia, Lygdame, testor,
poena erit ante meos sera, sed ampla, pedes ;
putris et in uacuo texetur aranea lecto :
noctibus illorum dormiet ipsa Venus.'
quae tibi si ueris animis est questa puella, 35
hac eadem rursus, Lygdame, curre uia
et mea cum multis lacrimis mandata reporta :
iram, non fraudes esse in amore meo ;
me quoque consimili inpositum torquerier igni.
iurabo bis sex integer esse dies. 40
quodsin e tanto felix concordia bello
extiterit, per me, Lygdame, liber eris.

VII [VI]

Ergo sollicitae tu causa, pecunia, uitae !
per te inmaturum mortis adimus iter.
tu uitiis hominum crudelia pabula praebes :
semina curarum de capite orta tuo.
tu Paetum ad Pharios tendentem lintea portus 5
obruis insano terque quaterque mari.
nam dum te sequitur, primo miser excidit aeuo
et noua longinquis piscibus esca natat.
quod si contentus patrio boue uerteret agros, 43
uerbaque duxisset pondus habere mea,
uiueret ante suos dulcis conuiua Penates, 45
pauper, at in terra nil nisi fleret opes.
non tulit hic Paetus stridorem audire procellae
et duro teneras laedere fune manus,
sed th*y*io thalamo aut Oricia terebintho
effultum pluma uersicolore caput : 50
huic fluctus uiuo radicitus abstulit ungues,
et miser inuisam traxit hiatus aquam ;
hunc paruo ferri uidit nox inproba ligno.
Paetus ut occideret, tot coiere mala.
flens tamen extremis dedit haec mandata querelis,
cum moribunda niger clauderet ora liquor : 56
'di maris Aegaei quos sunt penes aequora, Venti,
et quaecumque meum degrauat unda caput,
quo rapitis miseros primae lanuginis annos ?
attulimus sontes in freta uestra manus ? 60
a miser alcyonum scopulis adfligar acutis :
in me caeruleo fuscina sumpta deo est.
at saltem Italiae regionibus *a*duehat aestus :
hoc de me sat erit si modo matris erit.'
subtrahit haec fantem torta uertigine fluctus ; 65
ultima quae Paeto uoxque diesque fuit. 66
Paete, quid aetatem numeras ? quid cara natanti 17
mater in ore tibi est ? non habet unda deos ; 18
et mater non iusta piae dare debita terrae 9
nec pote cognatos inter humare rogos : 10
sed tua nunc uolucres adstant super ossa marinae,
nunc tibi pro tumulo Carpathium omne mare est.
o centum aequoreae Nereo genitore puellae, 67
et tu materno tacta dolore Thetis,
uos decuit lasso subponere bracchia mento :
non poterat uestras ille grauare manus. 70
infelix Aquilo, raptae timor Orith*y*iae, 13
quae spolia ex illo tanta fuere tibi ?
aut quidnam fracta gaudes, Neptune, carina ? 15
portabat sanctos alueus ille uiros. 16
reddite corpus humo, posita est in gurgite uita ; 25
Paetum sponte tua, uilis harena, tegas :
et quotiens Paeti transibit nauta sepulchrum,
dicat 'et audaci tu timor esse potes'.
ite, rates curua*t*e et leti texite causas :
ista per humanas mors uenit acta manus. 30
terra parum fuerat fatis, adiecimus undas :
fortunae miseras auximus arte uias.
uentorum est, quodcumque paras : haut ulla carina 35
consenuit ; fallit portus et ipse fidem. 36
nam tibi nocturnis ad saxa ligata procellis 19
omnia detrito uincula fune cadunt. 20
(sunt Agamemnonias testantia litora curas,
†qua notat Argynni poena minantis aquae.
hoc iuuene amisso classem non soluit Atrides,
pro qua mactata est Iphigenia mora.) 24
ancora te teneat, quem non tenuere Penates ? 33
quid meritum dicas, cui sua terra parum est ? 34
natura insidians pontum substrauit auaris : 37
ut tibi succedat, uix semel esse potest.
saxa triumphalis fregere Capherea puppes,
naufraga cum uasto Graecia tracta salo est. 40
paulatim socium iacturam fleuit Vlixes,
in mare cui solu*m* non ualuere doli. 42
at tu, saeue Aquilo, numquam mea uela uidebis : 71
ante fores dominae condar oportet iners.

V 46 *haut* N, *aut* O. **47** *hic. huius* L. *superest* Ω. **VI 2** *sic* Φ N, *si* Δ l(=L corr.). **3, 4** post **8** transp. Housm. **3** *num* ς, *non* N, *dum* O. **5** *uano nuntius e.* D N f v mg., *uanus e.* Φ, *uanis e. relator* V l. hoc distichon damnat Lach. **9** *sicut eam* O, *si cā* (= *causa*) N. **12** et **14** inter se transp. G. T. Suringar. **13** *at* ς. **22** *et q.* N, *(a)equalem* O. *nullo* N, *nulla* O, corr. Palmer. *domi* Heins., *domo* Ω. **28** *exactis* F, *exuctis* Burm., alia alii. **30** *uiro* Ω, corr. Heins. **31** *cadunt* D. **39** interpunxit Vahlen. **41** *quod sin* Muell., *quod nisi* N, *quid mihi si* O. *e* Lach., *et* N, om. O. **VII** priori continuat F ; uu. **9–72** ita ordinauimus : **43–66, 17–18** (Scal.), **9–12, 67–70, 13–16, 25–32, 35–36, 19–20** (Housm.), [**21–24** huius el. non esse uidentur,] **33–34** (Housm.), **37–42, 71–72.** **1** *uitae es* Δ. **22** *quae* V. *natat* f. *arg(ag* N*)ynni* ◆ N, *argiuum* Δ. *minan(n* om. L*)tis aquae* Ω, *Athamantiadae* Hertzb., *Mimantis aquae* Ellis. **23** *nec* O, *hic* Lach. **25** *positaque in* O. **29** *curuate* Lendrum, *curu(a)e* Ω, *curuas* ς. **32** *Naturae* et in **37** *Fortuna* Broukh. **41** *palantum* Heins. **42** *soli* Ω, *soliti* ς. **46** *nisi* Δ F (?), *ubi* L N. *flere potest* Ω, corr. Baehr. **47** *hunc* Δ L, *hoc* F, *haec* N. **49** *chio* Ω, corr. Santen. *orythia* N, *corythia* peiora O. **51** et **53** inter se transp. W. Fischer. **50** *effultus* ς, *et fultum* Ω. **51** *uiuos* Palmerius. **52** *miseri* Pass. *inuitam* Δ F. **60** *sontes* nos, *longas* Ω, *nocuas* Housm. **63** *euehat* Ω. **66** *noxque* O. **68** *tracta* Ω, corr. v. *thetis* N, *petis* L, *pedis* D F, V eras.

VIII [VII]

Dulcis ad hesternas fuerat mihi rixa lucernas,
  uocis et insanae tot maledicta tuae,
cum furibunda mero mensam propellis et in me
  proicis infe*sta* cymbia plena manu.
tu uero nostros audax inuade capillos
  et mea formosis unguibus ora nota;
tu minitare oculos subiecta exurere flamma,
  fac mea rescisso pectora nuda sinu.
nimirum ueri dantur mihi signa caloris:
  nam sine amore graui femina nulla dolet.
quae mulier rabida iactat conuicia lingua,
  *ha*ec Veneris magnae uoluitur ante pedes,
custodum grege seu circa se stipat euntem,
  seu sequitur medias, Maenas ut icta, uias,
seu timidam crebro dementia somnia terrent,
  seu miseram in tabula picta puella mouet.
his ego tormentis animi sum uerus aruspex,
  has didici certo saepe in amore notas.
non est certa fides quam non in iurgia uertas:
  hostibus eueniat lenta puella meis.
in morso aequales uideant mea uulnera collo:
  me doceat liuor mecum habuisse meam.
aut in amore dolere uolo aut audire dolentem,
  siue meas lacrimas siue uidere tuas.
(tecta superciliis si quando uerba remittis,
  aut tua cum digitis scripta silenda notas.)
odi ego quae numquam pungunt suspiria somnos:
  semper in irata pallidus esse uelim.
aut tecum aut pro te mihi cum riualibus arma 33
  semper erunt: in te pax mihi nulla placet. 34
dulcior ignis erat Paridi, cum Graia per arma 29
  Tyndaridi poterat gaudia ferre suae. 30
dum uincunt Danai, dum restat barbarus Hector,
  ille Helenae in gremio maxima bella gerit.
(gaude, quod nulla est aeque formosa: doleres,
  siqua foret: nunc sis iure superba licet.
at tibi, qui nostro nexisti retia lecto,
  sit socer aeternum nec sine matre domus,
cui nunc siqua data est furandae copia noctis,
  offensa illa mihi, non tibi amica, dedit.)

IX [VIII]

Maecenas, eques Etrusco de sanguine regum,
  intra fortunam qui cupis esse tuam,
quid me scribendi tam uastum mittis in aequor?
  non sunt apta meae grandia uela rati.
turpe est, quod nequeas, capiti committere pondus
  et pressum inflexo mox dare terga genu.
omnia non pariter rerum sunt omnibus apta,
  palma nec ex aequo ducitur ulla iugo.
gloria Lysippo est animosa effingere signa;
  exactis Calamis se mihi iactat equis.
in Veneris tabula summam sibi ponit Apelles;
  Parrhasius parua uindicat arte locum.
argumenta magis sunt Mentoris inclita formae;
  at Myos exiguum flectit acanthus iter.
Phidiacus signo se Iuppiter ornat eburno;
  Praxitelen Paria uenditat urbe lapis.
est quibus Eleae concurrit palma quadrigae;
  est quibus in celeres gloria nata pedes.
hic satus ad pacem; hic castrensibus utilis armis.
  naturae sequitur semina quisque suae.
at tua, Maecenas, uitae praecepta recepi,
  cogor et exemplis te superare tuis.
cum tibi Romano dominas in honore secures
  et liceat medio ponere iura foro,
uel tibi Medorum pugnaces ire per hastas
  atque onerare tuam fixa per arma domum,
et tibi ad effectum uires det Caesar et omni
  tempore tam faciles insinuentur opes,
parcis, et in tenues humilem te colligis umbras:
  uelorum plenos subtrahis ipse sinus.
crede mihi, magnos aequabunt ista Camillos
  iudicia et uenies tu quoque in ora uirum,
Caesaris et famae uestigia iuncta tenebis;
  Maecenatis erunt uera tropaea fides.
non ego uelifera tumidum mare findo carina:
  tota sub exiguo flumine nostra mora est.
non flebo in cineres arcem sedisse repentes
  Cadmi nec semper proelia clade pari,
nec referam Scaeas et Pergama Apollinis arces,
  et Danaum decimo uere redisse rates,
moenia cum Graio Neptunia pressit aratro
  uictor Palladiae ligneus artis equus.
inter Callimachi sat erit placuisse libellos
  et cecinisse modis, Coe poeta, tuis.
haec urant pueros, haec urant scripta puellas,
  meque deum clament et mihi sacra ferant.
te duce uel Iouis arma canam caeloque minantem
  Coeum et Phlegraeis Eurymedonta iugis;
eductosque pares siluestri ex ubere reges 51
  ordiar et caeso moenia firma Remo, 50
celsaque Romanis decerpta palatia tauris, 49
  crescet et ingenium sub tua iussa meum; 52
prosequar et currus utroque ab litore ouantes,
  Parthorum astutae tela remissa fugae,
castraque Pelusi Romano subruta ferro,
  Antonique graues in sua fata manus.
mollia tu coeptae fautor cape lora iuuentae,
  dexteraque inmissis da mihi signa rotis.
hoc mihi, Maecenas, laudis concedis, et a te est,
  quod ferar in partes ipse fuisse tuas.

X [IX]

Mirabar, quidnam misissent mane Camenae,
  ante meum stantes sole rubente torum.
natalis nostrae signum misere puellae
  et manibus faustos ter crepuere sonos.
transeat hic sine nube dies, stent aere uenti,
  ponat et in sicco molliter unda minas.
aspiciam nullos hodierna luce dolentes,
  et Niobae lacrimas supprimat ipse lapis.
Alcyonum positis requiescant ora querelis,
  increpet absumptum nec sua mater Itym;
tuque, o cara mihi, felicibus edita pennis,
  surge et praesentes iusta precare deos.

VIII continuat priori O. **1** *hexternas* L, *externas* Δ. **3** *cum* Itali, *cur* Ω. **4** *infesta* Palm., *insana* Ω, an *infensa*? **11** *grauida* Ω, corr. Scal. **12** *haec* Liuineius, *et* Ω. **13** *custodem* Δ L. *grege* (*non*) Baehr., *seu* nos (pro *se* Lach.), *gregibus* Ω; sed haec fort. hic aliena quod de **13–18** censet Housm. **18** *has* N, *nam* O. **19** ita Vahlen, *iniurgia* N, *iniuria* O. *uertas* Vahlen, *uersat* (*-tat* F) Ω. **25, 26** hic alieni Guyeto uisi. **27** cf. Stat. Th. II 336 sq. **28** *iratam* O. **29** *cum* Φ N, *quo* Δ. *grata* Ω, corr. Fruterius. **33, 34** ante **29** transp. Housm. **35–40** hic alieni. **37** *nexisti* Prisc. p. 902 et Diomed. p. 369, 21 K., *tendisti* Ω. **40** *offensam* Ω. **IX 2** *inter* Δ F. **8** *flamma* Ω, *fama* Lipsius. **9–19** interpunximus. **9** *fingere* O. **10** *calamus* Ω, corr. Itali. **11** *ponit* f v mg., *poscit* Δ N, *posita* Φ. *ut V. t. summum s. poscit A.* Rothstein. **12** *iocum* Lach. **13** *inclita* nos, *addita* Ω. **14** *ad* Ω. *Myos* Itali, *miros* L d mg., *nuros* Δ F, *muros* N. **16** *Paria* Broukh. de Pario intellegendum, *propria* Ω. *uindicat* Ω, corr. Burm. **22** *conor* Broukh. **25** *hastas* Markland, *hostes* Ω. **26** *hone*(*o* L f)*rare* O. **33** cf. ad II 1. 39. **35** om. N. **36** *tuta* ς. *sed* Baehr. *ē* (= *est*) uel *e* ante *flum.* O. **37** *phebo* N. *paternos* Ω, corr. nos, cf. Lucr. V 400. **38** *semper* Ω, *fratrum* codd. Pass. **39** *artes* Broukh. **44** *Coe* Beroaldus, *dure* Ω. **45** *curant—curant*, corr. Itali. **47–58** hic alienos esse censet nescioquis. **48** *oromodonta* Ω, corr. Huschke. **49** et **51** inter se transp. Peiper. **51** fort. *eductosue* (*celsaue* in **49** iam Lach.). **55** *claustraq.* Palmerius et Lipsius. **57** *mollis* Ω, corr. Broukh. *faustor* Φ, *factor* N. **59, 60** ante **47** transp. Lach. **X 1** *uisissent* Heins. **3** *miserere* O. **6** *minas* f v, *minax* Ω. **12** *praesentes* codd. Pass., *poscentes* Ω, *poscendos* Lach.

ac primum pura somnum tibi discute lympha
et nitidas presso pollice finge comas:
dein qua primum oculos cepisti ueste Properti
indue, nec uacuum flore relinque caput;
et pete, qua polles, ut sit tibi forma perennis,
inque meum semper stent tua regna caput.
inde coronatas ubi ture piaueris aras,
luxerit et tota flamma secunda domo,
sit mensae ratio, noxque inter pocula currat,
et crocino naris murreus ungat onyx;
tibia continuis succumbat rauca choreis,
et sint nequitiae libera uerba tuae,
dulciaque ingratos adimant conuicia somnos;
publica uicinae perstrepat aura uiae:
sit sors et nobis talorum interprete iactu,
quem grauius pennis uerberet ille puer.
cum fuerit multis exacta trientibus hora,
noctis et instituet sacra ministra Venus,
annua soluamus thalamo sollemnia nostro,
natalisque tui sic peragamus iter.

XI [X]

Quid mirare, meam si uersat femina uitam
et trahit addictum sub sua iura uirum,
criminaque ignaui capitis mihi turpia fingis,
quod nequeam fracto rumpere uincla iugo?
uenturam melius praesagit nauita mortem;
uulneribus didicit miles habere metum.
ista ego praeterita iactaui uerba iuuenta:
tu nunc exemplo disce timere meo.
Colchis flagrantis adamantina sub iuga tauros
egit et armigera proelia seuit humo,
custodisque feros clausit serpentis hiatus,
iret ut Aesonias aurea lana domos.
ausa ferox ab equo quondam obpugnare sagittis
Maeotis Danaum Penthesilea rates;
aurea cui postquam nudauit cassida frontem,
uicit uictorem candida forma uirum.
Omphale in tantum formae processit honorem,
Lydia Gygaeo tincta puella lacu,
ut, qui pacato statuisset in orbe columnas,
tam dura traheret mollia pensa manu.
Persarum statuit Babylona Semiramis urbem
ut solidum cocto tolleret aggere opus,
et duo in aduersum mitti per moenia currus
nec possent tacto stringere ab axe latus;
duxit et Euphratem medium, quam condidit, arcis,
iussit et imperio subdere Bactra caput. 26
nam quid ego heroas, quid raptem in crimina diuos?
Iuppiter infamat seque suamque domum.
quid, modo quae nostris obprobria uexerit armis
et famulos inter femina trita suos? 30
coniugii obsceni pretium Romana poposcit
moenia et addictos in sua regna patres.
noxia Alexandria, dolis aptissima tellus,
et totiens nostro Memphi cruenta malo,
tres ubi Pompeio detraxit harena triumphos 35
una; Philippeo sanguine inuste notam, 40
issent Phlegraeo melius tibi funera campo, 37
uel tua si socero colla daturus eras. 38
scilicet, incesti meretrix regina Canopi, 39
(tollet nulla dies hanc tibi, Roma, notam) 36
ausa Ioui nostro latrantem opponere Anubin, 41
et Tiberim Nili cogere ferre minas,
Romanamque tubam crepitanti pellere sistro,
baridos et contis rostra Liburna sequi,
foedaque Tarpeio conopia tendere saxo, 45
iura dares statuas inter et arma Mari!
fugisti tamen in timidi uaga flumina Nili: 51
accepere tuae Romula uincla manus.
bracchia spectaui sacris admorsa colubris,
et trahere occultum membra soporis iter.
'non haec, Roma, fuit tanto tibi ciue uerenda' 55
dixi 'aut assiduo lingua sepulta mero.
septem urbs alta iugis, toto quae praesidet orbi,
femineo extimuit territa Marte minas? 58
quid nunc Tarquinii fractas iuuat esse secures, 47
nomine quem simili uita superba notat? 48
nunc ubi Scipiadae classes, ubi signa Camilli, 67
aut modo Pompeia Bosphore capta manu, 68
Hannibalis spolia et uicti monimenta Syphacis 59
et Pyrrhi ad nostros gloria fracta pedes, 60
si mulier patienda fuit? cape, Roma, triumphum, 49
et longum Augusto salua precare diem. 50
haec di condiderunt, haec di quoque moenia seruant: 65
uix timeat saluo Caesare Roma Iouem. 66
Curtius expletis statuit monimenta lacunis; 61
at Decius misso proelia rupit equo;
Coclitis abscissos testatur semita pontes;
est cui cognomen coruus habere dedit:
Leucadius uersas acies memorabit Apollo; 69
tantum operis belli sustulit una dies. 70
at tu, siue petes portus seu, nauita, linques,
Caesaris in toto sis memor Ionio.'

XII [XI]

Postume, plorantem potuisti linquere Gallam,
miles et Augusti fortia signa sequi?
tantine ulla fuit spoliati gloria Parthi,
ne faceres, Galla multa rogante tua?
si fas est, omnes pariter pereatis auari,
et quisquis fido praetulit arma toro!
tu tamen iniecta tectus, uesane, lacerna
potabis galea fessus Araxis aquam:
illa quidem interea fama tabescet inani,
haec tua ne uirtus fiat amara tibi,
neue tua Medae laetentur caede sagittae,
ferreus aurato neu cataphractus equo,
neue aliquid de te flendum referatur in urna:
sic redeunt, illis qui cecidere locis.
ter quater in casta felix o Postume Galla,
moribus his alia coniuge dignus eras.
quid faciet nullo munita puella timore,
cum sis luxuriae, Roma, magistra tuae?
sed securus eas: Gallam non munera uincent,
duritiaeque tuae non erit illa memor.
nam quocumque die saluum te fata remittent,
pendebit collo Galla pudica tuo.
Postumus alter erit miranda coniuge Vlixes.
non illi longae tot nocuere morae;
castra decem annorum, et Ciconum †mons Ismara capta,

X 15 *te qua* D V (?) L, *denique* F. **17, 18** om. N. *pelles* O, corr. f v. **19** *ubi* N, *tibi* O. **23** *nocturnis* Ω, corr. Housm. *pauca* O. **25** *conuicia* Broukh., *conuiuia* Ω. **26** *perstrepet* Ω, corr. f. **28** *grauius* Beroaldus, *grauibus* Ω. **31** *thal. et s.* O. **XI 5** *uenturam* corruptum, *iactura* Lendrum, fort. *naufrage iam—praesagis. mortem* Ω, *noctem* f mg. v mg., multa coniecere uiri docti. **14** *Meotis* N f mg., *nectis* L, *iniectis* Δ F. **15** *cui* N f v, *qui* O. **17** nouum carmen in F μ. *omphaliae* D V (?), *Maeonis* Housm. **21** nouum carmen in O μ. **22** *cingeret* Fonteine. **23** *mitti* Tyrrell, *missi* Ω. **24** *ne* Δ. **25** *qua* N f mg. v. *arces* Ω, corr. Baehr. **26** *surgere* Ω, corr. Burm. senior. **27** *crimine* Ω, corr. v. **29** *uexerat* ς edd. multi. **31** *coniugis* Ω, corr. Pass. **35** *tres* Δ N, *res* L, *hec* F. *tibi* Φ μ. **36** et **40** inter se transp. Lach. **38** *nec t. sic* Housm. **39** nou. el. Φ. **40** *inuste* nos (*-a* ς), *adusta* Ω. *notam* nos, *nota* Ω. **45** *conopea* Beroaldus, *canopeia* Ω. **46** *dares* Palm., *dare* Ω, *dare et* ς. **47–68** ita ordinauimus, **51–58** (Housm.), **47–48**, **67–68**, **59–60** (Pass.), **49–50**, **65–66**, **61–64**. **48** *uocat* Δ. **51** *uada* Φ N. **55** *haec* ς, *hoc* Ω. **56** *dixit et* Ω, corr. nos. **58** om. N. *femineas timuit* (hoc om. Φ) Ω, corr. nos. **61** *Cur(Dur* Φ D)*ius* Ω. **62** *ac* Δ L, *admisso Dec.* Scal. **63** *abs(ab* L)*cisos* Φ, *adscisos* N. **64** *est* Puccius, *et* Ω. **65** *condiderant* O, corr. Liuineius. **XII 4** *facias* O. **7** *intecta* Ω. **12** ita D f v, *catophratus* Φ N. **14** *si credent* O, *si credunt* N, corr. v. **18** *cum* Ω, *cui* Palm. *sis* Palm., *sit* Ω. *suae* ς. **25** *mons* Ω, *manus* Lach., *Mars* Muell., *domus* Baehr., alia alii. *capta* Fonteine, *calpe* F N, *talpe* Δ L, fort. *Ismare capte*, cf. 11. 68.

exustaeque tuae mox, Polypheme, genae,
et Circae fraudes, lotosque herbaeque tenaces,
  Scyllaque et alternas scissa Charybdis aquas,
Lampeties Ithacis ueribus mugisse iuuencos
  (pauerat hos Phoebo filia Lampetie),
et thalamum Aeaeae flentis fugisse puellae,
  totque hiemis noctes totque natasse dies,
nigrantisque domos animarum intrasse silentum,
  Sicanium surdo remige adisse latus,
et ueteres arcus leto renouasse procorum,
  errorisque sui sic statuisse modum.
nec frustra, quia casta domi persederat uxor.
  uincit Penelopes Aelia Galla fidem.

XIII [XII]

Quaeritis, unde auidis nox sit pretiosa puellis,
  et Venere exhaustae damna querantur opes.
certa quidem tantis causa et manifesta rapinis:
  luxuriae nimium libera facta uia est.
Inda cauis aurum mittit formica metallis,
  et uenit e rubro concha Erycina salo,
et Tyros ostrinos praebet Cadmea colores,
  cinnamon et multi pastor odoris Arabs.
haec etiam clausas expugnant arma puellas,
  quaeque gerunt fastus, Icarioti, tuos:
matrona incedit census induta nepotum
  et spolia obprobrii nostra per ora trahit.
nulla est poscendi, nulla est reuerentia dandi,
  aut siqua est, pretio tollitur ipsa mora.
felix Eois lex funeris una maritis,
  quos Aurora suis rubra colorat equis.
namque ubi mortifero iacta est fax ultima lecto,
  uxorum fusis stat pia turba comis,
et certamen habent leti, quae uiua sequatur
  coniugium: pudor est non licuisse mori.
ardent uictrices et flammae pectora praebent,
  inponuntque suis ora perusta uiris.
hoc genus infidum nuptarum; hic nulla puella
  nec fida Euhadne nec pia Penelope.
felix agrestum quondam pacata iuuentus,
  diuitiae quorum messis et arbor erant.
illis munus erat decussa Cydonia ramo
  et dare puniceis plena canistra rubis,
nunc uiolas tondere manu, nunc mixta referre
  lilia uimineos lucida per calathos,
et portare suis uestitas frondibus uuas
  aut uariam plumae uersicoloris auem.
his tum blanditiis furtiua per antra puellae
  oscula siluicolis empta dedere uiris.
hinulei pellis positos operibat amantes,
  altaque natiuo creuerat herba toro,
pinus et incumbens lentis circumdabat umbras;
  nec fuerat nudas poena uidere deas;
crinigerique dei uacuam pastoris in aulam
  dux aries saturas ipse reduxit oues;
dique deaeque omnes, quibus est tutela per agros,
  praebebant uestris uerba benigna focis:
'et leporem, quicumque uenis, uenaberis, hospes,
  et si forte meo tramite quaeris auem:
et me Pana tibi comitem de rupe uocato,
  siue petes calamo praemia siue cane.'
at nunc desertis cessant sacraria lucis:
  aurum omnes uicta iam pietate colunt.
auro pulsa fides, auro uenalia iura;
  aurum lex sequitur, mox sine lege pudor.
torrida sacrilegum testantur limina Brennum,
  dum petit intonsi Pythia regna dei:
at mox laurigero concussus uertice diras
  Gallica Parnasus sparsit in arma niues.
te scelus accepto Thracis Polymestoris auro
  nutrit in hospitio non, Polydore, pio.
tu quoque, ut auratos gereres, Eriphyla, lacertos,
  delapsis nusquam est Amphiaraus equis.
proloquar (atque utinam patriae sim uanus aruspex),
  frangitur ipsa suis Roma superba bonis.
certa loquor, sed nulla fides: neque enim Ilia quondam
  uerax Pergameis Maenas habenda malis.
sola Parim Phrygiae fatum componere, sola
  fallacem patriae serpere dixit equm.
ille furor patriae uilis fuit, ille parenti:
  experta est ueros irrita lingua deos.

XIV [XIII]

Multa tuae, Sparte, miramur iura palaestrae,
  sed mage uirginei tot bona gymnasii,
quod non infames exercet corpore ludos
  inter luctantes nuda puella uiros,
cum pila uelocis fallit per bracchia iactus,
  increpat et uersi clauis adunca trochi;
pulueruIentaque ad extremas stat femina metas,
  et patitur duro uulnera pancratio,
nunc ligat ad caestum gaudentia bracchia loris,
  missile nunc disci pondus in orbe rotat, 10
et modo Taygeti, crines aspersa pruina, 15
  sectatur patrios per iuga longa canes; 16
gyrum pulsat equis, niueum latus ense reuincit, 11
  uirgineumque cauo protegit aere caput,
qualis Amazonidum nudatis bellica mammis
  Thermodontiacis turba lauantur aquis;
qualis et Eurotae Pollux et Castor harenis, 17
  hic uictor pugnis, ille futurus equis;
inter quos Helene nudis capere arma papillis
  fertur nec fratres erubuisse deos.
lex igitur Spartana uetat secedere amantes,
  et licet in triuiis ad latus esse suae;
nec timor aut ulla est clausae tutela puellae
  nec grauis austeri poena cauenda uiri.
nullo praemisso de rebus tute loquaris
  ipse tuis: longae nulla repulsa morae.
non Tyriae uestes errantia lumina fallunt,
  est neque odoratae cura molesta comae.
at nostra ingenti uadit circumdata turba,
  nec digitum angusta est inseruisse uia,

XII 29 *Lampathię sithicis* N nec meliora cett. (*scythicis* Δ). **30** spurium censet Palm. et desiderat Aeoli mentionem. quod si uerum est, amissus u. sic refingi poterit *inclusisse Notos utribus Aeolios* coll. [Tib.] Pan. Mess. 58 et Ou. Am. III 12. 29. **32** *notasse* O. **34** *Sirenum* Ω, corr. nos. *latus* F¹ Broukh., *latreus* L, *lacus* cett. **35** *artus* Δ F. *lecto* Ω. **38** *uincet* ς. *Penelope l(a)elia* Ω (*delia* μ), corr. v et (*Aelia*) Pass. **XIII 2** *uenerem* Ω, corr. Itali. **3** *ruinis* Ω, corr. Palm. **6** *Erythraea* Beroaldus, fort. *Aracina*. **8** *pastor* corruptum uid., *coston* Guyetus, fort. *carptor*. **9** *nifeas* supra *clausas* scr. in N. *puellas* Markland, *pudicas* Ω. **10** *gerunt* Scioppius et Guyetus, *terunt* Ω, *iterant* Heins. *icariote(re* Φ) Ω, corr. v. **19** *laeti* D N, *letum—coniugii* (**20**) Housm. quod placet. **21** *ardent* Ω, *gaudent* H. Stephanus. **23** *hic nulla* N V in ras., *innupta* D L, *nupta* F. **25** *pacata* suspectum. **26** *quarum* O. **27** *illius* D. *munus* om. F. *erat* V (?) in ras., *erant* N, om. Φ D. **30** *uimineos* codd. ap. Pass. (?) Fruterius, *uirgineos* Ω, *uirgatos* codd. ap. Pass. **32** *uiricoloris* Φ N. **35** *atque hinuli* (*humili* Φ) Ω, corr. Scal. *positos* Heins., *totos* Ω, *stratos* Baehr. **37** *lentas* Δ L N, *letas* F, corr. Baehr. **39** *corniger atque* Ω, corr. nos coll. Tib. II 3. 11 sqq. **42** *uestris* Ω, *iustis* Baehr. **43–46** hic alienos esse censet Housm. **43** *ut* Δ L. *ueneraberis* O. **47** *et* O. **51** *lumina* O. **53** *mons* N v. *aurigero* Φ N. *duras* O. **54** *parnas(s)i* D F, *parnasis* L. **55** *et* Ω. **56** *pio* N f, *tuo* O. **58** *delapsis* cod. Bernensis, *dilapsis* (*-us* Δ L) Ω. *nunquam* Φ D, *nunc* V. **59** *uerus* Ω, corr. v mg. **62** *Phoebus* cod. Pass. unde *Phoebas* ipse. aut *habere* scribe aut in **61** *tibi* pro *Ilia*. **65** *fuit utilis* Ω, corr. Baehr. **XIV** priori continuat N¹. **3** *laudes* Ω, corr. Auratus. **9** *candentia* Gruterus. **15, 16** post **10** posuit Housm. sed locus ne sic quidem sanus est. **14** *T(h)ermodoontiacis* Δ N, *Termodonteis* Φ. *lauatur* F N, *uagatur* Heins. **17** *arenis* Volscus, *habenis* N, *athenis* O. **19** *capere arma*. *arma* L, *armata* Δ, *est armata* F. *capillis* O. **28** *comae* Canterus, *domi* Ω. **30** *uia* v N, *tua* D V (?), *tria* L, *nra* F.

nec quae sit facies nec quae sint uerba rogandi,
  inuenias: caecum uersat amator iter.
quod si iura fores pugnasque imitata Laconum,
  carior hoc esses tu mihi, Roma, bono.

XV [XIV]

Sic ego non ullos iam norim in amore tumultus,
  nec ueniat sine te nox uigilanda mihi:
fabula nulla tuas de nobis concitet aures:
  te solam et lignis funeris ustus amem.
ut mihi praetexti pudor est sublatus amictus
  et data libertas noscere amoris iter,
illa rudes animos per noctes conscia primas
  inbuit heu nullis capta Lycinna datis.
tertius, haud multo minus est, iam ducitur annus:
  uix memini nobis uerba coisse decem.
cuncta tuus sepeliuit amor, nec femina post te
  ulla dedit collo dulcia uincla meo.
at tu non meritam parcas uexare Lycinnam:
  nescit uestra ruens ira referre pedem.
testis erit Dirce tam uano crimine saeua,
  Nycteos Antiopen accubuisse Lyco.
a quotiens pulchros *u*ulsit regina capillos,
  molliaque inmites fixit in ora manus!
a quotiens famulam pensis onerauit iniquis,
  et caput in dura ponere iussit humo!
saepe illam inmundis passa est habitare tenebris;
  uilem ieiunae saepe negauit aquam.
Iuppiter, Antiopae nusquam succurris habenti
  tot mala? corrumpit dura catena manus.
si deus es, tibi turpe tuam seruire puellam.
  inuocet Antiope quem nisi ui*n*cta Iouem?
sola tamen, quaecumque aderant in corpore uires,
  regales manicas rupit utraque manu.
inde Cithaeronis timido pede currit in arces.
  nox erat, et sparso triste cubile gelu.
saepe uago Asopi sonitu permota fluentis
  credebat dominae pone uenire pedes.
et durum Zethum et lacrimis Amphiona mollem
  experta est *s*tabulis mater abacta suis.
ac ueluti, magnos cum ponunt aequora motus,
  Eurus ut aduerso desinit ire Noto,
litore sic tacito sonitus rarescit harenae,
  sic cadit inflexo lapsa puella genu.
sera tamen pietas natis et cognitus error.
  digne Iouis natos qui tueare senex,
tu reddis pueris matrem, puerique trahendam
  uinxerunt Dircen sub trucis ora bouis.
Antiope, cognosce Iouem: tibi gloria Dirce
  ducitur in multis mortem habitura locis.
prata cruentantur Zethi, uictorque canebat
  Paeana Amphion rupe, Aracynthe, tua.

XVI [XV]

Nox media, et dominae mihi uenit epistula nostrae:
  Tibure me missa iussit adesse mora,
candida qua geminas ostendunt culmina turres,
  et cadit in patulos lympha Aniena lacus.
quid faciam? obductis committam mene tenebris,
  ut timeam audaces in mea membra manus?
at si distulero haec nostro mandata timore,
  nocturno fletus saeuior hoste mihi.
peccaram semel, et totum sum pulsus in annum:
  in me mansuetas non habet illa manus.
nec tamen est quisquam, sacros qui laedat amantes:
  Scironis media sic licet ire uia.
quisquis amator erit, Scythicis licet ambulet oris:
  nemo *a*deo, ut noceat, barbarus esse uolet.
sanguine tam paruo quis enim spargatur amantis
  improbus, et cuius sit comes ipsa Venus?
luna ministrat iter, demonstrant astra salebras;
  ipse Amor accensas praecutit ante faces;
saeua canum rabies morsus auertit hiantes:
  huic generi quouis tempore tuta uia est.
quod si certa meos sequerentur funera cur*s*us,
  talis mors pretio uel sit emenda mihi.
adferet haec unguenta mihi sertisque sepulchrum
  ornabit custos ad mea busta sedens.
di faciant, mea ne terra locet ossa frequenti,
  qua facit assiduo tramite uulgus iter.
post mortem tumuli sic infamantur amantum:
  me tegat arborea deuia terra coma,
aut humer ignotae cumulis uallatus harenae:
  non iuuat in media nomen habere uia.

XVII [XVI]

Nunc, o Bacche, tuis humiles aduoluimur aris:
  da mihi p*l*acatus uela secunda, pater.
tu potes insanae Veneris compescere fastus,
  curarumque tuo fit medicina mero.
per te iunguntur, per te soluuntur amantes:
  tu uitium ex animo dilue, Bacche, meo.
te quoque enim non esse rudem testatur in astris
  lyncibus ad caelum uecta Ariadna tuis.
hoc mihi, quod ueteres custodit in ossibus ignes,
  funera sanabunt aut tua uina malum.
semper enim uacuos nox sobria torquet amantes
  spesque timorque animo uersat utroque uago.
quod si, Bacche, tuis per feruida tempora donis
  accersitus erit somnus in ossa mea,
ipse seram uites pangamque ex ordine coles,
  quos carpant nullae me uigilante ferae.
dum modo purpureo cumulem mihi dolia musto,
  et noua pressantis inquinet uua pedes,
quod superest uitae, per te et tua cornua uiuam,
  uirtutisque tuae, Bacche, poeta ferar.
dicam ego maternos Aetnaeo fulmine partus,
  Indica Nysaeis arma fugata choris,
uesanumque noua nequiquam in uite Lycurgum,
  Pentheos in triplices funera rapta greges,
curuaque Tyrrhenos delphinum corpora nautas
  in uada pampinea desiluisse rate,
et tibi per Diae bene olentia flumina saxa,
  unde tuum potant Naxia turba merum.
candida laxatis onerato colla corymbis
  cinget Bassaricas Lydia mitra comas;
leuis odorato ceruix manabit oliuo,
  et feries nudos ueste fluente pedes.

XIV 31 *sit* v, *sint* Ω. *faciles* 'Commelini liber.' **33** *luctasque* Fonteine. **XV 1** *nullos* D F V¹ (?). **3** *praetexta* O. *uelatus* Ω, *releuatus* Fonteine. *amicus* F N. **5** fort. *Cynthia*, *pr.* cf. I 12. 2. **7** *iam* nos, *cum* Ω. **11** nou. el. in Ω. *uano* R. Franz, *uero* Ω. **13** *uulsit* Rob. Titius, *ussit* Ω. **14** *inmittens* Φ N. **15** *inp(imp)ensis* O. **21** *est* Ω. **22** *uicta* Ω. **27** *(a)esopi* Φ N. **30** *tabulis* Ω. **31** *at* Φ. **32** *ut* Jacob (*ubi* Lach.), *in* O, *sub* N. *aduersos—notos* O, fort. *aduersus.* **34** *si* O. **35** *est* Ω, fort. *motast* (uel *ortast*) *et. ordo* D. **41** *parta* Ω. *Zetho* uel *Zethus* ς, *Zacae* Palm. **43, 44** post **10** transp. Volpi. **45, 46** post **2** transp. Otto. **45** *concict* Δ. **XVI 4** *nympha* Ω, corr. f. **7** *haec dist.* O. **9** *portus* N. **11** *laedit* O. *si l.* O, *scilicet* N. **13, 14** habet inscr. Pomp. C. I. L. IV n. 1950. *Scythiae* inscr. P. *ambulet* inscr. P. v, *ambulat* Ω. **14** *adeo* inscr. P., *deo* Ω. *ut feriat* inscr. P. **16** *praec.* Guyetus, *perc.* Ω, fort. *conc.* cf. Ou. Am. I 2. 11. **19, 20** post **14** transp. Struchtmeyer. **20** *et cuius sit* Palm., *exclusis fit* Ω, *ecce suis it* W. Fischer. **21** *casus* Ω, corr. Markland. **23** *haec* Guyetus, *huc* Ω. **25** *nec* Φ N V. **29** *aut* Ω. *humeri* N, *humor* L et (post *ign.*) Δ. *cumulus* F V, *tumulis* L. **30** *non* N, *me* O. **XVII 2** *placatus* nos, coll. Ou. F. III 789 sq., *pacato* Ω. **3** aut *infensae* aut *fluctus* cum cod. Pass. legendum uid. **12** *uago* pro *modo* Ω scripsimus, pro *animo* Ω (*-um* v) *animae* Housm., alii alia. **15** *coles* (*caules*) Burm., *colles* Ω. **17** *cumulem* nos, coll. Ou. Tr. III 10. 72, *numen* Δ N, *nũie* F, *numerẽ* L, *spument* ς uulg. **21** *flumine* Δ F. **24** *grata* Ω, corr. Pass. **27** *Diae—saxa* nos, post Palm. qui *Diam—saxis* (possis etiam *saxeam*) inuenit (*nasci* Baehr.), *mediam—Naxon* Ω. **30** *cingit* Ω, corr. v.

mollia Dircaeae pulsabunt cymbala Thebae,
  capripedes calamo Panes hiante canent,
uertice turrigero iuxta dea magna Cybebe
  tundet ad Idaeos tympana rauca choros.
ante fores templi crater antistitis auro
  libatum fundens in tua sacra merum.
haec ego non humili referam memoranda coturno,
  qualis Pindarico spiritus ore tonat.
tu modo seruitio uacuum me siste superbo
  atque hoc sollicitum uince sopore caput.

XVIII [XVII]

Clausus ab umbroso qua tundit pontus Auerno
  fumida Baiarum stagna tepentis aquae,
qua iacet et Troiae tubicen Misenus harena,
  et sonat Herculeo structa labore uia,
hic, ubi mortales dextra cum quaereret urbes
  cymbala Thebano concrepuere deo—
at nunc, inuisae magno cum crimine Baiae,
  quis deus in uestra constitit hostis aqua?—
hic pressus Stygias uultum demisit in undas
  errat et in uestro spiritus ille lacu.
quid genus aut uirtus aut optima profuit illi
  mater, et amplexum Caesaris esse focos?
aut modo tam pleno fluitantia uela theatro
  et per maternas omnia gesta manus?
occidit, et misero steterat uicesimus annus:
  tot bona tam paruo clausit in orbe dies.
i nunc, tolle animos et tecum finge triumphos,
  stantiaque in plausum tota theatra iuuent;
Attalicas supera uestes, atque omnia magnis
  gemmea sint ludis: ignibus ista dabis.
sed tamen huc omnes, huc primus et ultimus ordo:
  est mala, sed cunctis ista terenda uia est.
exoranda canis tria sunt latrantia colla;
  scandenda est torui publica cymba senis.

*

ille licet ferro cautus se condat et aere,
  mors tamen inclusum protrahit inde caput.
Nirea non facies, non uis exemit Achillem,
  Croesum aut, Pactoli quas parit umor, opes.
(hic olim ignaros luctus populauit Achiuos,
  Atridae magno cum stetit alter amor.)
at tibi nauta, pias hominum qui traicit umbras,
  hac animae portet corpus inane tuae,
qua Siculae uictor telluris Claudius et qua
  Caesar ab humana cessit in astra uice.

XIX [XVIII]

Obicitur totiens a te mihi nostra libido:
  crede mihi, uobis imperat ista magis.
uos, ubi contempti rupistis frena pudoris,
  nescitis cupidae mentis habere modum.
flamma per incensas citius sedetur aristas,
  fluminaque ad fontis sunt reditura caput,
et placidum Syrtes portum et bona litora nautis
  praebeat hospitio saeua Malea suo,
quam possit uestros quisquam reprehendere cursus
  et rabidae stimulos frangere nequitiae.
testis, Cretaei fastus quae passa iuuenci
  induit abiegnae cornua falsa bouis:
testis Thessalico flagrans Salmonis Enipeo,
  quae uoluit liquido tota subire deo.
nam quid Medeae referam quo pectore matris 17
  iram natorum caede piauit amor?
quidue Clytaemestrae, propter quam tota Mycenis
  infamis, stuprum, stat Pelopea domus? 20
crimen et illa fuit patria succensa senecta 15
  arboris in frondes condita Myrrha nouae. 16
tuque, o Minoa uenundata Scylla figura 21
  tondens purpurea regna paterna coma.
hanc igitur dotem uirgo desponderat hosti:
  Nise, tuas portas fraude reclusit amor.
non tamen inmerito Minos sedet arbiter Orci: 27
  uictor erat quamuis, aequus in hoste fuit. 28
at (uos, innuptae, felicius urite taedas) 25
  pendet Cretaea tracta puella rate. 26

XX [XIX et XX]

Credis eum iam posse tuae meminisse figurae,
  uidisti a lecto quem dare uela tuo?
durus, qui lucro potuit mutare puellam!
  tantine, ut lacrimes, Africa tota fuit?
at tu stulta adeo's? tu fingis inania uerba?
  forsitan ille alio pectus amore terit.
est tibi forma potens, sunt castae Palladis artes,
  splendidaque a docto fama refulget auo;
fortunata domus, modo sit tibi fidus amicus.
  fidus ero: in nostros curre, puella, toros.

Nox mihi prima uenit. primae date tempora noctis: 13
  longius in primo, Luna, morare toro: 14
tu quoque, qui aestiuos spatiosius exigis ignes, 11
  Phoebe, moraturae contrahe lucis iter. 12
quam multae ante meis cedent sermonibus horae, 19
  dulcia quam nobis concitet arma Venus! 20
foedera sunt ponenda prius signandaque iura 15
  et scribenda mihi lex in amore nouo.
haec Amor ipse suo constringet pignera signo:
  testis sidereae tota corona deae.
namque ubi non certo uincitur foedere lectus, 21
  non habet ultores nox uigilanda deos,
et quibus inposuit, soluit mox uincla libido:
  contineant nobis omina prima fidem.
ergo, qui tactas in foedera ruperit aras,
  pollueritque nouo sacra marita toro,
illi sint quicumque solent in amore dolores,
  et caput argutae praebeat historiae,
nec flenti dominae patefiant nocte fenestrae:
  semper amet, fructu semper amoris egens.

XXI

Magnum iter ad doctas proficisci cogor Athenas,
  ut me longa graui soluat amore uia.
crescit enim assidue spectando cura puellae:

XVII **33** *cymb.* Burm., *tympana* Ω. **35** *Cybe(l)le* Ω, ut alibi. **36** *fundet* Ω, corr. Scal. *tymp.* Burm., *cymbala* Ω. **XVIII** **1** *ludit* Ω, corr. Baehr. **3** *sonat* et in **4** *iacet* dubitanter coni. Baehr. **5** *mortalis* O. *dexter* Φ N. *conderet* Beroaldus. **9** *hic* Guyetus, *his* Ω. **10** *et inferno* Housm. **13** *fluctuantia* F. **20** *gemina* L, *semina* D V. *sunt* O. **21** *huc o.* f, *hoc o.* Ω unde *manet hoc o.* (*manet* iam Keil) Palm. quod si uerum fort. conicias *it primus, it.* **24** *torui* f v, *torti* Φ D, *troci* N; post h. u. interciidit aliquid, Housm. huc traicit II 28. 57 sq. **26** *Nerea* Ω. **28** *premit* F. **29, 30** hic alienos esse multi uiderunt, post IV 6. 34 ponit Housm. **31** *traicis* Ω, corr. Paley. **32** *hac* Guyetus. *portet* 'cod. Regius' Paley. *suae* ς, *uia* Housm. **34** *uice* Baehr., *uia* Ω. **XIX** **4** *cupidae* Rossberg, *captae* Δ N, *libere* Φ. **6** *fontes* L, *montes* F. *sunt* nos, *sint* Ω. **9** *reprendere* Δ. **10** *rapidae* Ω. **12** *aiegno* N. *boui* Ω. **15, 16** post **20** transp. nos. **17** *q. tempore* Ω, corr. Palm. **19** *clyt(a)emnestrae* Δ. **20** *stuprum* nos, coll. IV 7. 57, *stupro* Ω. **21** interpunximus. **22** *purpuream—comam* Markland. **25, 26** post **28** transp. Housm. **25** distinxit Leo. **XX** **1** *enim* D. **4** *tantisne* (N, *tantis* O) *in lacrimis* Ω, corr. Heins. **5** *deos* Ω, corr. Rossberg. *uera* Lach., *uota* Baehr. **6** *terat* F N, *creat* L. **11** *tuque o* Lach. *spaci(ti L)osus* O. **13, 14** ante **11** transp. Scal. idem **11** sqq. a prioribus separauit. *nocti* Palm. **15** *condenda* Heins. **17** *constringet* Beroaldus, *constringit* N, *confringit* O. **18** *torta* Ω quod def. Hertzb. **19, 20** post **12** transp. Lach. **19** *cedant* Δ L. **23** *nox* Ω. **24** *omnia* Ω. **25** *tactas* cod. Pass., *pactas* Ω, *tacta sic f. r. ara* Housm., haud scio an recte. **29** fort. *durae*, cf. ad II 25. 17. **XXI** **3** *spectandi* N, *spectanti* nescioquis.

ipse alimenta sibi maxima praebet amor.
bis tamen aut semel admittit, cum saepe negauit : 7
seu uenit, extremo dormit amic*t*a toro. 8
omnia sunt temptata mihi, quacumque fugari 5
possit, at ex omni me premit ille deus. 6
unum erit auxilium : mutatis Cynthia terris 9
quantum oculis, animo tam procul ibit amor. 10
nunc agite, o socii, propellite in aequora nauem,
remorumque pares ducite sorte uices,
iungiteque extremo felicia lintea malo :
iam liquidum nautis aura secundat iter.
Romanae turres et uos ualeatis amici,
qualiscumque mihi tuque puella uale.
ergo ego nunc rudis *H*adriaci uehar aequoris hospes,
cogar et undisonos nunc prece adire deos.
deinde per Ionium uectus cum fessa Lechaea
sedarit placida uela phaselus aqua,
quod superest, sufferre, pedes, properate laborem,
Isthmos qua terris arcet utrumque mare.
inde ubi Piraei capient me litora portus,
scandam ego Theseae bracchia longa uiae.
illic aut stadiis animum emendare Platonis
incipiam aut hortis, docte Epicure, tuis,
persequar aut studium linguae, Demosthenis arma,
†librorumque tuos, docte Menandre, sales ;
aut certe tabulae capient mea lumina pictae
siue ebore exactae seu magis aere manus.
et spatia annorum aut longa interualla profundi
lenibunt tacito uulnera nostra sinu :
seu moriar, fato, non turpi fractus amore ;
atque erit illa mihi mortis honesta dies.

XXII

Frigida tam multos placuit tibi Cyzicus annos,
Tulle, Propontiaca qua fluit Isthmos aqua,
Dindymis et sacra fabricata † inuenta Cybebe,
raptorisque tulit qua uia Ditis equos ?
si te forte iuuant Helles Athamantidos urbes,
*n*ec desiderio, Tulle, mouere meo,
tu licet aspicias caelum omne Atlanta gerentem,
sectaque Persea Phorcidos ora manu,
Geryonis stabula et luctantum in puluere signa
Herculis Antaeique Hesperidumque choros,
tuque tuo Colchum propellas remige Phasim,
Peliacaeque trabis totum iter ipse legas,
qua rudis Argoa natat inter saxa columba
in faciem prorae pinus adacta nouae,
et siqua Or*ty*g*i*i uisenda est ora Caystri,
et qua*c* septenas temperat unda uias ;
omnia Romanae cedent miracula terrae :
natura hic posuit, quicquid ubique fuit.
armis apta magis tellus, quam commoda noxae :
famam, Roma, tuae non pudet historiae.
nam quantum ferro, tantum pietate potentes
stamus : uictrices temperat il*l*a manus.
hic Anio Tiburne fluis, Clitumnus ab Vmbro
tramite, et aeternum Marcius umor opus,
Albanus lacus et foliis Nemorensis abunda*ns*,
potaque Pollucis lympha salubris equo.
at non squamoso labuntur uentre cerastae,
Itala portentis nec fu*r*it un*d*a nouis ;
non hic Andromedae resonant pro matre catenae,
nec tremis Ausonias, Phoebe fugate, dapes ;
nec cuiquam absentes arserunt in caput ignes,
exitium nato matre mouente suo ;
Penthea non saeuae uenantur in arbore Bacchae,
nec soluit Danaas subdita cerua rates ;
cornua nec ualuit curuare in paelice Iuno
aut faciem turpi dedecorare boue.
(arboreasque cruces Sinis et non hospita Grais
saxa et curuatas in sua fata trabes.)
haec tibi, Tulle, parens, haec est pulcherrima sedes ;
hic tibi pro digna gente petendus honos ;
hic tibi ad eloquium ciues, hic ampla nepotum
spes et uenturae coniugis aptus amor.

XXIII

Ergo tam doctae nobis periere tabellae,
scripta quibus pariter tot periere bona.
has quondam nostris manibus detriuerat usus,
qui non signatas iussit habere fidem.
illae iam sine me norant placare puellas
et quaedam sine me uerba diserta loqui.
non illas fixum caras effecerat aurum :
uulgari buxo sordida cera fuit.
qualescumque mihi semper mansere fideles,
semper et effectus promeruere bonos.
forsitan haec illis fuerunt mandata tabellis ;
'irascor, quoniam es, lente, moratus heri.
an tibi nescioquae uisa est formosior ? an tu
non bona de nobis crimina ficta iacis ?'
aut dixi*t* 'uenies hodie, cessabimus una :
hospitium tota nocte parabit Amor'
et quaecumque uolens reperit non stulta puella
garrula, cum blandis dicitur hora dolis.
me miserum, his aliquis rationem scribit auaru*s*
et ponit duras inter ephemeridas.
quas siquis mihi rettulerit, donabitur auro.
quis pro diuitiis ligna retenta uelit ?
i puer, et citus haec aliqua propone columna,
et dominum Esquiliis scribe habitare tuum.

XXIV

Falsa est ista tuae, mulier, fiducia formae,
olim oculis nimium facta superba meis.
noster amor tales tribuit tibi, Cynthia, laudes :
uersibus insignem te pudet esse meis.
mixtam te uaria laudaui saepe figura,
ut, quod non esses, esse putaret amor ;
et color est totiens roseo collatus Eoo,
cum tibi quaesitus candor in ore foret.
quod mihi non patrii poterant auertere amici,
eluere aut uasto Thessala saga mari,
haec ego, non ferro, non igne coactus, et ipsa
naufragus Aegaea uerba fatebor aqua.
correptus saeuo Veneris torrebar aheno ;
uinctus eram uersas in mea terga manus.
ecce coronatae portum tetigere carinae,
traiectae Syrtes, ancora iacta mihi est.
nunc demum uasto fessi resipiscimus aestu,

XXI **6** *ipse* Φ N. **7, 8** ante **5** transp. nos. **7** *bis* Cornelissen, *uix* Ω. *negarit* Φ N. **8** *amica* Ω, corr. Scal. **9** *(a)equore* Δ L N. **19** *Lechaea* nos (*-o* uulg.), *licheo* peiora Ω. **21** *sufferte* ς uulg. **25** *aut* Muell., *uel* Ω. *stadiis* (uel *spatiis*) Broukh., *studiis* Ω. **28** *libaboque* G. T. Suringar, *ludorumque* Heins. alia alii. *culte* Heins., *compte* D'Orville, *munde* Kuinoel. **31** *et* Baehr., *aut* Ω. **33** *sic* Guyetus. **XXII** **1** *annos* f l, *annus* O. **2** *quae* Φ N. *equos?* interpunxit Carutti. **3** *Dindimus* Ω, corr. Palm. *iuuenta* Δ F, *e uite* Haupt coll. Ap. Rhod. I 1117 sqq. unde etiam *in caute* Housm., *secto* uel *sacro—e*(Ellis *in*)*dente* Barton coll. Pausan. VIII 46. **6** *et* Ω. **13** *argea* Δ F. **15, 16** post **10** aptius posueris (post 6 Housm.). **15** *at siqua* O, *siqua et* Heins. *Ortygii* Is. Voss., *orige* Ω, *olorigeri* Itali, *Ortygia et* Haupt. **16** *quae* Palm., *qua* Ω. **19–22** ante **39** transponebat Baehr. **22** *ira* Ω. **23** *almo* D. *flues* Ω. **24** *martius* Ω. **25** *foliis* Housm., *sotiis* Δ, *soci(ti)i* Φ N. *ab unda* Ω, corr. idem. **26** *nympha* Ω. **27** *lambuntur* O. **28** *fuit* Ω. *una* Ω. **37** *Scinis* Beroaldus, *senis* (in N *cinis* supra scr.) Ω. *et non* om. F. **37, 38** post **30** transponebat Hertzb., bene si *nescis et inhospita* legas. **42** melius esset *uenturus*. **XXIII** **11** *fuerunt* nescioquis, *fuerant* O, *fuerint* N. **14** *bene* ς. **15** *dixi* Ω. *cessauimus* Ω. **16** *parauit* Ω, corr. Heins. **17** *uolens* nescioquis, *dolens* Ω. **18** *garrula*, interpunxit Housm. *ducitur* Ω. **19** *auari* Ω. **20** *diras* N. **22** *signa* Ω, corr. Beroaldus. **XXIV** **2** *elegis* Schrader. **6** *essem* F, *esset* Δ. *esse* N, *saepe* O. **9, 10** ante **13** ponit Housm.

uulneraque ad sanum nunc coiere mea.
Mens Bona, siqua dea es, tua me in sacraria dono:
exciderunt surdo tot mea uota Ioui.

XXV

Risus eram positis inter conuiuia mensis,
et de me poterat quilibet esse loquax.
quinque tibi potui seruire fideliter annos:
ungue meam morso saepe querere fidem.
nil moueor lacrimis: ista sum captus ab arte;
semper ab insidiis, Cynthia, flere soles.
flebo ego discedens, sed fletum iniuria uincet:
tu bene conueniens non sinis ire iugum.
limina iam nostris ualeant lacrimantia uerbis,
nec tamen irata ianua fracta manu.
at te celatis aetas grauis urgeat annis,
et ueniat formae ruga sinistra tuae.
uellere tum cupias albos a stirpe capillos,
a, speculo rugas increpitante tibi,
exclusa inque uicem fastus patiare superbos,
et quae fecisti facta queraris anus.
has tibi fatalis cecinit mea pagina diras.
euentum formae disce timere tuae.

LIBER QVARTVS [VEL QVINTVS]

I

Hoc quodcumque uides, hospes, qua maxima Roma est,
ante Phrygem Aeneam collis et herba fuit:
atque ubi Nauali stant sacra Palatia Phoebo,
Euandri profugae concubuere boues.
fictilibus creuere deis haec aurea templa,
nec fuit obprobrio facta sine arte casa,
Tarpeiusque pater nuda de rupe tonabat,
*n*ec Tiberis rostris aduena tutus erat.
qua gradibus domus ista Remi se sustulit, olim
unus erat fratrum maxima regna focus.
optima nutricum nostris lupa Martia rebus, 55
qualia creuerunt moenia lacte tuo! 56
nil patrium nisi nomen habet Romanus alumnus: 37
sanguinis altricem non putet esse lupam. 38
curia, praetexto quae nunc nitet alta senatu, 11
pellitos habuit, rustica corda, patres.
bucina cogebat priscos ad uerba Quirites:
centum illi in prato saepe senatus erat.
nec sinuosa cauo pendebant uela theatro;
pulpita sollemnis non oluere crocos.
nulli cura fuit externos quaerere diuos,
cum tremeret patrio pendula turba sacro;
annuaque accenso celebra*n*te Parilia faeno,
qualia nunc curto lustra nouantur equo,
Vesta coronatis pauper gaudebat asellis,
ducebant macrae uilia sacra boues.
parua saginati lustrabant compita porci,
pastor et ad calamos exta litabat ouis.
uerbera pellitus saetosa mouebat arator,
unde licens Fabius sacra Lupercus habet.
nec rudis infestis miles radiabat in armis;
miscebant usta proelia nuda sude.
prima galeritus posuit praetoria Lycmon,
magnaque pars Tatio rerum erat inter oues.
(quippe suburbanae parua nimis urbe *Bouillae* 33
et, qui nunc nulli, maxima turba Gabi.
et stetit Alba potens, albae suis omine nata, 35
hac ubi Fidenas longa erat isse uia.) 36

Ennius hirsuta cingat sua dicta corona: 61
mi folia ex hedera porrige, Bacche, tua,
ut nostris tumefacta superbiat Vmbria libris,
Vmbria Romani patria Callimachi;
scandentes quis qui cernet de uallibus arces, 65
ingenio muros aestimet ille meo.
Roma, faue, tibi surgit opus; date candida ciues
omina, et inceptis dextera cantet auis. 68
munera namque pio conor disponere uersu: 57
ei mihi, quod nostro est paruus in ore sonus.
sed tamen exiguo quodcumque e pectore riui
fluxerit, hoc patriae seruiet omne meae. 60
sacra diesque canam et cognomina prisca locorum: 69
has meus ad metas sudet oportet equus. 70
dicam 'Troia cades, et Troica Roma resurges, 87
et maris et terrae longa pericla canam. 88
huc melius profugos misisti, Troia, Penates; 39
huc quali uecta est Dardana puppis aue, 40
arma resurgentis portans uictricia Troiae! 47
felix terra tuos cepit, Iule, deos;
si modo Auernalis tremulae cortina Sibyllae
dixit Auentino rura pianda Remo, 50
aut si Pergameae sero rata carmina uatis
longaeuum ad Priami uera fuere caput:
'uertite equum, Danai! male uincitis: Ilia tellus
uiuet, et huic cineri Iuppiter arma dabit.' 54
iam bene spondebant tunc omina, quod nihil illos 41
laeserat abiegni uenter apertus equi,
cum pater in nati trepidus ceruice pependit,
et uerita est umeros urere flamma pios. 44
hinc Titiens Ramnesque uiri Luceresque coloni, 31
quat*t*uor hinc albos Romulus egit equos. 32
hinc animi uenere Deci Brutique secures, 45
auxit et ipsa sui Caesaris arma Venus.' 46
'quo ruis inprudens, uage, dicere fata, Properti? 71
non sunt, a, dextro condita fila colo.

XXIV 19 *deo est* Ω, *dea es* Itali, *adeo es* Housm. **20** *exciderant* Ω. **XXV** priori continuat O, fort. melius. **5** *cautus* Heimreich al. **7** *uincit* Ω. **8** *ire* N, *esse* O. **9** *lumina* O. **13** *cum* O. *cupies* V, *capias* F N. **15** *patiere* Δ. **16** *ut* D. *quereris* V. **18** *formae* N V in ras., *dominae* Φ D. latere aliquid uidetur, fort. *Veneris*, cf. Hor. Carm. I 13. 17.

IV I huius el. uu. **1–70** cum **87–88** sic ordinandi sunt **1–10**, **55–56**, **37–38** (37–38, 55–56 L. Lange), **11–30** [**33–36**]. tum **61–68**, **57–60**, **69–70** (61–64, 57–60, 67–70 Housm.), **87–88** (Scal.), **39–40**, **47–54** (47–52 Housm.), **41–44** (post 54 Housm.), **31–32**, **45–46**. **1** *qua* Scioppius al., *quam* Ω. **6** *non* O. **7** *Tarpeiius* ex μ. **8** *nec—rostris* nos, *et—nostris* Ω. *tutus* O, fort. *tortus*, *bubus* N ex 4. **9** *quo* O, *quod* N. **15** *cauo* N, *suo* Δ, om. Φ. **19** *celebrante* Housm., *celebrate* D, *celebrare* cett. quo seruato *annua at* Lach. *palilia* Δ. **20** *equo*, interpunximus. **21** *Vestra* Φ N. **28** *nuda* N, *facta* O. **29** *Ly(i O)gmon* Ω. **31** *soloni* N, *seloni* μ υ, unde *seueri* Housm. fort. recte. **33–36** hic alienos post 10. 26 transp. Housm. **33** *nimis* nos, *minus* Ω. *uiol(a)e* Ω. **36** *hac ubi* Ω corruptum ut uid., *ae tibi* Baehr. fort. *hinc ubi*. *longe* Ω. *ire* O. *uias* Ω, fort. *fuga*, cf. Ou. ex Pont. I 3. 81, 82. **38** *putet* Ω, *pudet* ς uulg. **40** *huc* Baehr., *heu* Ω. **41** *omīa* L, *omnia* Δ F, quo seruato *spondebat* conicias. *illam* Ω, corr. Schrader. **45** *hinc* Heins., *tunc* Ω. **46** *auxit* Muell., *uexit* Ω. **50** *rura* corruptum, fort. *crura*. **57** *munera* nos, cf. Lucr. I 47, *moenia* Ω, *munere—uersus* Muell. *conor* ς, *coner* Ω. **59** *riui* Ω, *uiui* nos coni. coll. Ou. ex P. IV 8. 65 sq. **61** sqq. a prioribus separauit Housm. **65** cf. ad I 22. 8. *quis(queis) qui* nos, *quisquis* Δ N, *quasuis* Φ. *cernet* F, *cernit* Δ L N. **66** *ext.* Δ F. **68** *omīa* L, *omnia* D. *incertis* F, *in tectis* Δ L. **71** sqq. a prioribus separauit Lach. *uaga* ς.

accersis lacrimas cantans, auersus Apollo :
  poscis ab inuita uerba pigenda lyra.
certa feram certis auctoribus, aut ego uates 75
  nescius aerata signa mouere pila.
me creat Archytae suboles Babylonius Horops
  Horon, et a proauo ducta Conone domus.
di mihi sunt testes non degenerasse propinquos,
  inque meis libris nil prius esse fide. 80
nunc pretium fecere deos et fallimus auro
  (Iuppiter !) obliquae signa iterata rotae,
felicesque Iouis stellas Martisque rapacis
  et graue Saturni sidus in omne caput,
(quid moneant Pisces animosaque signa Leonis, 85
  lotus et Hesperia quid Capricornus aqua.) 86
dixi ego, cum geminos produceret Arria natos 89
  (illa dabat natis arma uetante deo), 90
non posse ad patrios sua pila referre Penates :
  nempe meam firmant nunc duo busta fidem.
quippe Lupercus, aui dum saucia protegit ora,
  heu sibi prolapso non bene cauit equo :
Gallus at, in castris dum credita signa tuetur, 95
  concidit ante aquilae rostra cruenta suae.
fatales pueri, duo funera matris auarae,
  uera, sed inuito, contigit ista fides.
idem ego, cum Cinarae traheret Lucina dolores
  et facerent uteri pondera lenta moram, 100
'Iunonis facito uotum inpetrabile' dixi :
  illa parit : libris est data palma meis.
hoc neque harenosum Libyae Iouis explicat antrum
  aut sibi commissos fibra locuta deos,
aut siquis motas cornicis senserit alas, 105
  umbraue quae magicis mortua prodit aquis.
aspicienda uia est caeli uerusque per astra
  trames et ab zonis quinque petunda fides.
exemplum graue erit Calchas ; namque Aulide soluit
  ille bene haerentes ad pia saxa rates : 110
idem Agamemnoniae ferrum ceruice puellae
  tinxit ; et Atrides uela cruenta dedit :
nec rediere tamen Danai. tu diruta fletum
  supprime et Euboicos respice, Troia, sinus.
Nauplius ultores sub noctem porrigit ignes, 115
  et natat exuuiis Graecia pressa suis.
uictor Oiliade, rape nunc et dilige uatem,
  quam uetat auelli ueste Minerua sua.
hactenus historiae : nunc ad tua deuehar astra ;
  incipe miraclis aequus adesse nouis. 120
Vmbria te notis antiqua Penatibus edit,
  (mentior ? an patriae tangitur ora tuae ?)
qua nebulosa cauo rorat Meuania campo,
  et lacus aestiuis non tepet Vmber aquis,
scandentisque Asis consurgit uertice murus, 125
  murus ab ingenio notior ille tuo.
ossaque legisti non illa aetate legenda
  patris et in tenues cogeris ipse Lares :
nam tua cum multi uersarent rura iuuenci,
  abstulit excultas pertica tristis opes. 130
mox ubi bulla rudi dimissa est aurea collo,
  matris et ante deos libera sumpta toga,
tum tibi pauca suo de carmine dictat Apollo
  et uetat insano uerba tonare foro :
'at tu finge elegos, pellax opus, haec tua castra, 135
  scribat ut exemplo cetera turba tuo.
militiam Veneris blandis patiere sub armis
  et Veneris pueris utilis hostis eris.
nam tibi uictrices quascumque labore parasti,
  eludet palmas una puella tuas : 140
illius arbitrio noctem lucemque uidebis : 143
  gutta quoque ex oculis non nisi iussa cadet. 144
et bene cum fixum mento decusseris uncum, 141
  nil erit hoc, rostro te premet ansa suo. 142
nec mille excubiae nec te signata iuuabunt 145
  limina : persuasae fallere rima sat est.'
nunc tua uel mediis puppis luctetur in undis,
  uel licet armatis hostis inermis eas,
uel tremefacta cauom tellus diducat hiatum,
  octipedis Cancri terga sinistra time.' 150

II

Qui mirare meas tot in uno corpore formas,
  accipe Vertumni regna paterna dei.
Tuscus ego *et* Tuscis orior, nec paenitet inter
  proelia Volsinios deseruisse focos,
tempore quo sociis uenit Lycomedius armis 51
  atque Sabina feri contudit arma Tati.
uidi ego labentes acies et tela caduca,
  atque hostes turpi terga dedisse fugae. 54
et tu, Roma, meis tribuisti praemia Tuscis, 49
  unde hodie uicus nomina Tuscus habet. 50
sed facias, diuum sator, ut Romana per aeuum 55
  transeat ante meos turba togata pedes. 56
haec me turba iuuat, nec templo laetor eburno : 5
  Romanum satis est posse uidere forum.
hac quondam Tiberinus iter faciebat, et aiunt
  remorum auditos per uada pulsa sonos :
at postquam ille suis tantum concessit alumnis,
  Vertumnus uerso dicor ab amne deus. 10
seu, quia uertentis fructum praecerpimus anni,
  Vertumni rursus credis id esse sacrum.
prima mihi uariat liuentibus uua racemis,
  et coma lactenti spicea fruge tumet.
hic dulces cerasos, hic autumnalia pruna 15
  cernis et aestiuo mora rubere die.
insitor hic soluit pomosa uota corona,
  cum pirus inuito stipite mala tulit.
nam quid ego adiciam, de quo mihi maxima fama est, 41
  hortorum in manibus dona probata meis ?
caeruleus cucumis tumidoque cucurbita uentre
  me notat et iunco brassica uincta leui ;
nec flos ullus hiat pratis, quin ille decenter 45
  inpositus fronti langueat ante meae. 46
mendax fama, uoces : alius mihi nominis index : 19
  de se narranti tu modo crede deo. 20
opportuna mea est cunctis natura figuris :
  in quamcumque uoles uerte, decorus ero.
indue me Cois, fiam non dura puella :
  meque uirum sumpta quis neget esse toga ?
da falcem et torto frontem mihi comprime faeno : 25
  iurabis nostra gramina secta manu.
arma tuli quondam et, memini, laudabar in illis :
  corbis in inposito pondere messor eram.
sobrius ad lites : at cum est inposta corona,

I **73** *cantans* Baehr., *cantas* Ω. *aduersus* Δ F. **75** *haud* ς. **81** *nunc* N L V (?), *in* D F. *deis* Luetjohann. *fallimus* Housm., *fallitur* Ω. **83** *rapaces* maluit Liuineius. **85** *moueant* Φ N. **86** *letus* F. **85, 86** post **108** ponit Housm. praeeunte Scal. aptius post II 27. 4 posueris. **88** *pericla* ς, *sepulc(h)ra* Ω, *regna superba* Housm. **89** *accia* Δ. **93** *aui* nos, *equi* Ω. **95** *et* Δ. **98** *in uno* Φ D V (?). **101** *facito u.* Lach., *u. facito* Burm., *facite u.* Ω. **103** *Libyci* ς. **104** *at* O. **106** *umbrane quae* N, *umbraque ne* O, corr. Turnebus. **108** *petenda* L N V (?). **120** *miraclis* Housm., *tu lacrimis* Ω. **123** *quam* Ω. **124** *intepet* Ω, corr. Housm. **125** *axis* Δ, *Asisi* Lach. **129** *cum* Φ N, *non* Δ. **135** *ac* Δ, *et* F. *pellax* Heins., *fallax* Ω. Apollinis uerbis finem **146** constituit Heimreich, 138 Luetjohann. **140** *cludit* O. **141** *cum f.* μ, *conf.* Ω. *merito* O. *dec.* Broukh., *discusserit* (*-is* ς) Ω. **142** *erit* N, *premit* O. *premat* (*-it* F) Ω. *nostro—ausa* Ω, corr. Calderinus. **143, 144** post **140** transp. Housm. **144** *quidem ex* O. **146** *lumina* Ω, corr. v mg. *prima* Ω (om. F), corr. Beroaldus. **149** *cauum* f, *cauom* Baehr., *cauo* Ω. *dcd.* O. II huius el. uersus ita ordinandi sunt **1–4**, **51–54** (Housm.), **49–50** (id.), **55–56** (id.), **5–18**, **41–46** (Schrader), **19–40**, **47–48**, **57–fin.** **2** *regna* Housm., *signa* Ω. *petenda* O. **3** *et* om. Ω. **4** *uolsani(i* om. F)*os* Ω, e *uolscinios* ut uidetur genitum. **5** *nec* Δ. *mea* Φ N. **7** *et.* *ut* L. **9** *campum* Heins. **10** *Vertamnus* Paley, idem in **12** *Vertanni*, fort. recte. **11** *praecepimus* Δ N, *percepimus* Φ, corr. Fea. **12** *credidit* Ω, corr. nos. **19** *uoces* Φ (= *uaces* Δ), *noces* N. **22** *quacumque* O. **25** *facta* O. **28** *in* N, om. Φ, *ab* Δ, fort. *inposito corbis.* **29** *ac* O. **44** *necat* O. **49** *at tu* O. **52** *contulit* Δ.

clamabis capiti uina subisse meo. 30
cinge caput mitra, speciem furabor Iacchi:
furabor Phoebi, si modo plectra dabis.
cassibus inpositis uenor: sed harundine sumpta
fautor plumoso sum deus aucupio.
est etiam aurigae species Vertumnus et eius, 35
traicit alterno qui leue pondus equo.
suppetat, hoc pisces calamo praedabor, et ibo
mundus demissis institor in tunicis.
pastor *ouem* ad baculum possum curare, uel idem
sirpiculis medio puluere ferre rosam. 40
at mihi, quod formas unus uertebar in omnes, 47
nomen ab euentu patria lingua dedit. 48
sex superant uersus: te, qui ad uadimonia curris, 57
non moror: haec spatiis ultima creta meis.
stipes acernus eram, properanti falce dolatus,
ante Numam grata pauper in urbe deus. 60
at tibi, Mamurri, formae caelator ahenae,
tellus artifices ne terat Osca manus,
qui me tam docilis potuisti fundere in usus.
unum opus est, operi non datur unus honos.

III

Haec Arethusa suo mittit mandata Lycotae,
cum totiens absis si potes esse meus.
siqua tamen tibi lecturo pars oblita deerit,
haec erit e lacrimis facta litura meis:
ac siqua incerto fallet te littera tractu, 5
signa meae dextrae iam morientis erunt.
te modo uiderunt † iteratos Bactra per ortus,
te modo munito Sericus hostis equo,
hibernique Getae, pictoque Britannia curru,
tunsus et Eoa decolor Indus aqua. 10
haecne marita fides? pacta haec mihi praemia noctis,
cum rudis urgenti bracchia uicta dedi?
quae mihi deductae fax omen praetulit, illa
traxit ab euerso lumina nigra rogo;
et Stygio sum sparsa lacu, nec recta capillis 15
uitta data est: nupsi non comitante deo.
omnibus heu portis pendent mea noxia uota:
texitur haec castris quarta lacerna tuis.
occidat, inmerita qui carpsit ab arbore uallum
et struxit querulas rauca per ossa tubas, 20
dignior obliquo funem qui torqueat Ocno,
aeternusque tuam pascat, aselle, famem.
dic mihi, num teneros urit lorica lacertos?
num grauis inbelles atterit hasta manus?
haec noceant potius, quam dentibus ulla puella 25
det mihi plorandas per tua colla notas.
diceris et macie uultum tenuasse: sed opto,
e desiderio sit color iste meo.
at mihi cum noctes induxit Vesper amaras,
siqua relicta iacent, osculor arma tua. 30
tum queror in toto non sidere pallia lecto,
lucis et auctores non dare carmen aues.
Craugidos et catulae uox est mihi grata querentis: 55
illa tui partem uindicat una toro. 56
noctibus hibernis castrensia pensa laboro 33
et Tyria in gladios uellera secta suos; 34
cogor et e tabula pictos ediscere mundos, 37
qualis et haec docti sit positura dei, 38
et disco, qua parte fluat uincendus Araxes, 35
quot sine aqua Parthus milia currat equus,
quae tellus sit lenta gelu, quae putris ab aestu, 39
uentus in Italiam qui bene uela ferat. 40
adsidet una soror, curis et pallida nutrix
peierat hiberni temporis esse moras.
felix Hippolyte! nuda tulit arma papilla
et texit galea barbara molle caput.
Romanis utinam patuissent castra puellis! 45
essem militiae sarcina fida tuae;
nec me tardarent Scythiae iuga, cum Pater altas
acrius in glaciem frigore nectit aquas.
omnis amor magnus, sed rapto in coniuge maior:
hanc Venus, ut uiuat, uentilat ipsa facem. 50
nam mihi quo Poenis nunc purpura fulgeat ostris
crystallusque meas ornet aquosa manus?
omnia surda tacent, rarisque adsueta Kalendis
uix aperit clausos una puella Lares.
siue in finitimo gemuit stans noctua tigno, 59
seu uoluit tangi parca lucerna mero, 60
illa dies hornis caedem denuntiat agnis,
succinctique calent ad noua lucra popae.
flore sacella tego, uerbenis compita uelo, 57
et crepat ad ueteres herba Sabina focos. 58
ne, precor, ascensis tanti sit gloria Bactris, 63
raptaue odorato carbasa lina duci,
plumbea cum tortae sparguntur pondera fundae, 65
subdolus et uersis increpat arcus equis.
sed (tua sic domitis Parthae telluris alumnis
pura triumphantes hasta sequatur equos)
incorrupta mei conserua foedera lecti:
hac ego te sola lege redisse uelim: 70
armaque cum tulero portae uotiua Capenae,
subscribam SALVO GRATA PVELLA VIRO.

IV

Tarpeium nemus et Tarpeiiae turpe sepulchrum
fabor et antiqui limina capta Iouis.
quid tum Roma fuit, tubicen uicina Curitis 9
cum quateret lento murmure saxa Iouis? 10
murus erant montes: ubi nunc est curia saepta, 13
bellicus exili fonte bibebat equus. 14
huic Tatius frontem uallo praecingit acerno, 7
fidaque suggesta castra coronat humo; 8
atque ubi nunc terris dicuntur iura subactis, 11
stabant Romano pila Sabina foro. 12
lucus erat felix hederoso conditus antro, 3
multaque natiuis obstrepit arbor aquis,
Siluani ramosa domus, quo dulcis ab aestu 5
fistula poturas ire iubebat oues.

IV 31 *achei* Ω, corr. Itali. **34** *fauor* N, *faunor* Φ, *faunus* Δ, corr. Rossberg. **35** *est etiam. mentiar* Housm., fort. *asciscam. Vertumnus* suspectum, fort. *cum ucrbere. et elus* Ω. **39** *pastor ouem* Huleatt, *pastorem* Ω, *pastor me—curuare* (hoc ϛ) Ayrmann, alia alii. **47** *at* Ω, *sic* ed. Annii Viterbiensis, fort. *et*. **48** *nomina Vertumni* Schrader, sed distichon Guyeto non iniuria suspectum. **61** *mamuri* Δ. **62** *me* O. **63** *quod* Δ L, *quot* Baehr., (*tot*) *docilem* Hertzb., cf. Stat. Silu. II 2. 53. **64** *opus* N, *usus* O. **III 1** *Haret(h)usa* Φ N om. *Haec*. **5** *at* Φ, *aut* N V in ras. **7** *Bactra* (*blactra* O) *p. o.* om. N. **8** *munitus* Ω, corr. Beroaldus. *Sericus* id., *hericus* Φ N, *henricus* V, *hernicus* D, *Neuricus* Jacob. **9** *Hyrcania* Housm. *uultu* Schrader, fort. *pictaq.—uirga*. **10** *tu(n)sus* Housm., *ustus* Ω. *Eoo—equo* Gruterus. *dec.* Pass., *disc.* Ω. **11** ita nos praeeunte Housm. qui *et primae praemia n.* coni., *et parce auia* N, *et pacatae mihi* Φ, *hae sunt pactae mihi* Δ. (*gaudia*) *noctis* Muell., *noctes* Ω. **16** *uita* O. **21** *oeno* O. **23** *num* v, *dum* Ω. uu. **29** sqq. ordo perturbatus est. **37–38** ante **35** transp. Broukh., **55–56** ante **33** Housm., **57–58** post **62** Housm. **34** *radios* ϛ, *clauos* (*—tuos*) cod. Pass. fort. uere si *suo* pro *suos* legeris quod coni. Rossberg. **37** *conor* Broukh. **38** *educti s. p. Dai* (debuit *Dahi*) Ellis, *Dahae* iam Hoeufft, *Arctoi s. p. soli* Fonteine. **48** *acrius* dedimus pro *Af(f)ricus* Ω, sed fort. scripsit Prop. *aethrius* (uel *aethricus*) graecissans, *aetheris* Muell., *caelicus* Housm. **49** *rapto in* Schippers, *aperto in* Ω, *in apto* cod. Pass. **51** *nunc* Housm., *te* N, *tibi* O. **52** *tuas o.* O. **53** *-que* om. O. **55** *Craugidos* Bergk, *Graucidos* L N, *Grancidos* Δ F. **59** *furtiuo* Δ F. **60** *tingi* Itali. **61** *ornis c.* Φ N. **62** *succin(c)t(a)eque* Ω corr. Itali. **63** *accensis* ed. Brixiensis. **67** *sit* O (*sint* F). **IV 1–14** ita ordinauimus **1, 2**; **9, 10**; **13, 14**; **7, 8**; **11, 12**; **3–6** (Baehr.). **1** *Tarpeiiae* Housm., *tarpellae* F, *tarpelę* N, *tarpeiae* cett. nec multo aliter in **15**. **3** *consitus* ϛ. **7** *huic* nos, *hunc* Ω. *frontem* Palm. sed male de 'monte' intellegens, *fontem* Ω. **9** *cum* O. *Curitis* Bergk, *Curetis* Ω. **10** *facta I.* O. **12** *foro* f v, *foco* Ω. **14** *exili* nos, *ex illo* Ω.

hinc Tarpeiia deae fontem libauit: at illi
  urgebat medium fictilis urna caput.
uidit *h*arenosis Tatium proludere campis
  pictaque per flauas arma leuare iubas:
obstupuit regis facie et regalibus armis,
  interque oblitas excidit urna manus.
saepe illa inmeritae causata est omina lunae,
  et sibi tinguendas dixit in amne comas:
saepe tulit blandis argentea lilia Nymphis,
  Romula ne faciem laederet hasta Tati:
dumque subit primo Capitolia nubila fumo,
  rettulit hirsutis bracchia secta rubis;
et sua Tarpeiia residens ita fleuit ab arce
  uulnera, uicino non patienda Ioui:
'ignes castrorum et Tatiae praetoria turmae
  et formosa oculis arma Sabina meis,
o utinam ad uestros sedeam captiua Penates,
  dum captiua mei conspicer esse Tati.
Romani montes et montibus addita Roma
  et ualeat probro Vesta pudenda meo.
ille equus, ille meos in castra reportet amores,
  cui Tatius dextras collocat ipse iubas.
quid mirum in patrios Scyllam saeuisse capillos,
  candidaque in foedos inguina uersa canes?
prodita quid mirum fraterni cornua monstri,
  cum patuit lecto stamine torta uia?
quantum ego sum Ausoniis crimen factura puellis,
  inproba uirgineo lecta ministra foco!
Pallados extinctos siquis mirabitur ignes,
  ignoscat: lacrimis spargitur ara meis.
cras, ut rumor ait, tota purgabitur urbe:
  tu cape spinosi rorida terga iugi.
lubrica tota uia est et perfida: quippe tacentes
  fallaci celat limite semper aquas.
o utinam magicae nossem cantamina Musae!
  hanc quoque formoso lingua tulisset opem.
te toga picta decet, non quem sine matris honore
  nutrit inhumanae dura papilla lupae.
sic, hospes, *s*patierne tua regina sub aula?
  dos tibi non humilis prodita Roma uenit.
si minus, at raptae ne sint inpune Sabinae,
  me rape et alterna lege repende uices.
commissas acies ego possum soluere nupta;
  uos media palla foedus inite mea.
adde, Hymenaee, modos; tubicen, fera murmura conde:
  credite, uestra meus molliet arma torus.
at iam quarta canit uenturam bucina lucem,
  ipsaque in Oceanum sidera lapsa cadunt.
experiar somnum, de te mihi somnia quaeram:
  fac uenias oculis umbra benigna meis.'
dixit, et incerto permisit bracchia somno,
  nescia se furiis accubuisse nouis.
nam Vesta, Iliacae felix tutela fauillae,
  culpam alit et plures condit in ossa faces.
illa ruit, qualis celerem prope Thermodonta
  Strymonis abscisso pectus aperta sinu.
urbi festus erat (dixere Parilia patres,
  hic primus coepit moenibus esse) dies,
annua pastorum conuiuia, lusus in urbe,
  cum pagana madent fercula deliciis,
cumque super raros faeni flammantis aceruos
  traicit inmundos ebria turba pedes.
Romulus excubias decreuit in otia solui
  atque intermissa castra silere tuba.
hoc Tarpeia suum tempus rata conuenit hostem:
  pacta ligat, pactis ipsa futura comes.
mons erat ascensu dubius . . . . .
. . . .
. . . . festoque remissis:
  nec mora, uocales occupat ense canes.
omnia praebebant somnos: sed Iuppiter unus
  decreuit poenis inuigilare suis.
prodiderat portaeque fidem patriamque iacentem,
  nubendique petit quem uelit ipsa diem.
at Tatius (neque enim sceleri dedit hostis honorem)
  'nube' ait 'et regni scande cubile mei.'
dixit, et ingestis comitum super obruit armis.
  haec, uirgo, officiis dos erat apta tuis.
nec satis una malae potuit mors esse puellae, 17
  quae uoluit flammas fallere, Vesta, tuas. 18
a duce Tarpeia mons est cognomen adeptus: 93
  o uigil, iniuste praemia sortis habes.

V

Terra tuum spinis obducat, lena, sepulchrum,
  et tua, quod non uis, sentiat umbra sitim;
nec sedeant cineri Manes, et Cerberus ultor
  turpia ieiuno terreat ossa sono.
docta uel Hippolytum Veneri mollire negantem,
  concordique toro pessima semper auis,
Penelopen quoque neglecto rumore mariti
  nubere lasciuo cogeret Antinoo.
illa uelit, poterat magnes non ducere ferrum
  et uolucris nidis esse nouerca suis.
quippe et, Collinas ad fossam mouerit herbas,
  stantia currenti diluerentur aqua.
audax cantatae leges inponere lunae
  et sua nocturno fallere terga lupo,
posset ut intentos astu caecare maritos,
  cornicum inmeritas eruit ungue genas;
consuluitque striges nostro de sanguine et in me
  hippomanes fetae semina legit equae.
exorabat opus uerbis, heu, blanda, perinde
  saxosam *at*que forat sedula talpa uiam:
'si te Eoa Dorozantum iuuat aurea ripa,
  et quae sub Tyria concha superbit aqua,
Eurypylisque placet Coae textura Mineruae
  sectaque ab Attalicis putria signa toris,
seu quae palmiferae mittunt uenalia Thebae,
  murreaque in Parthis pocula cocta focis,
sperne fidem, prouolue deos, mendacia uincant,
  frange *et* damnosae iura pudicitiae. 28
dum uernat sanguis, dum rugis integer annus, 59
  utere, ne quid cras libet ab ore dies. 60
uidi ego odoratu*m* uictura rosaria Paestu*m*
  sub matutino cocta iacere Noto. 62

IV 15 *hic* ς. **16** *futilis* L. **17, 18** post **92** transp. Broukh. **17** *nec* nos, *et* Ω. **20** *aera* Heins., *frena* Palm. **23** *omnia* Δ F. **30** *compatienda* O. **32** *famosa* Φ N. **37** *reportet* cod. Pass., *reponet* Ω. **40** *foedos* Heins., *s(a)euos* Ω. **42** *stramine* Δ F (?). **45** *Palladis* Δ L. **47** *purgabitur* Huleatt, *pugnabitur* Ω, *potabitur* Palm. qui et *cessabitur*. **48** *tum* nescioquis. **50** *semper* suspectum, *supter* Rossberg, fort. *uepris*. **52** *hanc* Baehr., *h(a)ec* Ω. **55** *spatierne* Housm. post *spatiorne* Heins., *patiare* Δ, *patriaṇue* F, *patr(r* in ras.)*are* L, *pariamne* N. **57** *at* F, *aiṭt* N, *ac* Δ L. *ne* L N, *non* O. **59** *nupt(a)e* Ω, corr. Luetjohann. **60** *media* Baehr., *medium* Ω. **63** *at* Fonteine, *ct* Ω, *set* Luetjohann. **66** *oculis uenias* O. **68** *se furiis* Liuineius, *nefariis* Ω, *uae fur.* Jacob. **71** *furit* Baehr. distichon hoc post 8. 52 reicit Housm. *th(t* O)*ermodoonta* Ω, corr. v. **72** *absciso* Φ N. *pectus* Hertzberg, *fertur* Ω. **73** *palilia* Δ. **74** *ire* Heins. **75** *urbi* N, fort. *et urui*, *aruis* Baehr. **76** *delitiis* v mg., *diuitiis* Ω. **78** *inmundas—dapes* Ω, corr. Itali. **82** *coeptis* Housm. fort. recte. **83** *ascensum monstrat dubio* Housm., lacunam indicauit Baehr., *remissus* N edd. plurimi, *ascensus dapibus f. remissus* Jacob. **85** *somni* Lach., *somno* et *se* pro *sed* Rossberg. **86** *tuis* Ω. **88** *ipse* v edd. multi. **93** *tarpcio* Ω, *Tarpcium* Palm., *a nece Tarpeiae* Bassanus. **94** *iniustę* N. *sortis* corruptum, *fontis* Ribbeck, fort. *fortis* (h. e. 'strenuae'). **V 5** *nocte(o* F) O. **9** *poterit* O, corr. Fonteine. **12** *diruerentur* Burm. **15** *et i.* Ω. **19** *exercebat* Housm. malim *exterebrabat*, cf. Plaut. Bacch. 1199. *heu* Housm., *ceu* Ω. *perinde* idem, *perure* Ω. **20** *atque* idem, *-que* Ω. *forat* Rossberg, *ferat* Ω. *talpa* v, *culpa* Ω, *gutta* Jacob. **21** *dorozantum* N, *derorantum* O, *Topazitum* nos post Housm. qui *topazorum* coni., alia alii. *rica* Heins. **23** *Eurypiliq.* Ω, corr. Heins. **24** *sextaq.* O. **25** *quem* Δ F, *q* L. **28** *frangent* Ω. post hunc u. 59–62 transp. Luetjohann. **61** *odorati—paesti* Ω, corr. Schippers (et nos).

ianitor ad dantis uigilet: si pulsat inanis, 47
surdus in obductam somniet usque seram.
nec tibi displiceat miles non factus amori,
nauta nec attrita si ferat aera manu, 50
aut quorum titulus per barbara colla pependit,
cretati medio cum saluere foro.
aurum spectato, non quae manus adferat aurum.
uersibus auditis quid nisi uerba feres?
[quid iuuat ornato procedere, uita, capillo 55
et tenues Coa ueste mouere sinus?]
qui uersus, Coae dederit nec munera uestis,
istius tibi sit surda sine arte lyra. 58
nec te Medeae delectent probra sequacis 41
(nempe tulit fastus, ausa rogare prior),
sed potius mundi Thais pretiosa Menandri,
cum ferit astutos comica moecha Getas.
in mores te uerte uiri: si cantica iactat, 45
i comes et uoces ebria iunge tuas.
si tibi forte comas uexauerit, utilis ira; 31
postmodo mercata pace premendus erit. 32
ingerat Apriles Iole tibi, tundat Omichle 35
natalem Maiis Idibus esse tuum.
supplex ille sedet: posita tu scribe cathedra
quidlibet: has artes si pauet ille, tenes.
semper habe morsus circa tua colla recentes,
litibus alternis quos putet esse datos. 40
denique ubi amplexu Venerem promiseris empto, 33
fac puros simules Isidis esse dies. 34
et simulare uirum pretium facit: utere causis: 29
maior dilata nocte recurret amor.' 30
his animum nostrae dum uersat Acanthis amicae, 63
per tenues ossa *has* sunt numerata cutes.
sed cape torquatae, Venus o regina, columbae 65
ob meritum ante tuos guttura secta focos.
uidi ego rugoso tussim concrescere collo,
sputaque per dentes ire cruenta cauos,
atque animam in tegetes putrem expirare paternas:
horruit algenti pergula curta foco. 70
exequiae fuerunt rari furtiua capilli
uincula et inmundo pallida mitra situ,
et canis in nostros nimis experrecta dolores,
cum fallenda meo pollice clatra forent.
sit tumulus lenae curto uetus amphora collo: 75
urgeat hunc supra uis, caprifice, tua.
quisquis amas, scabris hoc bustum caedite saxis,
mixtaque cum saxis addite uerba mala.

VI

Sacra facit uates: sint ora fauentia sacris,
et cadat ante meos icta iuuenca focos.
serta Philetaeis certet Romana corymbis,
et Cyrenaeas urna ministret aquas.
costum molle date et blandi mihi turis honores,
terque focum circa laneus orbis eat.
spargite me lymphis, carmenque recentibus aris
tibia Mygdoniis libet eburna cadis.
ite procul fraudes, alio sint aere noxae:
pura nouum uati laurea mollit iter.
Musa, Palatini referemus Apollinis aedem:
res est, Calliope, digna fauore tuo.
Caesaris in nomen ducuntur carmina: Caesar
dum canitur, quaeso, Iuppiter ipse uaces.
est, Phoebi fugiens Athamana ad litora portus,
qua sinus Ioniae murmura condit aquae,
Actia Iuleae pelagus monimenta carinae,
nautarum uotis non operosa uia.
huc mundi coiere manus: stetit aequore moles
pinea, nec remis aequa fauebat auis.
altera classis erat Teucro damnata Quirino,
pilaque femineae turpiter apta manu:
hinc Augusta ratis plenis Iouis omine uelis
signaque iam patriae uincere docta suae.
tandem acies geminos Nereus lunarat in arcus,
armorum et radiis picta tremebat aqua,
cum Phoebus linquens stantem se uindice Delon
(nam tulit iratos mobilis ante Notos)
astitit Augusti puppim super, et noua flamma
luxit in obliquam ter sinuata facem.
non ille attulerat crines in colla solutos
aut testudineae carmen inerme lyrae,
sed quali aspexit Pelopeum Agamemnona uultu
egessitque auidis Dorica castra rogis,
aut quali flexos soluit Pythona per orbes
serpentem, inbelles quem timuere *deae*.
mox ait 'o longa mundi seruator ab Alba,
Auguste, Hectoreis cognite maior auis,
uince mari: iam terra tua est: tibi militat arcus,
et fauet ex umeris hoc onus omne meis.
solue metu patriam, quae nunc te uindice freta
inposuit prorae publica uota tuae.
quam nisi defendes, murorum Romulus augur
ire Palatinas non bene uidit aues.
et nimium remis audent; pro, turpe Latinos
principe te fluctus regia uela pati!
nec te, quod classis centenis remiget alis,
terreat: iuuito labitur illa mari:
quodque uehunt prorae Centaurica saxa minantis,
tigna caua et pictos experiere metus.
frangit et attollit uires in milite causa;
quae nisi iusta subest, excutit arma pudor.
tempus adest, committe rates: ego temporis auctor
ducam laurigera Iulia rostra manu.'
dixerat, et pharetrae pondus consumit in arcus:
proxima post arcus Caesaris hasta fuit.
uincit Roma fide Phoebi: dat femina poenas:
sceptra per Ionias fracta uehuntur aquas.
at pater Idalio miratur Caesar ab astro:
'tu meus, et nostri sanguinis ista fides.'
prosequitur cantu Triton, omnesque marinae
plauserunt circa libera signa deae.
illa petit Nilum cymba male nixa fugaci,
hoc unum, iusso non moritura die.
di melius! quantus mulier foret una triumphus,
ductus erat per quas ante Iugurtha uias!
Actius hinc traxit Phoebus monimenta, quod eius
una decem uicit missa sagitta rates.
bella satis cecini: citharam iam poscit Apollo
uictor et ad placidos exuit arma choros.
candida nunc molli subeant conuiuia luco,
blanditiaeque fluant per mea colla rosae,
uinaque fundantur prelis elisa Falernis,
terque lauet nostras spica Cilissa comas.

V 29-58 sic ordinauimus: **47–58, 41–46, 31–32** (Housm.), **35–40, 33–34, 29–30.** **29** *et.* fort. *haec*, *exstimulare* Heins., *et stimulare* Otto. **34** *similes* N V (in ras.), om. Φ et D spatio post *puros* relicto unde *puros simules* Baehr., *sim. puros* N uulg. *Isidis* Beroaldus, *sideris* Ω. *deos* L D V (?). **35** *tibi tondat* Δ L, *circumdat* F. *omicle* Ω (*ām.* N, *am.* i. ras. V), corr. Palm. **36** *malis* Φ N V. **38** *quilibet* O. **40** *alterius* Φ D. *putat* L F[1]. **41** *non* Δ L. **44** *comis amica* Guyetus. *getes* N. **47, 48** habet inscr. Pomp. C. I. L. IV n. 1894. *dantis* inscr. P., *dantes* Ω. *pulsat* inscr. P., *pulset* Ω. **52** *celati* Ω, corr. Pass. *saliere* Δ F. **55, 56** = I 2. 1, 2 (cf. 57) del. Scal. **57** *quid* O. **58** *ipsius* Ω. *aere* N. **63** *animus* L N V supra scr., *animis* F D V. *achantis* Ω, corr. v. **64** *has* om. Ω, add. Hertzb. **67** *crebrescere* Housm. **70** *percula* Δ L N (*paruula* F), corr. Scal. *curua* Ω. **71** *fuerant* Ω, corr. Pass. **73** *exporrecta* L N. **74** *caltra* Ω, corr. Beroaldus. **77** *caedito* Ω, corr. Liuineius. **VI** priori continuatum in Ω sep. n v. **2** *cadet* O. **3** *cera* Ω, corr. Scal. *philippeis* Ω, corr. Beroaldus. **8** *Cadis* nonnulli edd. **11** noua elegia in O μ et n mg. *referamus* V unde *reseramus* Schippers (praestet *reseremus*). **17** *A. I. Leucas* Markland. **21** *tenero* V. **22** *feminea* Ω, corr. Markland. *acta* Δ. **25** *aciem* Ω. *neruis* O. *limarat* Δ N, *liniarat* L. **28** *ante* Lipsius, *unda* Ω, *una* ς. **30** *simulata* V. **34** *egissetq.* Ω, corr. v. **35** *quali* Rossberg, *qualis* Ω. **36** *deae* ed. Etonensis, *lyrae* Ω, *ferae* Sterke. **45** *et n(l F)umen* O. *prope* Ω. *latinis* Ω, corr. Markland. **49** *quotque* Housm. **50** *experiare* (*expirare* F) O. **60** *tu meus* Baehr., *sum deus* Ω. *et* D, *est* cett., *en* Markland. **63** *ille* O. **72** *blanditaeque* Scal., post *blanditiaeque* interpungit Muell. **74** *perque* Ω, corr. v.

ingenium potis irritat Musa poetis:
  Bacche, soles Phoebo fertilis esse tuo.
ille paludosos memoret seruire Sugambros,
  Cepheam hic Meroen fuscaque regna canat,
hic referat sero confessum foedere Parthum:
  'reddat signa Remi, mox dabit ipse sua:
siue aliquid pharetris Augustus parcet Eois,
  differat in pueros ista tropaea suos.
gaude, Crasse, nigras siquid sapis inter harenas:
  ire per Euphraten ad tua busta licet.'
sic noctem patera, sic ducam carmine, donec
  iniciat radios in mea uina dies.

VII

Sunt aliquid Manes: letum non omnia finit,
  luridaque extinctos effugit umbra rogos.
Cynthia namque meo uisa est incumbere fulcro,
  murmur ad extremae nuper humata uiae,
pomosis Anio qua spumifer incubat aruis,
  et numquam Herculeo numine pallet ebur,
cum mihi somnus ab exequiis penderet amarus,
  et quererer lecti frigida regna mei.
eosdem habuit secum, quibus est elata, capillos,
  eosdem oculos: lateri uestis adusta fuit,
et solitum digito beryllon adederat ignis,
  summaque Lethaeus triuerat ora liquor.
spirantisque animos et uocem misit, et illi
  pollicibus fragiles increpuere manus:
'perfide nec cuiquam melior sperande puellae,
  in te iam uires somnus habere potest?
iamne tibi exciderunt uigilacis furta Suburae
  et mea nocturnis trita fenestra dolis?
per quam demisso quotiens tibi fune pependi,
  alterna ueniens in tua colla manu!
saepe Venus triuio commissa, et pectore mixto
  fecerunt tepidas pallia nostra uias.
foederis heu taciti, cuius fallacia uerba
  non audituri diripuere Noti!
at mihi non oculos quisquam inclamauit euntis:
  unum inpetrassem te reuocante diem:
nec crepuit fissa me propter harundine custos,
  laesit et obiectum tegula curta caput.
denique quis nostro curuum te funere uidit,
  atram quis lacrimis incaluisse togam?
si piguit portas ultra procedere, at illuc
  iussisses lectum lentius ire meum.
cur uentos non ipse rogis, ingrate, petisti?
  cur nardo flammae non oluere meae?
hoc etiam graue erat, nulla mercede hyacinthos
  inicere et fracto busta piare cado.
quae modo per uiles inspecta est publica noctes,
  haec nunc aurata cyclade signat humum;
te patiente meae conflauit imaginis aurum,
  ardenti e nostro dotem habitura rogo:
et grauiora rependit iniquis pensa quasillis,
  garrula de facie siqua locuta mea est:
nostraque quod Petale tulit ad monimenta coronas,
  codicis inmundi uincula sentit anus:
caeditur et Lalage tortis suspensa capillis,
  per nomen quoniam est ausa rogare meum.
non tamen insector, quamuis mereare, Properti:
  longa mea in libris regna fuere tuis.
iuro ego Fatorum nulli reuolubile carmen,
  tergeminusque canis sic mihi molle sonet,
me seruasse fidem. si fallo, uipera nostris
  sibilet in tumulis et super ossa cubet.
nam gemina est sedes tristem sortita per amnem,
  turbaque diuersa remigat omnis aqua.
una Clytaemestrae stuprum uel adultera Cressae
  portat mentitae lignea monstra bouis.
ecce coronato pars altera pulsa phaselo,
  mulcet ubi Elysias aura beata rosas,
qua numerosa fides quaque aera rutunda Cybebes
  mitratisque sonant Lydia plectra choris.
Andromedeque et Hypermestre sine fraude marita
  narrant historiae nota pericla suae:
haec sua maternis queritur liuere catenis
  bracchia nec meritas frigida saxa manus:
narrat Hypermestre magnum ausas esse sorores,
  in scelus hoc animum non ualuisse suum.
sic mortis lacrimis uitae sanamus amores:
  celo ego perfidiae crimina multa tuae.
sed tibi nunc mandata damus, si forte moueris,
  si te non totum Chloridos herba tenet.
Lygdamus uratur, candescat lamina uernae:
  sensi ego cum insidiis pallida uina bibi.
et Nomas arcanas tollat uersuta saliuas:
  dicet damnatas ignea testa manus.
nutrix in tremulis nequid desideret annis
  Parthenie: potuit nec tibi auara fuit.
deliciaeque meae Latris, cui nomen ab usu est,
  ne speculum dominae porrigat illa nouae.
et quoscumque meo fecisti nomine uersus,
  ure mihi: laudes desine habere meas.
pelle hederam tumulo, mihi quae praegnante corymbo
  mollia contortis alligat ossa comis.
hic carmen media dignum me scribe columna,
  sed breue, quod currens uector ab urbe legat:
HIC TIBVRNE TVA IACET AVREA CYNTHIA TERRA.
  ACCESSIT RIPAE LAVS ANIENE TVAE.
nec tu sperne piis uenientia somnia portis:
  cum pia uenerunt somnia, pondus habent.
nocte uagae ferimur, nox clausas liberat umbras,
  errat et abiecta Cerberus ipse sera.
luce iubent leges Lethaea ad stagna reuerti.
  nos uehimur, uectum nauta recenset onus.
nunc te possideant aliae: mox sola tenebo:
  mecum eris, et mixtis ossibus ossa teram.'
haec postquam querula mecum sub lite peregit,
  inter complexus excidit umbra meos.

VIII

Disce, quid Esquilias hac nocte fugarit aquosas,
  cum uicina nouis turba cucurrit agris,
turpis in arcana sonuit cum rixa taberna,
  si sine me, famae non sine labe meae.
Lanuuium annosi uetus est tutela draconis,
  hic tibi tam rarae non perit hora morae,

VI 75 *positis* Φ N. *irritet* Ω, corr. Scal. **79** *haec* F, *hoc* D. *ferro* Δ F. **81** *aliquis* Ω. **85** *uocem* Φ D. **VII 2** *extinctos* Pass., *euinctos* O, *euictos* ς. post **4** nos **81, 82** transp. **5** *amores* N, *amoris* O, corr. Liuineius. **7** *hosdem* Ω. **8** *hosdem* O. **9** *ademerat* Δ. **10** *tinxerat* Schrader, fort. *strinxerat*. **11** *et* Heins., *at* Ω. **15** *exciderant* Ω, corr. Scal. *tecta S.* O. **19** *commixta* Ω. *et* Heins., *est* Ω. **20** *pectora n.* O, *proelia n.* nescioquis. **21** *pacti* Palm., fort *tecti*. **23** *eunti* Heins., fort. recte. **25** *fixa* F. **30** *letum* Δ. **33** *erit* O. **35–38** post **72** transp. nos, post 76 Schrader. **36** fort. *arsi ego*. **37** *et* nos, *aut* Ω. *salinas* Ω. **41** *rependit* N, *fundit* O. **47, 48** post **40** transp. Schrader. **48** *ardenti* (uel *-e*) ς, *ardent* Ω. **51** *carmen* om. L[1], *stamen* ς, fort. *nemen*. **55** *tristem* Burm., *turpem* Ω. **57** *Clytaemnestrae* Δ. *uehit altera* Ω, corr. Ellis. *Cressam p. mentitam* Haupt, fort. in **58** *bouem*. **59** *pulsa* nos cf. Enn. A. 411, *parta* Ω, *uecta* ς. **61** *qua quaerar*(N, *qu(a)erat* O)*ut unda* Ω, corr. Turnebus (*rut.* Pass.). **63** *maritae* Ω, corr. Rossberg. **64** *nota pericla* Heimreich, *pectora nota* Ω, quo seruato *historias—suas* Markland. **65** *suma eternis* L, *summa aeternis* (*eçt.* F) cett., corr. μ mg. ς. **69** *mortis* corruptum, *maestis* Burm., fort. *memoris*. *sacramus* Baehr., *solamur* Pass. **72** *cloridos* Δ F, *chor.* L. **78** *ure: m. l. me sine* Baehr. **79** *praegnante* Cornelissen, *pugnante* Ω. **80** *molli* Ω. **81** *pomosis* Broukh., *ramosis* Ω, *lamosis* Ellis. (*h*)*amo* O. *pomifer* Ω, corr. Broukh. **83** *hoc* O. **84** *uictor* O. **85** *hic. sed* Ω. *Tiburne tua* nos, *tiburtina* F uulg., *tiburna* D N, *tribuna* L, eras. V. *iacet hic* Ω. **86** *aniane* Ω. **93** *nec* O. **95** *sub* num sanum? **VIII 19, 20** post **2** transp. Luetjohann. **3** *Lan. ann.* om. F. **4** *ubi* Ω, seruandum si *huc* scripseris, cf. 15 (*huc mea* iam Jacob).

qua sacer abripitur caeco descensus hiatu
(quae penetras uirgo tale iter, omne caue),
ieiuni serpentis honos cum pabula poscit
annua et ex ima sibila torquet humo.
ille sibi admotas a uirgine corripit escas :
uirginis in palmis ipsa canistra tremunt.
talia demissae pallent ad sacra puellae,
cum temere anguino creditur ore manus.
si fuerint castae, redeunt in colla parentum,
clamantque agricolae 'fertilis annus erit.'
huc mea detonsis auecta est Cynthia mannis :
causa fuit Iuno, sed mage causa Venus.
Appia dic, quaeso, quantum te teste triumphum
egerit effusis per tua saxa rotis.
spectaclum ipsa sedens primo temone pependit,
ausa per inpuros frena mouere locos.
Serica nam taceo uolsi carpenta nepoti*s*
atque armillatos colla Molossa canes ;
qui dabit inmundae uenalia fata saginae,
uincet ubi erasas barba pudenda genas.
cum fieret nostro totiens iniuria lecto,
mutato uolui castra mouere toro.
Phyllis Auentinae quaedam est uicina Dianae,
sobria grata parum : cum bibit, omne decet.
altera Tarpeios est inter Teia lucos,
candida, sed potae non satis unus erit.
his ego constitui noctem lenire uocatis,
et Venere ignota furta nouare mea.
unus erat tribus in secreta lectulus herba.
quaeris *dis*cubitus ? inter utramque fui.
Lygdamus ad cyathos uitrique aestiua supellex
et Methymnaei Graia saliua meri.
Nile, tuus tibicen erat, crotalistria Phyllis,
et facilis spargi munda sine arte rosa ;
nanus et ipse suos breuiter concretus in artus
iactabat truncas ad caua buxa manus.
sed neque suppletis constabat flamma lucernis,
reccidit inque suos mensa supina pedes.
me quoque per talos Venerem quaerente secundos
semper damnosi subsiluere canes.
cantabant surdo, nudabant pectora caeco :
Lanuuii ad portas, ei mihi, totus eram ;
cum subito rauci sonuerunt cardine postes,
et leuia ad primos murmura facta Lares.
nec mora, cum totas resupinat Cynthia ualuas,
non operosa comis, sed furibunda decens.
pocula mi digitos inter cecidere remissos,
palluerunt que ipso labra soluta mero.
fulminat illa oculis et quantum femina saeuit,
spectaclum capta nec minus urbe fuit.
Phyllidos iratos in uultum conicit ungues :
territa uicinas Teia clamat aquas.
lumina sopitos turbant elata Quirites,
omnis et insana semita uoce sonat.
illas direptisque comis tunicisque solutis
excipit obscurae prima taberna uiae.
Cynthia gaudet in exuuiis uictrixque recurrit
et mea peruersa sauciat ora manu
inponitque notam collo morsuque cruentat,
praecipueque oculos, qui meruere, ferit.
atque ubi iam nostris lassauit bracchia plagis,
Lygdamus ad plutei fulcra sinistra latens
eruitur, geniumque meum protractus adorat.
Lygdame, nil potui : tecum ego captus eram.
supplicibus palmis tum demum ad foedera ueni,
cui uix tangendos praebuit illa pedes,
atque ait 'admissae si uis me ignoscere culpae,
accipe, quae nostrae formula legis erit.
tu neque Pompeia spatiabere cultus in umbra,
nec cum lasciuum sternet harena forum.
colla caue inflectas ad summum obliqua theatrum
aut lectica tuae se det aperta morae.
Lygdamus in primis, omnis mihi causa querele,
ueneat et pedibus uincula bina trahat.'
indixit legem : respondi ego 'legibus utar.'
riserat imperio facta superba dato.
dein quemcumque locum externae tetigere puellae,
suffiit ac pura limina tergit aqua,
imperat et totas iterum mutare lacernas,
terque meum tetigit sulphuris igne caput.
atque ita mutato per singula pallia lecto
† respondi, et noto soluimus arma toro.

IX

Amphitryoniades qua tempestate iuuencos
egerat a stabulis, o Erythea, tuis,
uenit ad intactos pecorosa Palatia montes,
et statuit fessos fessus et ipse boues,
qua Velabra suo stagnabant flumine quaque
nauta per urbanas uelificabat aquas.
sed non infido manserunt hospite Caco
incolumes : furto polluit ille Iouem.
accola Cacus erat, metuendo raptor ab antro,
per tria partitos qui dabat ora sonos.
hic, ne certa forent manifestae signa rapinae,
auersos cauda traxit in antra boues ;
nec sine teste deo : furem sonuere iuuenci,
furis et inplacidas dirui ira fores.
Maenalio iacuit pulsus tria tempora ramo
Cacus, et Alcides sic ait : 'ite boues,
Herculis ite boues, nostrae labor ultime clauae,
bis mihi quaesitae, bis mea praeda, boues,
aruaque mugitu sancite bouaria longo :
nobile erit Romae pascua uestra forum.'
dixerat, at sicco torquet sitis ora palato,
terraque non ullas feta ministrat aquas.
sed procul inclusas audit ridere puellas,
lucus ub*i* umbroso fecerat orbe nemus,
femineae loca clausa deae fontesque piandos,
inpune et nullis sacra retecta uiris.
deuia puniceae uelabant limina uittae ;
turis odorato luxerat igne casa ;
populus et longis ornabat frondibus aedem,
multaque cantantes umbra tegebat aues.
huc ruit in siccam congesta puluere barbam
et iacit ante fores uerba minora deo :
'uos precor, o luci sacro quae luditis antro,
pandite defessis hospita fana ui*r*is.

VIII 6 *qua penetrat* Ω, corr. Pass. **7** punctum post *hon.* del. edd. uett. **8** *ex una* Ω. **9, 10** post **12** transp Housm. **11** *colligit* O. **15** *mannis* Beroaldus, *ab annis* Ω. **21** (et **56**) *spectaclum* μ (et in **56** L), *spectaculum* L N' *spectandum* Δ F. **23** *Si rig(c V)anum tacto* Ω, corr. Beroaldus. *nepoti* Ω. **24** *mo(a N)losa* Φ N. **28** *mul(c)tato* Ω. *uoluit* Ω, corr. Beroaldus. **29** noua el. in Ω. **34** *notare* O. **35** *umbra* Heins. **36** *disc.* Palm., *conc.* Ω. **37** *utrique* N, *uterque* O, corr. Scal. **38** *Graia* Palmerius, *grata* Δ (fort. recte), *graeca* Φ N ; Γρᾶς Lesbi conditor. **39** *Nilotes* Scal., *unguentum* Housm. *coralistria* Δ L, *colistria* F, *choralistria* N, corr. Turnebus. *Byblis* Palm., *phimus* Housm. **40** *et* Ω, *haec* Baehr. **41** *magnus* Ω, corr. Beroaldus. **44** *recidit* Φ, *decidit* Δ. **45** *secundo* Φ N, *secundam* Palm. **48** *hei* F, *heu* Δ L. *totus* Cuypers, *solus* Ω. **50** *nec l.* ς. **54** *pallueruntque* Ω, corr. Liuineius. **58** *clamat. petebat* D. **60** *nocte* Ω, corr. Fruterius. **68** *fulcra* μ mg. Beroaldus, *fusca* Ω. **69** *prostratus* ς. **71** *uenit* Ω. **72** *cur* F, *cum* N. **78** *se det* Gruterus et Heinsius, *sudet* Ω, *sidat* Palmerius. **80** *uenerit* Δ. **81** *leges* ς. *respondi. dixi* F. **83** *dein* N, *ue in* (*in* om. D) O. **84** *suffiit* Beroaldus, *ac* Baehr., *suffic at* L, *sufficat* F N, *suffocat* Δ. **88** pro *respondi*, ex 81 inlato, *lis posita* Baehr., fort. *escendi* uel *inscendi*. *noto* Heins., *toto* Ω, *solo* Baehr. et *mouimus* cum Heins. fort. recte. **IX 2** *erithea* N, *eritrea* Φ, *eritheae* V, *erythrae* D. **3** *ad* Itali, *et* Ω. *intactos* nos, *aduictos* N, *adiu(ui D)nctos* Δ L, *adiutos* F, *incultos* Baehr. **5** *ue libra* O. *quoque* Ω. **8** *incolumis* Ω. **9** *accola* Schrader, cf. Liu. I 7. 5, *incola* Itali, *insula* Ω. **21** *at* Housm., *et* Ω. **22** *nullas* Ω, *n* eras. in V. *feta.* fort. *cacca*, coll. Ou. ex P. IV 2. 17 sq., sed cf. Anth. L. 666. 5 sq. (Riese). *ministret* Ω, corr. v. **24** *ubi* Heins., *ab* Ω. **27** *lumina* O. **28** *turis* Heins., *putris* Ω. **29** *largis* Baehr., *glaucis* Housm. **33** *lucis* Ω, corr. Scal. **34** *uana* Ω. *uiis* Ω.

fontis egens erro circaque sonantia lymphis, 35
et caua succepto flumine palma sat est.
audistisne aliquem, tergo qui sustulit orbem?
ille ego sum: Alciden terra recepta uocat.
quis facta Herculeae non audit fortia clauae
et nunquam ad uastas irrita tela feras, 40
atque uni Stygias homini luxisse tenebras?
. . . .
angulus hic mundi nunc me mea fata trahentem 65
accipit: haec fesso uix mihi terra patet. 66
quod si Iunoni sacrum faceretis amarae, 43
non clausisset aquas ipsa nouerca suas.
sin aliquam uultusque meus saetaeque leonis 45
terrent et Libyco sole perusta coma,
idem ego Sidonia feci seruilia palla
officia et Lydo pensa diurna colo;
mollis et hirsutum cepit mihi fascia pectus,
et manibus duris apta puella fui.' 50
talibus Alcides; at talibus alma sacerdos,
puniceo canas stamine uincta comas:
'parce oculis, hospes, lucoque abscede uerendo:
cede agedum et tuta limina linque fuga
interdicta uiris. metuenda lege piatur, 55
quae se summota uindicat ara casa.
magno Tiresias aspexit Pallada uates,
fortia dum posita Gorgone membra lauat.
di tibi dent alios fontes: haec lympha puellis
auia secreti limitis una *fluit*.' 60
sic anus: ille umeris postes concussit opacos,
nec tulit iratam ianua clausa sitim.
at postquam exhausto iam flumine uicerat aestum,
ponit uix siccis tristia iura labris:
'maxima quae gregibus deuota est ara repertis, 67
ara per has' inquit 'maxima facta manus,
haec nullis umquam pateat ueneranda puellis,
Herculis aeternum nec sit inulta sitis.' 70
hunc, quoniam manibus purgatum sanxerat orbem, 73
sic Sanctum Tatiae composuere Cures. 74
Sancte pater salue, cui iam fauet aspera Iuno: 71
Sancte, uelis libro dexter inesse meo. 72

X

Nunc Iouis incipiam causas aperire Feretri
armaque de ducibus trina recepta tribus.
magnum iter ascendo, sed dat mihi gloria uires:
non iuuat e facili lecta corona iugo.
inbuis exemplum primae tu, Romule, palmae 5
huius, et exuuio plenus ab hoste redis,
tempore quo portas Caeninum Acrona petentem
uictor in euersum cuspide fundis equum.
Acron Herculeus Caenina ductor ab arce,
Roma, tuis quondam finibus horror erat. 10
hic spolia ex umeris ausus sperare Quirini
ipse dedit, sed non sanguine sicca suo.
hunc uidet ante cauas librantem spicula turres
Romulus et uotis occupat ante ratis:
'Iuppiter, haec hodie tibi uictima corruet Acron.'
uouerat, et spolium corruit ille Ioui. 16
urbis uirtutumque parens sic uincere sueuit,
qui tulit a parco frigida castra Lare.
idem eques, e frenis idem fuit aptus aratris,
nec galea hirsuta compta lupina iuba. 20
picta neque inducto fulgebat parma pyropo:
praebebant caesi baltea lenta boues.
necdum ultra Tiberim belli sonus; ultima praeda 25
Nomentum et captae iugera terna Corae. 26
Cossus at insequitur Veientis caede Tolumni, 23
uincere cum Veios posse laboris erat. 24
heu, Vei ueteres, et uos tum regna fuistis, 27
et uestro posita est aurea sella foro:
nunc intra muros pastoris bucina lenti
cantat, et in uestris ossibus arua metunt. 30
forte super portae dux Veius astitit arcem
colloquiumque sua fretus ab urbe dedit:
dumque aries murum cornu pulsabat aheno,
uinea qua ductum longa tegebat opus,
Cossus ait 'forti melius concurrere campo.' 35
nec mora fit, plano sistit uterque grad*um*.
di Latias iuuere manus, desecta Tolumni
ceruix Romanos sanguine lauit equos.
Claudius a Rheno traiectos arcuit hostes,
Belgica cui uasti parma relata ducis 40
Virdomari. genus hic Rheno iactabat ab ipso,
mobilis e recti*s* fundere gaesa rotis.
illi, *ut* uirgatis iaculans it ab agmine bracis,
torquis ab incisa decidit unca gula.
haec spolia in templo tria condita: causa Feretri,
omine quod certo dux ferit ense ducem; 46
seu quia uicta suis umeris huc arma ferebant,
hinc Feretri dicta est ara superba Iouis.

XI

Desine, Paule, meum lacrimis urgere sepulchrum:
panditur ad nullas ianua nigra preces.
cum semel infernas intrarunt funera leges, 3
obserat umbrosos lurida porta locos. 8
uota mouent superos: ubi portitor aera recepit, 7
nempe tuas lacrimas litora surda bibent. 6
te licet orantem fuscae deus audiat aulae, 5
non exorato stant adamante uiae. 4
sic maestae cecinere tubae, cum subdita nostrum 9
detraheret lecto fax inimica caput. 10
quid mihi coniugium Pauli, quid currus auorum
profuit aut famae pignora tanta meae?
num minus inmites habuit Cornelia Parcas,
et sum, quod digitis quinque leuatur, onus?
damnatae tes*tes* et uos uada lenta paludes, 15
et quaecumque meos inplicat unda pedes,
immatura licet, tamen huc non noxia ueni: 17
turpior assessu non erit ulla meo, 50
uel tu, quae tardam mouisti fune Cybeben,
Claudia, turritae rara ministra deae,
uel cui, *sa*cra suos cum Vesta reposceret ignes,
exhibuit uiuos carbasus alba focos. 54

IX 40 *uastas* ς, *natas* Φ, *uatas* N, *uacuas* Δ unde Santen male *nocuas*. **42** (= **66** nisi quod *hic* O) expulerunt Itali. post h. u. **65**, **66** transp. Jacob. **43** *quid* Δ. **45** *aliquem* Δ L N. **52** *iuncta* Δ L N. **54** *lumina* O. **55** *uiris*. interp. Schippers, post *fuga* uulg. **57** *magnam* Ω, corr. Pass. **60** *fuit* Ω, corr. Fruterius. **70** ita Heins. (*Herc. extremum* Par. 7989), *Hercule* (*u* eras. L) *exterminium* Ω. *nec sit* Housm., *nescit* Ω. **71**, **72** post **74** transp. Schneidewin. **72** *adesse* Par. 7989. **74** *Sancum* Heins. **X** priori continuat N. **5** *inb.* nos, *imb.* N, *ind.* O. **6** *eximio* F, *exuiuo* N, malim *exuto*. **7** *Acrona* Itali, *acronta* Ω. **8** *nec uersum* Ω, corr. v. **14** *rates* Ω. **17** *uirtutemq.* Φ, *-isq.* N. **18** *parco* Jacob, *porco* Ω. **19** *e* (uel *a*) nos, *et* Ω. **20** *nec* Housm., *et* Ω. **25**, **26** ante **23** transp. Pass., cf. ad 1. 33–38. **26** *capta* F N. *terra* Ω. **27** *heu* Luetjohann, *e* N, *e* F[1], *et* Δ. **34** *regebat* Δ F. **35** *fortis* Markland. **36** *gradu* Ω. **37** *Romuleas* F mire nisi forte *Romuleos* in 38 fuisse credideris. **39** fort. *Rhodano*, cf. Polyb. II 34. 2 (*Eridanum* Guyetus). **40** *cui* Guyetus, *cum* Ω. **41** *Virtomani* ab Ω, ut uid., traditum corr. Itali. *Brenno* ς. **42** *nobilis* ς uulg. sed cf. Heins. Aduers. p. 28. *e rectis* Pass., *erecti* N, *effecti* O, fort. *e flexis*. **43** *ut* add. nos. *iaculantis* Ω, corr. nos (*iaculanti ut* Lach.). **45** *haec* D (? V[1]), *nec* Φ, *nunc* N. **46** *crimine* O. **47** *huc* Broukh., *haec* Ω. **XI** continuat priori N. **3**, **8**; **5**, **4** (hoc Peerlkamp); **7**, **6** ordinauit Ribbeck. **8** *herbosos* Φ N. *locos* Markland, *rogos* Ω. **13** *nun* V, *non* D N. **14** *en* ς. *legatur* Ω. **15** *testes* Housm., *noctes* Ω. ad uu. **17–76**, deperditos in N, adhibemus μ υ (Ω = Δ Φ μ υ). **17–100** sic ordinauimus **17**, **50–54**, **19**, **20**, **49**, **18** (47–54 post 18 transp. Housm.), **21–32**, **43–44** (Peerlkamp), **33–42**, **47–48** (Peerlk.), **45–46**, **55–62**, **97–98** (Carutti), **65–66** (Housm.), **99–100** (id.), **73–74** (Peerlk.), **63–64** (Housm.), **75–96**, **69–70**, **67–68**, **71–72** (Baehr.). **50** *a(s)sensu* Ω. **52** *Gaudia* O μ. **53** *uel cuius rasos* (*iasos* μ υ) Ω, corr. Baehr.

aut siquis posita iudex sedet Aeacus urna, 19
in mea sortita uindicet ossa pila: 20
quaelibet austeras de me ferat urna tabellas: 49
deprecor hic umbrae mollia iura meae. 18
assideant fratres, iuxta Minoida sellam 21
Eumenidum intento turba seuera foro.
Sisyphe, mole uaces; taceant Ixionis orbes;
fallax Tantaleo corripere ore liquor;
Cerberus et nullas hodie petat inprobus umbras, 25
et iaceat tacita laxa catena sera.
ipsa loquar pro me: si fallo, poena sororum
infelix umeros urgeat urna meos.
sicui fama fuit per auita tropaea decori,
Afra Numantinos regna locuntur auos: 30
altera maternos exaequat turba Libones,
et domus est titulis utraque fulta suis.
non fuit exuuiis tantis Cornelia damnum: 43
quin et erat magnae pars imitanda domus. 44
mox, ubi iam facibus cessit praetexta maritis, 33
uinxit et acceptas altera uitta comas,
iungor, Paule, tuo sic discessura cubili, 35
ut lapide hoc uni nupta fuisse legar.
testor maiorum cineres tibi, Roma, colendos,
sub quorum titulis, Africa, tunsa iaces,
. . . .
. . . .
et Persen proauo stimulantem pectus Achille
quique tuas proauos fregit, *Auerne*, domos, 40
me neque censurae legem mollisse nec ulla
labe mea nostros erubuisse focos.
mi natura dedit leges a sanguine ductas, 47
ne possem melior iudicis esse metu. 48
nec mea mutata est aetas, sine crimine tota est: 45
uiximus insignes inter utramque facem. 46
nec te, dulce caput, mater Scribonia, laesi: 55
in me mutatum quid nisi fata uelis?
maternis laudor lacrimis urbisque querelis,
defensa et gemitu Caesaris ossa mea.
ille sua nata dignam uixisse sororem
increpat, et lacrimas uidimus ire deo. 60
et tamen emerui generosos uestis honores,
nec mea de sterili facta rapina domo.
et bene habet: numquam matri lugubria sumpta: 97
uenit in exequias tota caterua meas. 98
uidimus et fratrem sellam geminasse curulem; 65
consule quo festo tempore rapta soror. 66
causa perorata est. flentes me surgite, testes, 99
dum pretium uitae grata rependit Humus. 100
nunc tibi commendo communia pignora natos 73
(haec cura et cineri spirat inusta meo) 74
te, Lepide, et te, Paule, meum post fata leuamen; 63
condita sunt uestro lumina nostra sinu. 64
fungere maternis uicibus, pater: illa meorum 75
omnis erit collo turba ferenda tuo.
oscula cum dederis tua flentibus, adice matris:
tota domus coepit nunc onus esse tuum.
et siquid doliturus eris, sine testibus illis;
cum uenient, siccis oscula falle genis. 80
sat tibi sint noctes, quas de me, Paule, fatiges,
somniaque in faciem credita saepe meam:
atque ubi secreto nostra ad simulacra loqueris,
ut responsurae singula uerba iace.
seu tamen aduersum mutarit ianua lectum, 85
sederit et nostro cauta nouerca toro,
coniugium, pueri, laudate et ferte paternum:
capta dabit uestris moribus illa manus.
nec matrem laudate nimis: conlata priori
uertet in offensas libera uerba suas. 90
seu memor ille mea contentus manserit umbra
et tanti cineres duxerit esse meos,
discite uenturam iam nunc lenire senectam,
caelibis ad curas nec uacet ulla uia.
quod mihi detractum est, uestros accedat ad annos:
prole mea Paulum sic iuuet esse senem. 96
et serie fulcite genus: mihi cymba uolenti 69
soluitur aucturis tot mea fata meis. 70
filia, tu specimen censurae nata paternae, 67
fac teneas unum nos imitata uirum. 68
haec est feminei merces extrema triumphi, 71
laudat ubi emeritum libera fama torum. 72
moribus et caelum patuit: sis digna merendo, 101
cuius honoratis ossa uehantur auis.

XI 18 *deprecor* Koppiers, *det pater* Ω. **19** *at* Nestor. **20** *is* Heins. *iudicet* Δ μ υ. **21** *iuxta et* Itali. *minoia* Ω. *sella et* V μ υ, *sella* Φ D. **24** *corripiare l.* Ω, corr. Auratus. **26** *lapsa* F υ. **27** *loquor* Ω. *fallor* Ω. **29** *trophea* (*ęa* υ) *decori* μ υ, *decora trophei* O. **30** om. F. *Afra* Scal., *era* μ, *ęra* υ (h. e. *aera*), *et* Δ L. *nostra N. signa* Baehr., *aera N. nostra* Palm. **31** *uirga* Peerlkamp. *ligones* Ω. **34** *adspersas* Itali, fort. *accipit et uinctas*. **36** *ut* Graeuius, *in* Ω. **39** duos uersus periisse uidit Munro. *persem* O. *proauo—Achille* Lipsius, *proaui—Achilli* Ω uulg. *simulantem* υ uulg. **40** *proauos* μ (*-us* υ), *proauo* O. *Auerne* Munro, *Achille* Ω. **43** *non f.* μ υ, *con(ton* Φ*)fuit* O. **46** *insignem* O, *insontes* Burm. **48** *possis* Ω. **49** *quamlibet* Liuineius. *umbra* Eldick. **63** *tu—tu* ς uulg. **66** *festo* Koppiers, *facto* Ω. **67** *speciem* Φ D. **70** *uncturis* Δ L μ υ, *nupturis* F, *soluit* (ς) *lucturis* ed. Eton., fort. *soluere, lucturis*. *facta* ς. *malis* Ω, corr. Palmerius. **72** *rogum* Ω, corr. Schrader. **76** *fouenda* Muell. **77** *mater* Ω. **79** *si quis* Ω, corr. v. *erit* Ω. **81** *sunt* O. **82** *reddita* Graeuius. **84** *tace* Ω. **87** *durate* Housm. **92** *dixerit* Δ. **93** *sentire* Ω, corr. Schrader. **97** *matri* Baehr., *mater* Ω uulg. *lubrigia* N, *lubrica* O. *sumptum* Ω, corr. Baehr. (*sumpsi* ς uulg.). **101** *sis* nos, *sim* Ω, *sum* nescioquis ap. Burm. **102** *uehuntur* O. *auis* Heins., *aquis* Φ N, *equis* Δ.